

Poštnina
plačana
v gotovini

10

LETNIK XIII
OKTOBER
1957

Planinski vestnik

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

VSEBINA

Boris Režek: Zameteni sledovi	529
Rudo Goljak: Istrski razgledi	533
Pavel Kunaver: Dogajanja na Lednem morju — Mer de Glace	537
Dr. Franc Sušnik: Prežihova gora	549
Lojze in Krista Kraiger: Vzpon na Mont Blanc in Matterhorn	552
Dr. Miha Potočnik — petdesetletnik	555
Leopold Stanek: Rabske postaje	557
Društvene novice	558
Iz planinske literature	562
Razgled po svetu	566
Iz občnih zborov	573

Naslovna stran: Triglav z Možaklje — Foto: Močnik Franc

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošljajte na naslov: Tine Oreš, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likožarjeva ulica 9, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročila, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišee izdeluje Tiskarna »Jože Moškrč« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Komunalni banki 60-KB-2-Z-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

Planinska založba pri Planinski zvezi Slovenije

Ljubljana, Likožarjeva 9 — telefon 32-553

nudi po zmernih cenah sledeča dela iz svoje založbe:

Iz zbirke »Naši veliki planinci«

1. Jakob Aljaž, cena 120 din.
2. Baltazar Hacquet, cena 120 din.
3. Dr. Klement Jug, cena 150 din.
4. Valentin Stanič, cena 200 din.

ZE LETOS PA BO IZŠEL:

5. Dr. I. C. Oblak.

NA ZALOGI JE TUDI ŠE:

6. Plezalni vodnik »V naših stenah«, cena 500 din.

V prvi polovici decembra letos bo izšla v nakladi 2000 izvodov knjiga »Himalaja in človek«, pripravlja pa se tudi delo »Gorski Vodniki«, ki bo izšla prihodnje leto. V zaključni redakciji je že tudi dolgo pričakovan priročnik »po slovenskem gorskem svetu«.

Zameteni sledovi

BORIS REZEK

Zmrzal je nenadoma prešla, ko smo iz zledenele grape prišli na greben. Zajel nas je vlažen piš in prostrana planota vrh Brane, ki se je še pravkar vsa lesketala v prvem soncu, je posivela v odjugi. Le po Skuti in Grintovcu je še sršelo žarenje po zledenelih opastih, a vso dolino je pokrival modrikast jutranji čad.

Posedeli smo tam vrh Kaptana. Iz nižin je valovila megla, že je zajela Menino in se v kopastem valu gnala čeznjo. Sence razcefranih štren so zdrsovale tudi nad Njivico; utripajoče svetlikanje je šlo po valovitih planotah, — v njem so se ločili stapovi po Veliki planini, macesni v strmali nad Konjščico in smreke pod Poljanskim vrhom.

Sonce je rumenclo. Megle so počasi utapljale gorski svet v globeli pod nami. Piš je prihajal z zateglimi glasovi, nebo se je prevleklo in kmalu je vse utihnilo v šelestečem hitenju snežink.

Že dolgo ni bilo novine in sren, ki ga je čez dan otajalo predpomladansko sonce, je bil premrzal do dna; po prisojah pa so se žc pokazovale kopnine. Zdaj se je znova oglasila trda gorska zima. V nasilnem metežu, med šuštenjem plazov, ki so se z grebena utrinjali v dno, so potekale ure. Poslednji vtis pogleda na Veliko planino, preden jo je zagnila megla, se je silil v preišljevanje med mučno gažnjo in dolgimi postanki na varovališčih.

V takem voljno drse smučji po vesinah na Veliki, ko jo zasipa sneg. Iz goste, pikčaste sivine se pokaže zametena smreka, ko se svet prevesi navzdol. Že je tu druga z okrnjenim deblom, znanka je na tej poti med Malo in Veliko — od nje je treba previdno k skupini, ki raste v globeli in potem po robu do viharika, ki s svojimi usahlimi vejami kaže nadaljnjo smer po strmalih do varne koč.

V snežni megli je treba zaviti samo korak vstran pa si izgubljen. Brezupno tavaš z brega v breg, v vedno ožjih kolobarjih, smučino za teboj pa sproti zametava sneg, dokler nemara povsem po naključju ne naletiš na kakšen stan. Tavaš morda tudi vso noč, do bledega jutra, ko se pretegne vreme in se znajdeš v kakšni konti pod Dolgo gričo.

Tu na grebenu ne moremo zaiti nikamor vstran. Neizprosno se spušča varljivo pokrita zledenela rez navzdol. Snežinke kipe v gostih vrtincih in jo zasipajo, da kmalu za nami ni več videti stopinj.

Tak čas bi na Planini vsakdo čopel v svojem najetem stanu, dolagal na ogenj in misli bi se mu vzbujale ob plapolanju dogorevajočih polen in škrtanju pločevinastega petelina na dimniku. Nobeden bi ne hodil na plano; še tisti ne, ki pozna vso Planino kot svoj žep, bi nerad tvegala negotovo pot.

Vendar... V silvestrski večer se je v stari Koči na Veliki Planini, ali kakor se je reklo tedaj — v Andrejevi bajti, že oglašala harmonika in virtuozi na drvarsko žago je tudi ubiral to svoje milo tožeče godalo.

Dim se je nižal izpod stropa nad veselo razgrete obraze in peč je žarela, da je vsa nadrenjana družčina morala posedati goloroka.

Še so prihajali smučarji od vseh strani. Za dva tri se je vedno našlo prostora, — oskrbnik Andrej je preprosto odprl vrata v spalnico, pa so se spravili po pogradih.

Noč je že bila. Zunaj je pritisnila megla; harmonika in žaga sta se ujeli in na štirih kvadratnih metrih prostora se je poskušalo sukati pet parov.

Nek mož za mizo je zadovoljno primakal in natakal vsem okrog sebe. V hrupu ga najbrž nihče ni razumel, kaj je pripovedoval. Kajpak! Prišel je z ženo silvestrovat sem gor, jutri bo malo smučal in se sončil... Da!

»Kje pa imate ženo?« Tjavendan vrženo vprašanje ga je za hip zresnilo. Pogledal je po ljudeh okrog sebe in po sobi ter se v skrbi pričel ohlajati.

»Kje...« Vesela omotenost ga je minila in ves vznemirjen se je izvil izza mize. Ker v koči je ni bilo.

Razgovor je utihnil. Zunaj je bila že trda, meglena tema in neusmiljeno je bril veter.

»Doli smo smučali proti Tihi dolini«, je jecljaje povedal mlad fant, ki se je več premrzel izdril iz megle pod kočo. »Ona je bila in še dve dekleti. Vozil sem naprej in sem jih pogrešil šele v dnu. Hitel sem nazaj, — klical, a ni bilo nobenega glasu...«

Tema in megla, vršanje vetra. Vse ljudi, ki so stali pred kočo, je stresal mraz. Zdavnaj bi se že morale vrniti, če niso nemara zašle v nasprotno smer, kam proti Ravnem. Vse klicanje in iskanje okrog je ostalo brez uspeha. Že po nekaj korakih so se utrnili odsevi z oken v koči v gosti megli, iz katere so počasi jele padati snežinke.

Tri ženske so bile izgubljene v tej snežni puščavi v temi in mrazu. Nobena ni poznala Planine; niso imele luči niti vžigalic, da bi ob ognju lahko vzdržale to okrutno noč.

Pirovanje je bilo seveda v kraju. Večina je poglela, dve skupini pa sta se odpravili na iskanje. Ena v Tiho dolino, druga pa čez Malo in Gojško planino, obe pa bi se morale srečati na Ravneh. Upanje je namreč bilo, da so se ženske tam zatekle v kakšen stan, kjer sicer ni bilo nikogar, a bi bile vsaj v zavetju. Če so le sledile globoko utrti smučini, ki je iz Tihe doline držala proti Gojški, so morale priti tja.

A kaj! — Samo nekaj sežnjev vstran; doli pod kočo smo že sami iskali prehod na vesine proti Tihi dolini. Vsenaokrog je bila sama cnakomerna sivina, od katere se je odbijala luč baterij, da smo s težavo našli pravo smer.

Druga skupina je za markacijskimi drogovi pač lažje prišla na Malo planino, potem pa se ji ni godilo nič bolje. Prav pretipavati so se morali od stana do stana po Gojški planini. Smučarji so po večjem že šli spat in treba jih je bilo izbutati iz dremeža.

Po vsej Planini je nastal poplah. Fantje so se naglo oblačili in natikali smuči. V prvi uri nastopajočega novega leta je že pet skupin kolobarilo okrog in vsaki se je primerilo, da dober čas sploh ni vedela, kje se nahaja, dokler se ni znašla na kakšnem znanem kraju in je potem spet ubrala pravo smer. Ves čas pa je gosto snežilo. Snežna megla je glušila vsak glas in vse stare smučine so bile že zdavnaj zametene.

Proti jutru smo se vsi skupaj sešli na Gojški planini, ko je bilo že povsem gotovo, da je vse iskanje zaman. Če so ženske prebile to težko noč pod kakšno smreko, bodo z dncm že krenile v to ali ono stran in po naših smučinah našle pot do stanov.

Na Veliki planini je mož ves obupan in samcat sedel v koči. Nismo ga pustili, da bi tudi sam šel z nami, ker je komaj znal stati na smučeh.

»Kaj naj rečem otrokoma?« je jokaje tarnal. »Saj ne morem niti domov. Dekleti sta tudi šli z nama. Kaj naj rečem staršem? ...«

Teško ga je bilo tolažiti; vendar je še bilo upanje, da se bodo pogrešanke vrnile, kajti zdaj z dnem so se megle iznenada potegnile in na sveže odeto Planino je posijalo toplo sonce.

»Čez dobro uro bodo tu!« je menil tudi Andrej.

»Počakajmo še ta čas, saj bo gotovo kdo priletel povedati, brž ko jih bo ugledal!«

Vsi zbiti smo polegli. Zbudili smo se pozno, a pogrešank še vedno ni bilo nazaj. Vendar je bilo zdaj ob svetlem dnevu vse laže.

Morali smo jih najti. Posamič smo pretaknili vso Planino; slednjo konto in vrtačo med Veliko in Gojsko planino in ves svet do Dolge griče in strmin nad Konjščico. Naše močne smučine so bile jedva še vidne v novem snegu. Vse je bilo globoko zasneženo.

Premišljevanje se je utrgalo. Bili smo na šiji Brane, sredi hlastno hitečega meteža. — Tu je bilo treba paziti, da ni koga od nas spodneslo, ker bi potem vsi trije obležali nekje na dnu na okrešeljki ali bistriški strani in bi tudi nas zaman iskali, dokler bi nas spomladi ne odkrili kavri.

Sele čez dolgo, ko sem vsekal poslednjo stopinjo v očiščeno zledenelo rez nad nevidno globeljo in sem se spustil v varno škrbino, spet utegnem pomisliti, kako je bilo naprej.

Molče smo se shajali. Pogledali smo bili prav v slednje zakotje, skoraj pod vsako smreko, a kakor bi se udrle v zemljo, nismo jih mogli najti. Zdaj je bilo gotovo, do noči niso mogle prestati in jih je povsem zametlo. Mora je legla nad nas, a kaj smo mogli. Do kraja obupanega moža so znanci jedva mirili.

Morali smo v dolino, ker je bilo pozno, in v Stahovici smo težko čakali, da bi že prispel avtobus, ki je vozil v Kamnik na postajo ...

Za zlodja! Prav zdaj me mora moriti ta pusta misel, ko imam sam s seboj dovolj opravka. Silen piš je buhnil iz dna navzgor, da me je skoraj spodneslo in vse nas je zakril snežni srež.

Najprej se je bilo treba oddahnuti in tudi, ko sta mi onadva sledila, ni bilo časa za obujanje spominov. Šele, ko smo bili vsi skupaj v škrbini in smo pripravljali vrv za spuščanje v ledeni žleb, sem spet ujel nit.

Moral sem se siliti s tem, kajti ko bi ravno mislil, kdaj se bo pod nami odkretnil plaz, ne vem, kako bi bilo.

No, posedali smo tam ob peči pri Pajku in nič se nam ni ljubilo. Sicer pa tudi ni bilo nobenega hrupa kot ponavadi, ko so se shajali smučarji z vseh strani. Mož je sedel v svoji družčini, ki ni zmogla besede ob tej tragediji. Kar je zunaj na cesti nastal nekakšen vrišč.

»Našli so jih, kdo je po naključju naletel nanje in najbrž docela drugod, kjer smo jih iskali ...« je bila prva misel.

Vse je planilo ven in ko smo se tudi mi izdrli iz gneče med vrati, smo obstali z odprtimi usti.

Mož je na vso moč tekkel po cesti tja proti znamenju, za njim pa krilec z rokami njegova družčina. V vsem tem viku pa so nasproti hitele onc tri ženske, da bi jih ... žive in zdrave! Vsi pa smo mislili, da leže zmrznjene pod snegom.

Naglo smo zvedeli, kako je bilo. Presnetim babnicam se ni ljubilo za onim fantom v Tiho dolino, ker so že tako z roba dol delalc same pike in so

po neki smučini zavile vstran, kjer je šlo lepo po ravnem. Ko pa je smučina obrnila vkreber, so jo ubrale po svoje in capljale okrog, dokler jih nenadoma ni zajela megla in povrhu še noč.

Nič niso vedele ne kod ne kam; najpametnejše, česar so se mogle spomniti, je bilo, da za vsako ceno skušajo priti kam v dolino.

Preden jih je zatela megla, so videle, da so močno na štajerski strani, saj so se tudi znašle na nekem robu nad Ravnmi, od koder se lepo vidi v Podvolovljek. Samo dober streljaj od stanov in smučine na Gojško! Snele so torej smuči in jo po celem udrle po gozdu navzdol. Niže, na Marijanskih njivah je bilo že dokaj kopno, megla se je zredčila, da so naletele na neko pot. Tako so jo po njej še okrog šestih zvečer lepo pritolkle k sv. Antonu v Luče, kjer so jih dali spat na peč, zjutraj pa so šle čez Podvolovljek v Črno in naprej v Stahovico.

Grozljivo zamotana zgodba se je torej povsem preprosto razdrahala. Tule na grebenu pa se je obetala precej bolj napeta, ko je spuščena vrv opletala v kalno sivino prepada.

Še vedno se je neusmiljeno usipal sneg. Veter je prašil z njim, a mraza ni bilo. Zdaj je bilo res treba tuhtati, kako se bomo izmazali s plazu nad Zadnjim Okrešljem.

Ure so potekle, ko ni bilo druge misli. Nenadoma pa se je nebo pretegnilo in v jasni se je vsa pobeljena pokazala Planjava. Sever je zabril in shrlina se je zalesketala v zraku.

V višavah je sijalo sonce, doline pa so ostale v megli, ki je še vedno valovala čez Veliko planino v Luško Belo in Podvolovljek.

Vsa napetost je minila, ko smo srečno prišli iz plazu. Na Sedlu ni bilo nobene nevarnosti več in ko smo sedeli pod kapom, ker je bila kočja zaprta, sem se spomnil, kako smo se naposled še zbesedili zaradi tistih žensk. Zlodji, ki so občepeli po bajtah, ker se jim ni ljubilo iskat ali si niso upali v metežno noč, so bili najbolj glasni.

»To ste kaveljni! Lahko bi si mislili, da so šle dol...«

Preklete — to smo imeli v zahvalo, da smo vso noč trapali okrog in še hujše so padale.

»Verjemi babnici, da je mrtva, pa ti bo še na parih pokazala jezik!«

»Kaj bi ti ne šel?« sem se razvnel. »Mati dveh otrok je bila vmes. Bi lahko čepel za pečjo in razdiral takšne neslane šale?«

»Seveda... Da...«

Zmuzovali so se drug za drugim, ko smo se mi morali kar sredi ceste udeležiti vsesplošnega objemanja in je bilo tako, da se skoraj še nam ni potočila kakšna radostna solza.

Nič nam ni bilo žal za sprieno silvestrovanje, obhajali smo ga, čeprav dan pozneje. Žaga in harmonika sta peli, rešenke pa so si domalega izplesale podplate.

Mož nas je bil povabil in skoraj s silo pridržal pri Pajku. Saj tudi ni kar tako, če komu vstane žena od mrtvih... Hudo je bilo prebiti še drugo noč brez spanja, kajti zjutraj nas je prav s slavlja potegnil avtobus na vlak.

Na vrhu Njivice se razgledujem po Grintovcih. Prišel sem iz rahle megle, ki je po jutranji zmrzali odela snežne planjave in se suši v soncu, ki se dviga nad Menino planino.

V višavah je odjuga. Kopasti temni oblaki se gmote ob boke vrhov in skoraj se bo splazil megleni val čez Sedlo nad Logarsko dolino. Za hip je med

oblaki posijalo sonce na Brano; spomnil sem se tistega dne na njenih robovih, kakor mi je takrat pogled sem na Planino vzdramil minulo doživetje.

Greben nad Kaptanom zajemajo megle. Zdavnaj so že izbrisane naše stopinje tam gor. Mnogokrat so vmes že okopneli plazovi in samotne zime so se gnale čez Planino. V vojni požgani stanovi so postavljeni znova, le one male in domače kočice na Veliki ni več.

Pod Poljanskim robom se razkazuje novi Dom in tudi ljudje, ki jih razločim raztresene po bregovih, kjer se za njimi poteza tanka črta smučin, so drugi. Vendar je ostala pokrajina, kot je bila. V gozdu se pač ne pozna, če pade nekaj dreves; nova rast se kmalu pririje kvišku.

Od tod z vrha Njivice pojdem po starih sledovih. V Tiho dolino, naravnost navzdol po robu v grapo in med zametenimi smrekami v dno.

Pršič že postaja težak, odjuga se bliža. S smrek se usiplje srež, zaprši se pod smučmi, ko zavijem v grapo. Ni me pogrnilo; zrak žvižga, pogled se megli, nejasne snežne kope švigajo mimo in spet puha srež v to in ono stran med drevjem, že pristajam v globoki konti... Komaj dobro minuto je trajal ta smuk. Malo bom še postal, potem pa sprtim smučino vkreber proti Ravnem do samotnega stana, odkjer se pokažeta Raduha in Rogatec in morda se na Zadnji Gojški spet dviga dim iznad slemena Pikuškove bajte. Stari znanci si bomo segli v roke. Pogovorili se bomo o gorah, ki se od tod razkazujejo s slehernega roba. Najsi tudi utonejo v meglah in metežu, jih bo presevalo nekdanje sonce. Kar pa bomo uganili ali nas bo doletelo zdaj, nam bo svetlo žarelo v bodočih dneh.

Velika planina, 1957

Istrski razgledi

RUDO GOLJAK

7. Slavnik

Kar je za severovzhodno Slovenijo »štajerski Triglav« Boč, to in še veliko več je za jugozahodni del slovenskega ozemlja »istrski Triglav« Slavnik. Nekateri menijo, da svojega lepega imena ni dobil po slavni dominantni legi v ozadju slovenskega morja, marveč po obliki zglavnika, pri čemer se je z spremenil v s, g pa je izpadel, kakor n. pr. d pri Zanigradu, ki se je prvotno imenoval Zadnji grad in pri Pregari, ki je bila nekoč Predgora. Morda je res bilo tako, a sedaj je in bo tudi v bodoče ostal samo Slavnik.

S svojimi 1028 m nadmorske višine predstavlja Slavnik severozahodni zaključek Čičarije, leži še ves na slovenskem ozemlju in ne dominira samo nad Tržaškim zalivom, marveč tudi nad znatnim delom Krasa in zahodne Istre. Višja od njega sta na slovenskem jugozahodu samo Snežnik in Nanos, pa od njega vendar še precej oddaljena. Najveličastnejšo podobo nam pokaže gledan iz Kopra, a viden je tudi od vseh ostalih strani, celo z ladij, ki plujejo mimo Pirana in Savudrije navzdol proti Pulju. S tem svojim položajem zakriva in potiska v ozadje celo 56 m (1084 m) višjo mejno Rašušico južno od Golca ali severno od že hrvaških Vodice.

Pod njegovim glavnim vrhom je pričela graditi koprška podružnica SPD leta 1955 prvo slovensko planinsko kočico v Istri. Čeprav je za popolno dogra-

ditev zmanjkalo denarja, kar je vsega obžalovanja vredno, je bila lani po pričetku graditve provizorično odprta in je ob nedeljah tudi redno oskrbovana. Dostopna je z več strani. Najkrajša, a tudi najstrmnejša pot drži do nje iz vasi in železniške postaje Podgorje (490 m nad morjem). Prehodljiva je v poldrugi uri in dobro markirana. Iz Podgorja drži na vrh Slavnika tudi še druga, dosti slabša pot, bolj prikladna za sestop kakor za vzpon, a še nemarkirana. Tretja pot nas pelje nanj iz Klanca (ob cesti Kozina-Koper). Prehodimo jo v 3 urah in je najbolj prijetna. Četrta ima izhodišče v Kozini, oziroma Hrpeljah, in se više gori združuje s tretjo. Na peto pot pa pridemo iz Markovščine. Markirana je bila 5. avgusta 1956. Pri tej markaciji sem tudi sam sodeloval.

Iz Kopra ne vozi v prikladnem času do Markovščine nobeno javno vozilo, in ker nas je bilo v markacijski ekipi preveč za navadni osebni avto, smo se razdelili v dve skupini. Prva je krenila z jutranjim avtobusom do Kozine, druga pa z avtomobilom do Markovščine, se tam izkrcala in poslala vozilo po nas v Kozino. Tako smo se okoli osmih zjutraj znašli srečno vsi v znani in dobri markovščinski gostilni, kjer smo pozajtrkovali. Vas leži dobrih deset kilometrov jugovzhodno od Kozine ob stari avtomobilski cesti za Opatijo in Reko. Doslej je bila samo izhodiščna točka za znano kraško jamo Slivniška dimnica, poslej bo pa tudi za vzpon na Slavnik s te malo rodovitne kraške planote, ležeče na zanimivi prelomnici med brkinskim flišnim in čiškim apnenčevim ozemljem.

Prav blizu gostilne krene nova markirana pot na Slavnik od glavne ceste v jugozahodni smeri proti Skadanščini. Pokrajina je izrazito kraška gmajna brez njiv in travnikov, razjedena po dolinicah in jarkih, porastla z grmičjem brinja, rešelike, leske, gloga, črnega trna in šipka, pod katerim se skrivajo tudi že prvi korčki ali ciklame. Markacija se drži kranjske vozne poti vse do podnožja cerkvice svetega Roka nad Skadanščino, sezidane leta 1697. Prosto viseči zvonovi na nadzidku ji dajejo tipično podobo takih cerkvic po Slovenskem Primorju, pa tudi po Dalmaciji in Italiji. Oltar v njej kaže vplive baroka, stene pa so gole, brez fresk. S svojo nizko vzpetino zakriva od te strani vasico Skadanščino z značilnimi mediteransko-kraškimi kmečkimi domovi.

Na tem delu ozemlja je Skadanščina edino naselje južno od ceste Kozina — Podgrad. Za njo leži v manjši kotlini nekaj njiv s krompirjem, fižolom, pšenico, ječmenom in zeljem, vmes pa samevajo posamezna sadna drevesa, med katerimi so nekoč najboljše uspevale češplje, pa jih v zadnjih letih vedno bolj uničuje bolezen. Poprej so živeli njeni prebivalci pretežno od pripravljanja drv v slavniških gozdovih, od koder so jih vozili prodajat v Trst. Sedaj te trgovine ni več in kmetje se oprijemajo bolj živinoreje. Simentalska živina je dobro rejena in izpričuje skrb svojih gospodarjev za njen blagor. V stiku z vaščani me je še posebno zanimalo njihovo narečje. To je zelo čista in lepa slovenščina, ki ne kaže niti italijanskih niti nemških niti hrvaških vplivov, čeprav se pričinja onkraj Malih vrat že hrvaška Istra.

Blizu vasi pod potjo v smeri Slavnika je močan studenec s čisto in dobro pitno vodo, kar je na tem kraškem ozemlju redek pojav. Zaznamovan je celo na stari avstrijski specialki. Mi ga tokrat nismo obiskali, ker smo morali slediti najkrajši poti, če smo hoteli napraviti res najprikladnejšo markacijo. Sicer pa markacija do studenca ni potrebna, ker je od odcepka do studenca prav tako daleč kakor do vasi, ki stoji na višini 580 m nad morjem. Na levi se dviga iznad planote 697 m visoki Ostrič, dalje jugovzhodno Mala Koprlica (750 m), za njo Velika Koprlica (758 m), še dalje v ozadju pa Velika Plešivica (908 m).

Vzhodno od nje leži v osamljeni kotlini od tu nevidna zadnja slovenska vas Golac z zaselki Brdo, Gojaki in Zagrad. Od tam drži iz Obrova prihajajoča in čez 762 m visoki prelaz Velika vrata speljana druga cesta, ki veže čez Čičarijo Slovenijo s Hrvaško. (Prva poteka iz Starada v Munc, kjer žive še nekateri pristni Čiči, ki še niso pozabili svoje arumunske govornice). Tudi iz Skadanščine drži proti jugu prelaz Mala vrata, a čezenj teče samo skrajno slaba vozna pot, ki se izteka v vas Jelovico pod Velikim Grižanom (977 m), katere prebivalci so se dolgo potegovali za priključitev k Sloveniji iz gospodarskih razlogov. Pritegovala jih je zlasti železniška postaja v bližnjem Rakitovcu, ki leži še v koprskem okraju.

Medtem pa, ko so se ti vrhovi počasi izgubljali za gozdom, nas je še dolgo spremljal pogled na desno stoječi 838 m visoki Srobotnik, ki je tesno vraščen v Slavnikovo pogorje. Pot se je pričnala dvigati vedno bolj strmo navzgor in je postajala bolj skalovita. Nasproti nam je prišla s paše velika čreda govoda in s svojo vsiljivo radovednostjo za trenutek prekinila naše markacijsko delo. Ko je odbrzela dalje, smo se kmalu znašli na mali planotni jasi, kjer stoji na višini 735 m kamnit vodnjak z deževnico. Tu smo se utaborili pod mladim hrastom, malicali in ogledovali severovzhodno Slavnikovo pobočje, ki smo mu morali vrisati belordeče markacijske znake. Nato smo še na dveh drevesih napravili napis »voda« in okrepčani krenili dalje.

Počasi nas je pričel v vedno večji strmini objemati svojevrstni gozd. V njem smo zaman iskali res velikih gozdnih dreves in smo poleg malih in srednjih gabrov zasledili le še prav redke jesenc in zakrnele hraste. Tako smo ugotovili, da pokriva vse to pobočje dejansko le gaber, uporabljen skoraj pretežno le za drva. Izsekavanje v preteklih desetletjih je iztrebilo večja drevesa in pravi listnati gozd bo tu zrastel šele v prihodnjih desetletjih. V tem pobočnem gozdu se poti in steze cepijo in križajo, zato je postalo določanje najboljših markacij težavnejše in počasnejše. Na bolj »trdnih tleh« smo se znašli šele višje gori proti koncu gozda, ko smo prispeli na lepo senčno pot, ob kateri sem še v tem letnem času našel nekaj gozdnih jagod in še več malin.

Nonadoma, kakor bi odrezal, se je gozd nehal in pred nami se je odprlo strmo, z gorsko travo in cvetjem porastlo zadnje pobočje, izgublajoče se v samem Slavnikovem vrhu. Po kratkem posvetovanju smo se odločili na najkrajšo markacijo počez pobočja. Znake smo naslikali v začetku na nekaj osamljeno stoječih dreves, nato pa na posamezne večje skale. Goličava me je pošteno varala. Zdelo se mi je, da je vrh tik nad menoj, pa je bilo treba še dobro pešačiti čez travo in skale. Prispeli smo tako naravnost na sam vrh in se ustavili ob triangulacijskem znamenju. Tik pod nami se nam je na zahodni strani pokazala sicer že dozidana, a znotraj še neurejena planinska koča. Premočeni od potu in preprihani od vetra smo se zatekli vanjo, da se ob čašici dobrega tropinovca ohladimo za razgled.

Čeprav le 1028 m visok, se ponaša Slavnik s tako obsežnim razgledom kakor le malokatera naša gora. Primerjati bi ga morali res le s »štajerskim Triglavom« Bočem, le da se pod Slavnikom odpira do zadnjih obzorij tudi široko Jadransko morje. Tega dne nismo mogli izmeriti vseh daljav, ker je bilo ozračje nekoliko zamegleno. Tako nismo videli Kamniških planin, Karavank, Juljskih Alp in Dolomitov na Tirolskem, zato se nam je pa prekrasno odpiral ves naš slovenski svet do modrega Snežnika, do sivega Nanosa in Čavna ter po Krasu nad Tržaškim zalivom, vsej obmorski Slovenski Istri z Miljskim polotokom,

Koprom, Tinjanom, Planjavo, dolino Dragonje in vso nižjo zahodno Istro tja doli proti 100 km oddaljenemu Pulju. Seveda nas je s svojimi odbleski pozdravljalo tudi Jadransko morje od Tržiča in Gradeža proti Savudriji ter dalje navzdol proti Italiji in Dalmaciji.

Proti jugovzhodu so vzbujali našo pozornost svojevrstno oblikovani grebeni in vrhovi slovenskim planincem tako neznane Čičarije. Vsi ti, ponekod svojevrstno odsekani in na temenih le z rjavo travo porastli hribi, so tako individualno enkratni, da podobnih ne najdete nikjer v naši slovenski domovini. Nekateri so še na Slovenskem, drugi tvorijo mejo, tretji se pa dvigajo že s Hrvaške Istre. V jugovzhodni smeri reže Slavnik od vzporednega grebena 802 m visokega Hojnika ali Kojnika — kaj je bolj prav, bo treba še ugotoviti — do 588 m visoka dolina Draga. Pod južnim koncem Kojnika leže zadnje slovenske vasice, vzhodno od hrbtišča pa teče po njegovem pobočju železniška proga Divača—Kozina—Podgorje—Rakitovec—Pulj.

Levo pod Slavnikovim vrhom zaključuje malo podvršno kotanjasto planoto nižji vršič Župnik, desno pa se dviga nekoliko višji Mali Slavnik. V severno-zahodni smeri se vrste od Slavnika proti Kozini Zbevnica (863 m), Videž (901 m), Rožič (817 m) in Špičnik (751 m).

Vreme, ki ni obetalo najlepšega razgleda, je privabilo tega dne na Slavnik razen nas le malo izletnikov in doživeli smo nazadnje tudi res manjši »krst«. K sreči smo se mu umaknili v kočo, ko pa smo spet prišli na plano, so pričele vzhodne vrhove in vsake Čičarije zakrivati prave gorske megle in meglice. V lepem soncu po dežju smo se poslovili od kočice in vrha ter krenili navzdol proti Podgorju. Pod nami je ves čas ležal osončeni Koprski zaliv s Koprom na polotoku. Tudi Podgora je tipično mediteransko-kraška vas, zleknjena je tik pod Slavnikovim podnožjem, pod njo se pa razprostira obsežna Podslavniška planota, ki je okoli železnice in postaje celo prav lepo ravna in nepričakovano zelena in rodovitna. Prava zelenica med kraško puščavo. Blizu postaje je dobra gostilna, v kateri sem na veliko presenečenje dobil poleg prikupne pijače tudi prav sočen golaž. Narcčje prebivalstva je tudi tu lepo, mnogo lepše kakor v obmorskih krajih Slovenske Istre. Ti Slovenci so se na svojih visokih planotah ohranili čisti in nas s svojim besednim zakladom ter lepim naglasom v resnici presenečajo.

Manj razveseljiva je nova cesta, ki drži iz Podgore čez Podslavniško planoto do glavne ceste Kozina—Koper jugovzhodno od Petrinje. Cesta je lepo izdelana in široka, ima pa za pešca dve slabi strani, da je potegnjena tako ravno kakor črta z ravnilom in posuta z ostrim gramozom. Razen tega se podgorsko zelenje kmalu umakne najbolj pusti in goli kraški ravnini, katero so šele v zadnjem času pričeli nasajati z borovci. Utrujeni od dolgočasne ravne ceste čez pusto gmajno smo dočakali zvečer avtobus, ki je prihajal iz Ljubljane in se z njim vrnili v Koper.

Slavnik je edina prava gora v tem delu slovenske domovine in poleg Vojkove kočice na Nanosu je na njem edina naša planinska kočica na južnem Slovenskem Primorju. Bilo bi zato nujno potrebno najti čimprej še potrebna denarna sredstva za njeno popolno dovršitev, zlasti pa za ureditev prenočišč, katerih sedaj še ni. Pomembna ni samo za planince, marveč tudi za istrske smučarje, zakaj Slavnik nudi v času, ko ga pokriva sneg (žal le malokdaj in malo časa) poleg vsega drugega tudi idealne pogoje za smučanje. Tako bi kočica lahko sprejemala tudi smučarje, ne le planince.

Dogajanja na Ledenem morju - Mer de Glace

Beli Mont Blanc, strmi, ves prelomljeni Glacier des Bossons in malone navpične, z ledom okrašene Igle — Aiguilles — najprej očarajo popotnika, ki obišče Chamonix in njegovo dolino. Če ne pozna zemljevida, niti ne sluti, kaj vse se skriva za to gorostastno kuliso — predvsem, da leži za njo pogreznjen med štiritisočake največji montblanški ledenik Mer de Glace. Če si se podal kdaj v njegove neštevilne razpoke, ki nastajajo na grbinah v njegovem koritu, boš ime Ledeno morje lahko razumel. Razumel pa boš tudi, zakaj so tja do njegovega jezika speljali zobato železnico in zakaj vro vsaj do tja neverjetne množice francoskih pa tudi drugih planincev, ki tam oneme nad krasoto, ki se razprostire pred njimi. Tiho in strmé se premikajo po ledu in silnih sosednih bregovih ljudje kakor v kakšni velikanski galeriji, v kateri pa prevladuje ena sama slika — Mer de Glace s svojimi velikanskimi gorskimi sosedi.

Velikanski ledenik — največji v gorski skupini Mont Blanca — bi dal dela za dolge tedne, če bi ga hotel dodobra raziskati. Meni sta čas in vreme dovolila le dva dneva na ledeniku samem, in en dan, da sem z razgledišča Flégère pod Aiguilles Rouges s pomočjo prijateljevega daljnogleda pogledal skozi deževne tančice v skrivnosti v debri ležečega končnega jezika. Kljub borbi z vremenom in časom sem videl nepozabne roči in zaslutil velika dogajanja v ledenem velikanu.

Utaborila sva se v višini 2000 m nad ledenikovim jezikom nad hotelom Montenvers v soseščini nekega belega šotora — pravega strašila. Šotorček iz bele goste in močne tkanine z dvojno streho je stal po Aleševi trditvi, ki je na tem kraju taboril l. 1955, že od lanskega leta. Res, v času najinega bivanja v njegovi bližini nikdo ni prišel vanj ali iz njega. In preden sva kraj zapustila, sva šla pogledat v šotor — vse prazno in zapuščeno, na dnu znaki starosti. Štirinajst dni nato sva ga z daljnogledom še vedno videla z druge strani doline na istem mestu, a nobenega človeka v njegovi bližini. Ali je kdo

Sl. 1
Taborček nad Mer de Glace (neviden) v ozadju Glacier du Mont Blanc, dolg 2 km, v krnicl A. Verte in Druja. Opazuj izpraznjene spodnji del ledenikovega korita in krajne ter spodnjo grobljo VIII. 1956

Foto P. Kunaver

Sl. 2 Relief Mont
Blanškega masiva.
Na levi strani raz-
voj Mer de Glace
iz Vallée Blanche,
Gl. du acul, Gl.
de Pérlades, Gl.
de Leschaux in
Gl. de Talétre

Foto P. Kunaver

izginil v morju razpok in ne vedo, kje je taboril? Okolica Ledenege morja je velika, in velike so množice, ki se vsak dan napotijo po neštetihih potih na vrhove okoli njega in preko njega!

Najino taborišče je bilo nepozabno lepo. Poleg velike panorame ga je obvladovala posebno Aiguille Verte (4120 m) in slavni A. du Dru. V vhod šotora je svetil mali, 2 km dolgi ledenik Glacier du Mont Blanc, ki leži v osrčju obeh imenovanih vrhov (sl. 1). Tudi ta mali ledenik kaže, da se je podnebje izpremenilo, umaknil se je že daleč proti stenam. Sinu Alešu so uhajale misli največ na vrhno steno Druja, kjer je v metežu prebil lani težke dneve, jaz pa se nisem mogel nagledati velikanskega razgleda in strah me je postalo, kako naj v kratko odmerjenem času, ki se mu nazadovanje posebno pozna. nevihte, ogledam vsaj tisti del ledenika, ki se mu nazadovanje posebno pozna.

Ledenik Mer de Glace je res velikan med alpskimi ledeniki. Njegova dolžina znaša 15 km. Hrani se iz treh velikih in številnih manjših zbiralnih bazenov, ki merijo skupaj okoli 65 km²! Slika 2 nam ga kaže na reliefu. Na desni vidiš dolino Chamonix, v katero sega izpod vrha Mont Blanca v ozadju Glacier des Bossons. Med grebenom Igel v sredini in skrajnim levim grebenom na italijanski meji se razprostira glavni zbiralni bazen, ki sestoji iz prekrasne malo nagnjene planote Vallée Blanche (sl. 4 in 5), ki je gotovo eno od najvišjih evropskih smučišč, kamor žična železnica potegne človeka v manj kakor eni uri na vrhnji rob te bele planote. Pregloboko pa se smučar ne sme spustiti, kajti ko se začne lomiti proti sotočju z Glacier du Géant, zazijajo v njem ali pod tanko snežno odejo globoke razpoke. V eni izmed njih je našel lani smrt tudi slavni himalajec Lachenal.

Na jugozahodu prehaja planota v strme vesine Mt. Bl. Du Tacula (4247 m), Mt. Maudita (4465 m), ki se podaljšuje v sam Mt. Blanc (sl. 3). S samega Mt. Blanca Vallée Blanche in z njim Mer de Glace ne dobiva nobenega dotoka. Le s strmin Mt. Bl. du Tacul se lomijo in drse velike klože in plazovi snega v edinstveno planoto.

Že na Col d. Rognon se Vallée Blanche prvič spoji s še večjim zbiralnim bazenom ledu in snega ledenika Glacier du Tacul. Ta ledenik ima svoj začetek

Sl. 3 Pričetek ledenika Mer de Glace, tu še Vallé Blanche imenovanega. V ozadju Mont Blanc

prav na južni strani Mt. Bl. du Tacul v krnici, ki sega malone pod sam vrh. V lepem loku teče ledenik nato najprej proti jugu, nato proti vzhodu in končno proti severozahodu in se na široko razprostire med grebenom Gros Rognon, ki se vidi na sredini slike 4 in 5, ter italijansko mejo, ki teče po robovih, molečih v ozadju iz ogromne ledeniške latvice. Medtem ko je gornji del Vallée Blanche skoraj brez razpok, pa je Glacier du Tacul tudi v gornjem delu zahrbtnen. Nikoli ni gol in vedno ga pokriva debela snežna odeja. Vse padavine so v tej višini le sneg, in le kjer so pod ledenikom večje grbine, zazijajo v belini na široko in globoko velike razpoke, vse druge pa so posebno po metežu malone popolnoma pokrite in zato tem nevarnejše pasti za človeka. Mnogokrat izdajo skrito razpoko le rahlo vpognjena snežna odeja, in senca, ki nastane v snežni odeji, posvari izkušenega gornika, naj bo previden. Mnogo nevarnejše pa so take skrite razpoke v megli, ko izginejo vse sence in preti udor v razpoke na vsakem koraku.

Vallée Blanche in Glacier du Tacul se ob grebenu Gros Rognon strmo nagneta in velikanske razpoke se razprostirajo preko njihovih strmin. Tudi na teh strminah leži nad ledom še debela plast srena, ki polagoma prehaja v modre globine razpok. Vsako slabo vreme iznova posrebrti to velikansko pokrajino, ki jo na severovzhodu in severu omejujejo divje konice Igel, na vzhodni strani pa Velikanov zob — Dent du Géant (4013 m), in še bolj zadaj po svoji strmi ledeni steni znameniti Grandes Jorasses s številnimi vrhovi nad 4000 m.

Silovito nazobčani greben Igel in severozahodni odrastki Dent du Géant se končno tako približajo, da nastanejo med njimi velikanska, nad en kilometer široka vrata. V velikem strmcu se sedaj valita združena ledenika Vallée Blanche in Glacier du Tacul (tudi Glacier du Géant imenovan) navzdol. Vsa ogromna masa snega, ki se je nabrala v višavah in se pretvorila v led, se mora pretisniti skozi ta gigantska vrata.

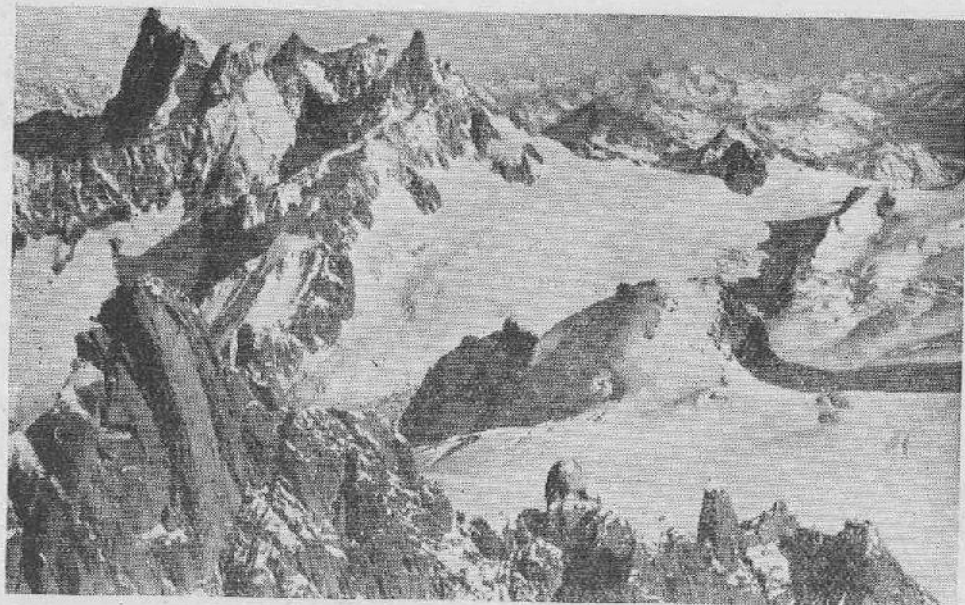

Sl. 4 Zbiralni bazen ledenika Mer de Glace: Vallée Blanche in Gl. du Géant, pod srednjim grebenom Gros Rognon se združita v Gl. du Tacul. Greben v ozadju je francosko-italijanska meja

Dno ledeniškega korita pa je tu že tako strmo, da je ledenik ves razklan v stolpiče in tvori težko prehodne Seracs du Géant. Nad njimi je ledenik vse leto pokrit s snegom in nazadovanje lednika se v onih višinah, kjer traja večna zima in so vse padavine le sneg, ne čuti. Na seraku pa se podoba zelo izpremeni (sl. 6). Ves ledenik je poprek in podolgoma razpokan in razklan v visoke stolpiče in strme ledene stene, da vidiš tu skoraj izključno le led. Sneg v poletju večinoma izgine ali leži le v grapah in na nekaterih vesinah. Ob ledeniku pa se prvič pokažejo goline, ki imajo svetlejšo barvo — znak, da se toč kljub ogromnemu dotoku ledu od zgoraj že pozna nazadovanje! Manjši pobočni ledeniki so že prctrngani in so izgubili zvezo z ledenim veletokom v koritu. In ledenik postane od tod dalje res ledena reka, dolinski ledenik, širok nad en kilometer in nekaj sto metrov globok. (Sl. 2, leva stran, in sl. 6.)

Takoj pod serakom dobi ledenik precejšen dotok. V veliki krnici med Dent du Géant in grebenom Les Périades se je nabralo toliko ledu, da se je stvoril krajši, nad pol kilometra široki dolinski ledenik Glacier des Périades (sl. 7). Prirastek pa ledeniku ne pomaga mnogo! Sotočje se nahaja v višini okoli 2500 m in je že v območju nazadovanja in mali dotok sam ni več napet, kakor mora biti normalen ledenik, ampak je v spodnjem koncu že precej upadel. Mnoge vesine okoli lednika, ki so bile do nedavna še pokrite s trajnimi snežišči, so polcti tudi že gole.

Mali Glacier pod A. d. Grépon (sl. 8) nas deloma spominja na naš triglavski ledeniček. Nekoč je segal v korito glavnega ledenika — danes pa ga že visoke gole, in sveže rjave vesine ločijo od spodaj tekočega lednega veletoka. Od časa do časa se odkrušijo večje množine ledu in zgrme v obliki lednega plazu v globino, kjer se spoje z ledenikom.

Sl. 5 Gornji deli zbiralnega bazena Mer de Glace: Vallée Blanche, Gl. du Géant; na levi Les Grandes Jorasses in Dent du Géant. V ozadju Alpe v Italiji

Ledenik du Tacul se pod A. d. Grépon ob sotočju z ledenikom Leschaux preimenuje v Mer de Glace. Ob tem sotočju, kjer je ledenik malone popolnoma raven, moreš uživati posebno veličastno panoramo. Proti jugu gledaš preko Glacier du Tacul mimo ostrih Igel tja proti Mont Blancu. Skozi tri četrtine kilometra široka gorska vrata med A. du Moine in Capucinom, ki tvori iglo na koncu grebena Les Périades, pa gledaš v globino silovite ledeniške kotanje, ki jo zaključujejo stene Grandes Jorasses, C. des Hirondelles in krasne stene

Sl. 6
V ozadju zbiralni
bazen Glacier
du Géant. V sredi-
ni v ledeno stoi-
pičje-serake-
razlomljeni Gl. du
Tacul, ki na kraju
opazovališča dobi
ime Mer de Glace
VIII. 1956

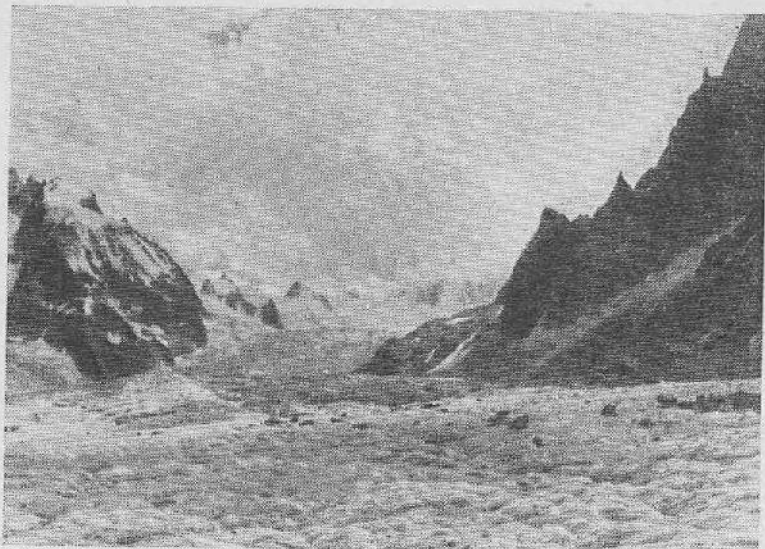
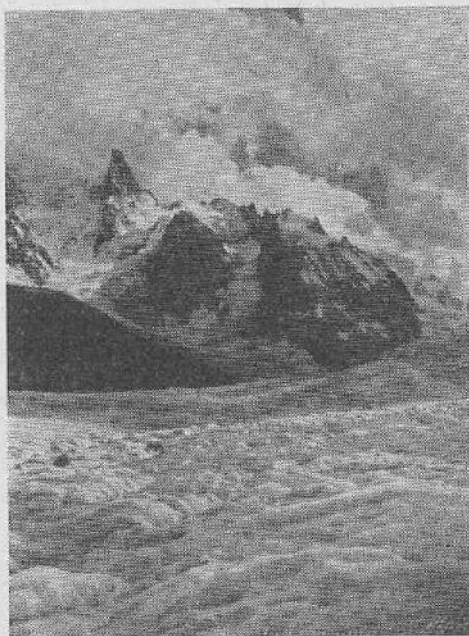

Foto P. Kunaver

Sl. 7 Ledenik Gl. du Tacul dobiva izpod Dent de Géant na levi ledenik Gl. des Perières. VIII. 1956

Sl. 8 Na prehodu Glacier de Tacul v Mer de Glace. Foto P. Kunaver

Petites Jorasses. V njej se je stvoril pet kilometrov dolg in do tri km široki ledenik Leschaux. Njegovo sotočje z Mer de Glace — kajti tako se imenujejo od sedaj združeni ledeniki — vidiš v levem kotu slike 2. A ledenik Leschaux ne priteče v Mer de Glace sam. Na svojem desnem bregu sprejme malone tik pred sotočjem z glavnim ledenikom še Glacier de Talèfre. Kako prazne so besede proti resnici! Kdo naj opiše to kotanjo, ki je podobna okoli pet kilometrov široki in štiri kilometre dolgi latvici. Kakor venec jo obkrožajo z ledom ovenčani štiritisočaki A. Verte, Les Droites, A. du Jardin in nad trideset raznih iglam podobnih vrhov, katerih konice se približajo več ali manj štirim tisočem metrov! Čudovit diadem okoli tega malone okroglega ledenika, ki se na koncu po 400 m širokih tesneh strmo vliva v ledenik Leschaux. Polovica vsega zbiralnega bazena Mer de Glace se tako nahaja v območju ledenikov Talèfre in Leschaux. Okoli 120 milijonov kubičnih metrov padavin, v glavnem v sneženi obliki, pade v ta prostor in mora odteči v obliki ledu in snežnice na Mer de Glace.

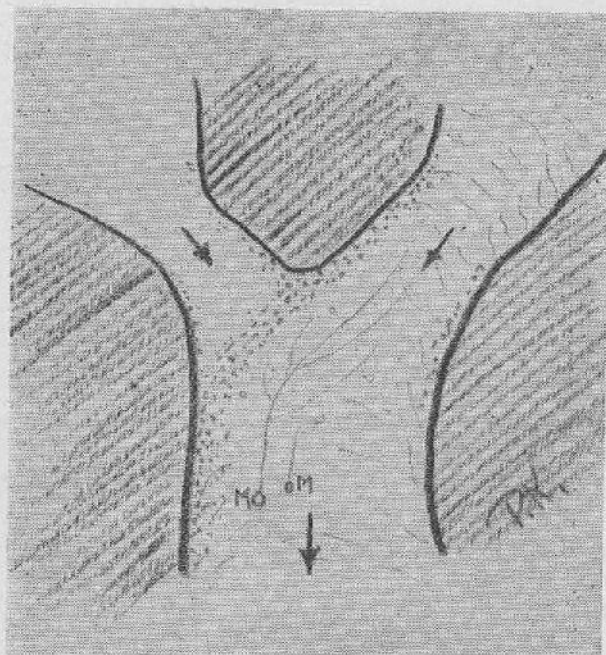
Ob prizorih, ki se ti v vse večjem številu kažejo od sotočja ledenikov navzdol, se bolj in bolj vsiljujejo dokazi o izpreminjanju našega podnebja.

Že više gori na ledeniku Tacul se začenjajo kazati na površju ledu poleg razpok neštevilne vdolbine in vdolbinice tajajočega se ledu. Na mnogih krajih pa moraš prekorati in preskočiti žlebove, po katerih teče voda. Ledenik je preprečen s temi žlebovi kakor z žilami, po katerih prekomerno odtoka njegova kri — voda.

Nekoč je bil ledenik Leschaux tako močan, da je ob sotočju odrival ledenik Tacul in sta robni groblji obeh združenih ledenikov, ki se, kakor sem že povedal, od sotočja dalje imenujeta Mer de Glace, tvorila lepo srednjo grobljo.

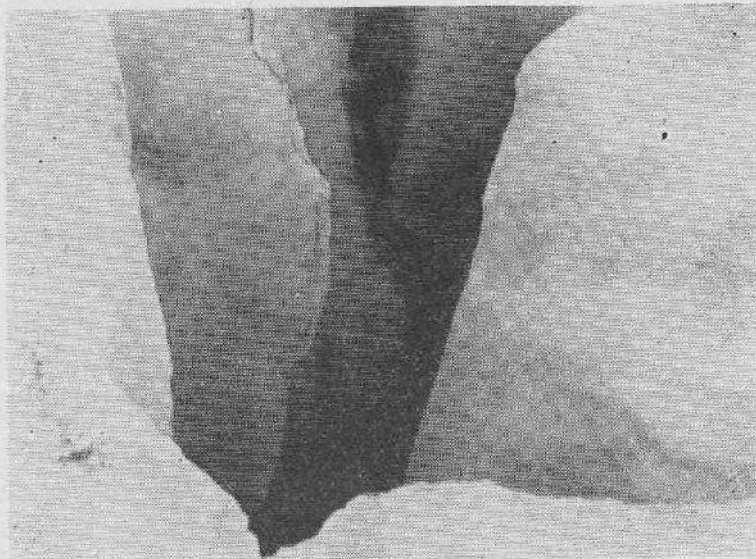
Sl. 9 Sotočje ledenikov Gl. du Tacul in Gl. de Leschaux, ki je tako oslabil, da sega krajna groblja Tacula na površju preko vsega sotočja. Kakor orjaški vzporedni nasipi se dvigajo skalni balvani in drobni pred vhodom v Leschauxovo korito in pošteno se moraš mučiti preko njih, dokler ne prideš na solidnejša tla na bregu (sl. 9).

Danes je Leschaux v spodnjem delu ob sotočju zaradi prekomernega tajanja tako oslabil, da sega krajna desna groblja Tacula na površju preko vsega sotočja. Kakor orjaški vzporedni nasipi se dvigajo skalni balvani in drobni pred vhodom v Leschauxovo korito in pošteno se moraš mučiti preko njih, dokler ne prideš na solidnejša tla na bregu (sl. 9).

Ledeniški potočki se zbirajo na ledenikovem površju kakor nekje na kopnem! Kmalu za sotočjem obeh ledenikov se združi nekoliko večjih potokov v več metrov globokem ledenem žlebu. Voda v njih je ob času mojega obiska tako drla in stene žleba so bile tako visoke in navpične, da sva morala iti precej daleč po Taculu, da sva ga mogla prekoračiti. Nato sva sledila tekoči vodi in prišla sva do največjega ledeniškega mlina na Mer de Glace (sl. 10). Ob razpoki si je toplejša voda izjedla v ledenik morda sto ali še več metrov globok prepad. Voda izginja v njem z oglušujočem grmenjem. Kraj je na slabem glasu. Če zdrsiš v navadno razpoko na ledeniku in si navezan na vrvi, te izvlečejo, morda s polomljenimi rebri in krvavo glavo. V ledeniškem mlinu pa si izgubljen. Če ne padeš do dna, te bo visečega na vrvi zadušila in ubila voda slapa, ki grmi v prepad. Voda pa je tem večja, čim bolj sije sonce in piha topel veter od oceana sem. Alčš se ni pustil navezati, ko je fotografiral žrelo prepada in ni mi bilo prijetno pri srcu, ko sem ga gledal med modročnim prepadom. Tudi drugi ledeniški mlin je bil globok, a vode je bilo v njem komaj za naš Peričnik v lepih dneh.

Že na seraku Tacula imaš včasih vtis, da si na zaledenem razburkanem morju. Na Mer de Glace pa lahko kar večkrat zaideš med razpoke kakor v labirint, da se komaj izmotaš iz njih, če si preveč radoveden. Vpadli ledenik kaže že kmalu za sotočjem Tacula in Leschauxa plastnice, posebno ob globljih razpokah, katerih stene so žličasto izjedene od tajajoče se vode. Kjer je led močno razpokan, se v stenah velikih razpok pokažejo tudi sekundarne špranje (sl. 11). Mnogokrat gledajo iz sten balvani in kršje notranje groblje.

Sl. 10 Požiralnik
velikega lede-
niškega mlina.
VIII. 1956

Foto P. Kunaver

Poleg globokih razpok pa so bili zanimivi tudi mali vodnjaki. To so okrogle luknje, do vrha napolnjene z vodo. Njihov nastanek mi ni bil povsem jasen. Nekatero sem preiskal. V mnogih sem zaman iskal kamna v dnu, ki naj bi se ogret od sonca polagoma ugreznil v ledenik in tako naredil luknjo.

Hodila sva križem preko srednjega in spodnjega dela Mer de Glace, da bi našla ledeniške mize — zaman. Našla sva le prevrnjene in z ledenih stebrov zdrsele balvane, ki so tvorili nekoč ledeniško mizo. Zakaj? Prav ti pojavi potrjujejo velike izpremembe v podnebnju! Ledeniške mize nastanejo, kjer leži na ledu v spodnjem delu ledenika večji in širok balvan. Led se pod njim taja le tam, kjer ga obsije sonce, kjer pa ga varuje balvan direktnih sončnih žarkov, ostane kot leden steber pod balvanom. Danes pa mnogo ledeniških miz ni več. Ne uničuje jih samo direktno obsevanje sonca, ampak čezmerno ogrreta atmosfera, ki tudi v balvanovi senci taja led, da se stebri ne morejo več delati, starejši pa so se stajali in balvani so zdrsnili z njih (sl. 12 in 13).

Na sotočju ledenikov Tačul, Leschaux in Talèfre, kjer se združena ledena masa v koritu preimenuje v Mer de Glace, stojiš na le malo nagnjeni valoviti in razjedeni ledeni ploščadi. Od tod dalje se ledenik hitro zoži in je še okoli en kilometer širok in globoko ugreznjen v svojo strugo. Svetli rob krajnih grobelj je tako oster in jasen ter svež, da posebno lepo dokazuje katastrofalno nazadovanje in upadanja nekdanj tako mogočnega ledenika. Breg krajne od ledenika zapuščene groblje postaja od sotočja proti spodnjemu koncu vse višji in višji. Na večini krajev je prehod z gornjih bregov preko te strme krajne groblje popolnoma nemogoč in nevaren. Ledenik je v davnini nanosil in na bregovc korita stisnil orjaške množine grušča. Z njim je s svojo silovito težo stružil tudi trde granitne bregove. Kjer koli je do golega ostružil malone navpične stene korita, tam vidiš globoke horizontalne preseke v granitu, ki so jih v ledenik ugreznjeni balvani vpraskali v kamenino. Drugod pa visi in se podira 60—70 m visoka strma krajna groblja navzdol (sl. 14 in 15). To je strašna mešanica vseh oblik strtega granita. Iz trdo stisnjenega grušča vise kakor male hiše veliki balvani. V moko in blato strti granit je namečkan

Sl. 11 Med razpokami na Mer de
Glace. V stenah razpok sekundarne
razpoke. VIII. 1956

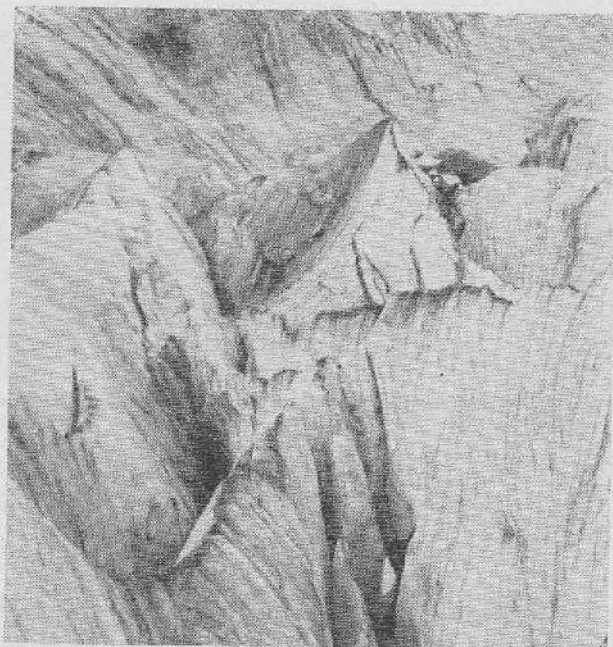

Foto P. Kunaver

med velike skale. Mestoma se je že toliko krajne groblje posulo na rob ledenika, da leži led pod temi sesutinami konserviran, kakor vidimo to na sliki 14 tik pod steno svetle groblje na levi strani. Prehod s teh sesutin na ledenik in narobe je mestoma zelo neroden. Velike skale in ostrorobni grušč, blato in droben pesek mestoma le tanko pokrivajo led, in v toplih dneh je vse labilno ter se podira pod nogami. V kotanji leže velike mlake modrikastozelene vode, ki odteka v notranjost in za rob ledenika. Mestoma zijajo globoke zevi med ledom in grobljo ali pa med ledom in gladko obrušeno steno.

Sl. 12 Podrta
ledeniška miza,
balvan je zdrsnil z
ledenega stebra, ki
ga je stopilo sonce in
tudi topel zrak.
V ozadju gola krajna
groblja ugrezajočega
se ledenika VIII 1956

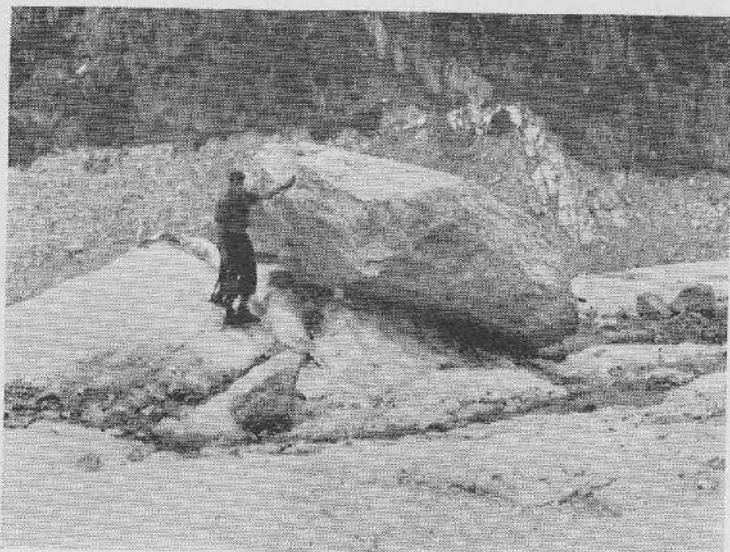

Foto P. Kunaver

Sl. 13 Ledeniška miza, ki je zdrsnila s prekomerno stajanege ledenega stebra. Poveznila se je čez razpoko. Ledenik je pokrit s srednjo grobljo, ki je nastala po združenju krajnih grobelj ledenikov Tacul in Leschaux. VIII. 1956

Foto P. Kunaver

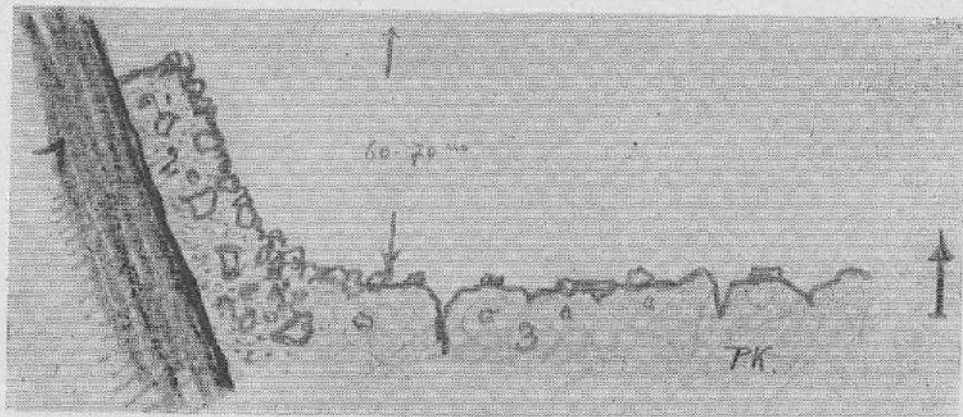
V cni od teh v temno globino ledenika vodečih krajnih zevi sem videl balvan, ki je meril okoli 7 m v premeru in je imel zelo ostre robove. Bil je posebno močno zagozden med led in golo granitno steno. Na videz mirni ledenik je na tem zanimivem kraju posebno jasno kazal, da se premika: Ob tistem robu balvana, ki je bil zapičen v ledenikovo steno, se je v obliki spirale nabiral led, ki se je nastružil ob ledu, ki se polagoma premika.

Stoječ in potujoč po ledeniku samem njegovega polzenja po 6 km dolgem koritu od sotočja do spodnjega konca ne čutiš in ne opaziš mnogo. V zbiralnem bazenu nas plazovi, rušeci se seraki, udiranje velikanskih srenastih klož opozarjajo na pomikanje ledenih mas v globlje kraje. V položnem dolinskem ledeniku, kakor je spodnji del Mer de Glace, pa ti naznanjajo njegovo počasno

Sl. 14 V zadnjih sto letih je ledenik Mer de Glace upadel za toliko, kolikor meri v ozadju vidna svetla krajna groblja — torej okoli 170 m. Sredina: do golo skate obrušen, sedaj od ledenika zapuščen navpičen breg korita. Na desni: Ledenik se lomi preko grbine

Foto P. Kunaver

Sl. 15 Krajna, od ledenika zapuščena do 70 m visoka groblja. 1. Granitni breg ledeniškega korita, 2. Groblje, 3. Ugreznjeni ledenik z vrhno grobljo

polzenje le redki pojavi. Šele če se dvigneš nekoliko sto metrov po bregu navzgor, ti oblike na ledeniku samem pokažejo struje, ki vladajo tudi v plastičnem in premikajočem se ledenem velikanu. Posebno lepe so plastnice ledu, ki ti jasno kažejo, da se najhitreje premika in teče vrhnji in srednji del ledenika, kajti plastnice so v sredini izbočene navzdol, medtem ko tembolj zaostajajo, čim bližje so bregu (sredina sl. 16. Plastnice so označene tudi na sliki reliefa). Slika 16 nam kaže, da so notranji ovinki ledeniškega korita vzrok, da se led ob njih kopiči in grbanči. Na zunanji strani ovinkov in na bolj gladkem koritovem dnu pa ledenik hitreje teče. Zato se raztegne in nastajajo dolge prečne in na pol podolžne razpoke, ki razdenejo ledenikovo površje v težko prehodni labirint.

Sl. 16 Mer de Glace, ugreznjen v ledeniško konto. Na tem kraju je še 3/4 km širok. Na levo od srednjih in gornjih vej smreke vidiš lepo izbočene ledeniške plastnice. Na levi strani (desni breg ledenika) združene Taculove in Leschauxove groblje. V ozadju G. Jorasses

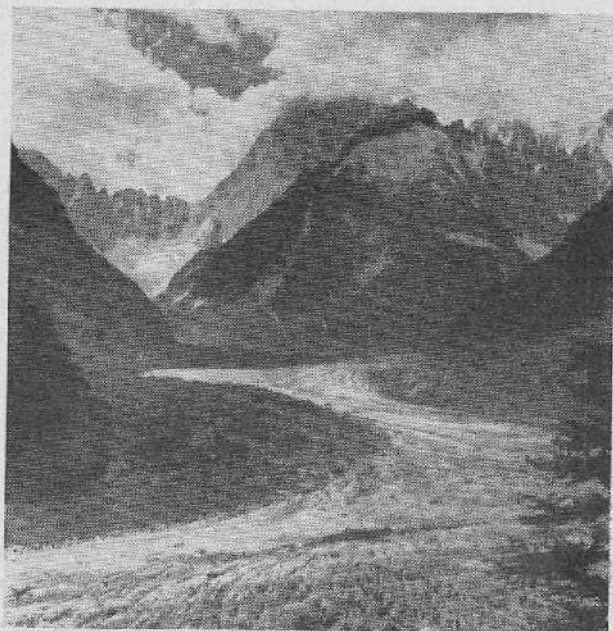
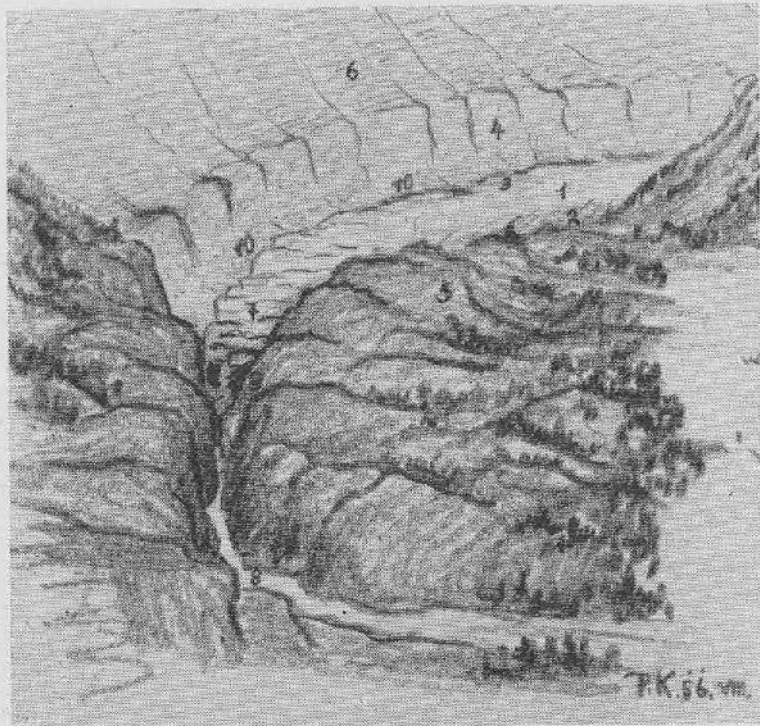

Foto P. Kunaver

Konec ledenika Mer de Glace:
 1 globoko v korito ugreznjeni ledenik
 2 Krajne morene in polpodolžna razpoke; 3 plastnice, ki nakazujejo hitrejši tek ledenika v sredini; 4 Stene krajne morene v zadnjih 100 letih izpraz. korita; 5 Ledeniške grbine; Rastlinstvo - gozd prodira na zapuščeno zemljišče; 6 Bregovi plejstocenskega ledenika sedaj že dokaj s kránjem zasutega; 7 Stopničasto se v deber pogrezajoči jezik ledenika; 8 Arve; 9 Velike zevi v razpadajočem končnem delu ledenika; 10 Sesutine krajne groblje, ki konservirajo mnogo ledu

Manjši dotok ledu izpod Grandes Jorasses in iz kotanje Taléfrovega ledenika je povzročil, da so se združile velikanske množine grušča krajnih in srednjih grobelj na desnem bregu (na sliki na levi strani) ledenika. Kaos balvanov in ostrorobega grušča pokriva ledenik in s številnimi razpokami povzroča, da je hoja skrajno naporna, četudi nadvse zanimiva.

Pod Montenversom je ledenik le še dobrih 500 m širok in strmec se zelo poveča. Bregovi zapuščene krajne groblje postajajo vse višji in nevarno se jim je približati. Končno se skrajni jezik pogrezne v globoko deber in se mu ni varno približati. Sliko 17 sem zato naredil s pomočjo dobrega daljnogleda iz nasprotne strani Chamoniške doline, z razgledišča Flégère, od koder vidiš prav v zadnje skrivnosti propadajočega ledeniškega jezika. Obdajajo ga več sto metrov visoke navpične stene debri. Orjaške zevi zijajo v ledu, ki je nalomljen v stopnje. Iz njih grmi valeča se Arva, ki izvira izpod ledeniških vrat v višini okoli 1250 m. Velikanski kosi ledu se pogrezajo, tajajoč se v toplem nižinskem zraku v dno debri. S seboj prinašajo vso gornjo, notranjo, spodnjo in krajno grobljo ter jo izročajo hčerki Mer de Glace — Arvi. Umik ledenika je s Flégère posebno viden. Bregovi od ledenika zapuščene krajne groblje so na koncu do 100 m visoki. Sesutine pokrivajo precej ledu. Gole velike grbine nad debrijo drveče Arve in nad ledenikom, obdane od krasnih gozdov, kažejo, do kam je še pred kakim stoletjem segal ledenik. V bližini ledenika so grbine še gole. Od desne in leve ter od spodaj pa se plazijo patrolje življenja — smrečje in drugo rastlinstvo in zavzemajo od ledene smrti zapuščeno ozemlje. Živo se spomniš pri tem prizoru Kugyjevega opisa prodirajočih falang viharnikov preko grbin naše od nekdanjih ledenikov zapuščene Komne...

Končno stojiš zopet v Chamonixu. Mimo tebe na mostu drvi življenje množic peš in v avtomobilih — pod njo pa se kakor besna poganja Arve po dolini navzdol. In ko sije sonce, pljuskajo njeni kalni valovi ob oboke mosta. Ob oboke mosta tolče tudi sam Mont Blanc in njegovi siloviti gorski sosede. Samo — to niso več gore, to je blato: da, v blato strte gore, ker strašno je kalna Arve od strtega granita najvišjih evropskih gora. Po tej ozki strugi odteka dobršen del Mont Blanca in njegove mogočne gmote zopet v morje, iz katerega se je zguban dvignil v višave pred vekovi in je postal žrtev strašnih sil zmrzali in težnosti...

Prežihova gora

Dr. FRANC SUŠNIK

(Ob »pismu« dr. Šašla v 6. št. Planinskega vestnika 1957.)

Akademik Melik piše v svoji »Štajerski« (str. 121): »Prebivalstvo uporablja dandanes samo ime Uršlja gora bodisi v Mislinjski in Šaleški kot v Mežiški dolini, Plešivec pa mu je velika kmetija pod vrhom na jugovzhodni strani... Iz zgodovinskih zapiskov pa je razvidno, da se je gora zares sprva... imenovala Plešivec... Toda ni izključeno, da se je gora nemara imenovala Pleča...«

Dr. Šašel pravi, da je treba uveljaviti ime Plešivec in ima svoj prav.

Mojima dedejema, ki sta bila oba Uršljegorca, posebnega imena ni bilo kaj mar, ker gora jima je bila Gora, ena cdinstvena in njuna. Naslov sta pa imela po katastrski občini, eden »Uršlja gora št. 33«, drugi pa »Pod goro št. 28«. Tudi pri moji ženi je podobno: plešivške rodovine je, »iz Plešivca«, grunta na štajerskem hrbtu gore, gora je pa Gora.

Verjamem, da so včasih s štajerske strani pravili gori »Plešivec«, z naše koroške pa »Gora«. Kajti z naše koroške strani je tako izrazilo gora, z obrazom v Šmohornici, s temenom vrh plemenitega loka, nič ni plešast možak, materinsko košata je, s Črnim vrhom in Vranščico ob bokih, ko da objemlje valovje lesov in travnikov in polj pred svojim vznožjem: kakor močna mati samorastnica.

Moj oče in en moj dedej sta jo zapustila in šla v fužine na Prevalje. Od tam nismo hodili več na »Goro«, marveč na »Uršljo goro«. Potem je bilo tako, kakor je popisal Ingolič v Ugasli dolini: prevaljske fužine je požrl Donawitz, za stroji so šli tja še delavci in moj oče med njimi. Tudi okoli Donawitza so gore. Tudi tam raste rododendron. Moj oče mu je vedel samo eno ime: šenturšeljec. Zanj je bil rododendron povsod na svetu: »šenturšeljce«. Tudi šenturšuljce so bile, ki mu niso dale ostati na tujem, ne njemu ne tolikim drugim izpod naše gore.

Dr. Šašel je hud na »Uršljo goro«. Menda preveč. Saj se možati Plešivec lahko uveljavi, ne da bi našo staro ženko Uršljo čisto v nič del.

V moji mladosti ni bilo dvomov okoli imena: bila je pač Gora in Uršlja gora. Z Jugoslavijo in s slovenskimi uradi 1919 je prišla tudi plast slovenske gospode, tudi »novo pečeni Slovenci«; ti so »slovenili« pa je bila »Urška« in »Urška gora« in uradno celo »Uršulska gora« — samo da je bilo drugače, kakor so domači ljudje rekli. To je bila rodoljubna ihta, ki je »poslovenila« tudi Grosuplje v Velike Uplje in Šclmpcrg v Zelenberg (ki se je z njim ponorčeval Prežihov Voranc, ko je ob prvih volitvah napisal podlistek v Ljudski

pravici). Eni so tedaj že rekli, da se je treba vrniti k Tomažu Hrenu in k Plešivcu ali pa imenovati goro »Pleša«, po Megiserjevem Pleschnbergu.

Dr. Šašel meč v en koš vse izvedenke iz imena Uršula, tako Uršljo goro kakor Urško in Urško goro. To je tako, kakor če bi imeli za Šmarno goro tri variante: Šmarno goro, Maričko in Šmartinsko goro. Vse v en koš le ne sodijo: Uršlji gori nasproti je Plešivec; Urška je osladnost; Urška (Urh-ska) gora je pa vsebinsko narobe.

Dr. Šašel ne verjame, da je »Uršlja« pridevnik. Podobnih pridevnikov s pripono -j(i), -ja, -je je pri nas dosti, n. pr.: Sloven-j Gradec, Šteknet-j = Šteknéč les, Pristov-l-ja žaga, Janet-je = Jáneče polje itd. Tako tudi Uršul-ja: drugi u je reduciran zaradi poudarjenega prvega u. (Za moški spol mu lahko Kotnik iz Zarazbera pove, kako se vreme »na Uršlji den« rado kavrá.) — Prav pa ima, da je »Uršlja« v zvezci »sveta Urša« tudi samostalnik.

Pravi, da Uršula na Koroškem ni priljubljeno ime. V tem našem koroškem kotu pod Uršljo goro pa je kar pogosta. Kjer je v gori kje več deklet, je kmalu katera Urška. V stari starotrški rojstni knjigi je na vsaki strani vsaj ena Urška, ali otrok ali mati ali botra. Pa kar danes je treba malo okoli gore, mimogrede se jih spomnim današnjih: Kováčeve Urške, Kajžrove Urške, Ládrače Urške, Šeferjeve Urške, Plodrove Urške, Apohalje Urške, Bóžankove Urške, Ošvénje Urške, Lipóvske Urške, Murkonove Urške, Kemperlnove Urške, Papeževe Urške, Ulcejeve Urške — hude bi bile, če bi jim rekel, da imajo »grdo ime«.

Pravi, da je Hren zaukazal ime »mons Ursulanus«. Tak diktat ni znan. Prej bi iz Hrenovega zapiska sklepal, da je Hren to ime med ljudstvom že našel. Zidati so začeli kmetje sedanjo cerkev Uršuli na čast že dolgo pred Hrenom. Ali so imeli v prejšnji kaki cerkvi Uršulo ali Krištofa in kdaj so začeli ljudje iz teh krajev s svojimi vojvodarji romati v Kelmoraj in Achen, to ni dognano.

Ko trdi, da je Hren zaukazal »mons Ursulanus«, hkrati prizna, da je vsaj od tedaj že to ime v neki slovenski obliki. Citira ČZN 1936 (Soklič: Cerkev sv. Uršule na Plešivcu v zapisih škofa Tomaža Hrena). Noče pa za mons Ursulanus zapisati »Uršlje gore«, kakor piše Soklič, marveč piše: Uršulska gora. Jezikoslovec bo dal prednost in priznal starost »Uršlji gori«. Tudi dr. Francu Kotniku gre vera; saj priča Prežihova korespondenca, kako se je Voranc obračal glede domačih imen na Kotnika. V »storiji« iz ust starega Zákotnika, rojenega okoli 1820. leta, je Kotnik povzel »Uršljo goro«.

Dr. Šašel pravi, da je oficialno cerkveno ime: Sv. Uršula na Plešivcu. No, to je res tako: od Hrena do danes. Zato ni prav, če poriva ime »Uršlja gora« v ospredje kot simbol Hrenove velike inkvizicije, »Uršljegorce« pa kot neke Hrenove somišljenike: kakor ne bi bilo prav, če bi kakemu Jožefu zamerili staro judovsko ime ali pa če bi dolžili jezuitstva današnjega Ignaca ali Terezijo.

Plešivec je domačinom danes res le grunt: Plešivec-grunt, Plešivčnik-človek, podobno kakor: Bukóvec (pod Raduho) in Bukóvnik, Brezje (»Pirkof«)-Breznik; v Jázbini: Krníce-Krničnik in Močívje-Močivnik. Voránčeva Dolga-nočka je pravila, kako je bilo nekdanj »v Plešivcu«, ko je še služila »v Krnicah« in »v Močívju«. Danes ve stari Knez na Ravnah še največ, kako je bilo včasih »v Plešivcu«, v Zarázberu pa Radman in Kotnik.

Dr. Šašel pravi, da je ljudska raba: poleg »Plešivec« najbolj pogosto »Urška« in Uršlja, tudi »Urška gora«, »sedaj pa se propagira Uršlja gora«. Meša prvine in naplavine; sklepa tako, kakor če bi dialektolog študiral naše koroško narečje nekritično po samih Prevaljah, kjer je bila fluktuacija pre-

bivalstva zadnjih sto let izredno živa, ali pa če bi zašel h Kobóvcu visoko na Strojno in k Jelenu visoko pod Uršljo goro, pa bi ne vedel, da je pri prvem priženjen Rus, pri drugem pa priseljeni Prleki.

Hudo je počel s Prežihovim Vorancem. Lepo se je priklonil njegovi avtoriteti, postavil se je izza njega, pa ga je tako sukalo, da je moral Prežihov Voranc navsezadnje samemu sebi in svoji »Uršlji gori« reči: »ostudna glista«. — Prežihov Voranc je obsodil »Urškin dvor«. Kdor sklepa, da je s tem obsodil tudi »Uršljo goro«, ga ima za jezikovno naglušnega. Prežihov Voranc je namreč govoril in pisal »Uršlja gora«. Kjer koli imenuje goro, v Požganici, v zbirki Od Kotelj do Belih vod, v Naših mejnikih, v Solzicah, povsod jo imenuje »Uršlja gora«. V sami črtici od Kotelj do Belih vod (ki jo dr. Šašel citira) je več »Uršljih gor« kakor pa strani. Enkrat je gora »Plešivec«, pa prav tam, kjer parafrazira Hrenov zapissek.

Vorančev brat, Kuhar Avgust, urejuje izvrstno domačo revijo »Koroškega fužinarja«. Ta je objavil nešteto lepih slik Uršlje gore, neštetokrat je pisal o naši gori — in vse neštete krati jo je imenoval z ljudskim imenom »Uršlja gora«. Ko je objavil dr. Šaši v publikaciji prevaljškega Planinskega društva 1954 podoben članek glede Uršlje gore, mu je urednik Koroškega fužinarja dvakrat odgovoril (št. 5—6 in 70—12): dobrodušno in hudomušno, pa tako, da bi Prežihovega imena res ne smel več klicati za pričevanje proti Uršlji gori.

Dr. Šašel piše, da so se on in najboljši planinci z ogorčenjem zamislili nad Uršljo goro, tem zmagoslavnim krikom velikega inkvizitorja, in nad tistimi, ki jih je zajela zagrizena propaganda za Uršljo goro. To je povedano res »strastno, prav živčno«. Saj bi se lahko zamislil tudi nad tem, da pišejo in govorijo dobri domači planinci, otroci te gore, kakor so Prežihov Voranc, Prežihov Gustelj (Kuhar Avgust), dr. France Kotnik in dr. Janko Kotnik iz živih ljudskih ust vsi po vrsti: Uršlja gora. France Kotnik je v Storiyah posvetil opombo temu imenu; Janko Kotnik je še v nedavnem Prežihovem zborniku zapisal to »ostudno glisto«. Če bi se tako zamislili, bi s temi vred udaril po »Urški« in zoper tiste, ki hodijo na Urško goro urha klicati, pa bi napisal prijazno pismo, brez krivice Uršlji gori, zategadelj pa nič manj v prid Plešivcu. Saj ima za Plešivec pričevalca iz starine, Tomaža Hrena, medtem ko se je »Uršlja gora pojavila v tisku prav na zadnje«, kakor je prišlo to ljudstvo do veljave in do besede »prav na zadnje« s svojim glasnikom Prežihovim Vorancem, »najboljšim poznavalcem teh imen«, ki »je razčistil to poimeno- vanje«, ko je pisal tako, kakor je govoril s ljudstvom: Uršlja gora. In ta Uršlja gora ni šele deset let.

Zato Vodniku po transversali ni zameriti, če je sledil dejstvu, kakor ga je ugotovil Melik.

PRISPEVKI ZA ZLATOROG

Tov. J. W., Ljubljana 1000 din, Vernik Stane, Ljubljana 500 din, skupaj 1500 din.

SKLAD DOMA ZLATOROG

Stanje sklada za gradnjo ZLATOROGA pri PZS dne 12. VII. 1957	1 057 791 din
Zbrano od 13. VII. do 11. IX. 1957	1 500 din
Skupaj 1 059 291 din	
manj stroški v zvezi s prvim žrebanjem	28 156 din
Skupaj 1 031 135 din	

Skupni sklad za zgradnjo ZLATOROGA izkazuje dne 11. IX. 1957 44 677 826 din, od tega znaša prispevek PZS 3 200 000 din.

Vzpon na Mont Blanc in Matterhorn

Že dolga leta sva gojila tiho željo, da bi poromala na vrhove, kjer leži večni led in sneg. Vsako leto, ko sva preživljala letni dopust, sva vzdihovala: »Morda pa drugo leto!« Tako je minilo deset let. Prelezla sva vse Kamniške in Julijske Alpe, Durmitor, Perister, Šar planino in to po markiranih poteh poleti in pozimi, preplezala pa sva v teh skupinah prav čedne smeri, tako da lahko rečeva, da našo domovino prav dobro poznavata.

Ker je slehernega planinca želja, da bi spoznal tudi tuja gorstva, sva tudi midva pričela počasi delati načrte, da jo mahneva na tuje, po možnosti v Centralne Alpe.

Nama so se pridružili Janez Janžekovič, Ivo Skerlovnik, Rajko Wutte in Milan Kovač. Prvi trije so doma iz naše Koroške.

Verjetno bi še tudi to leto ostala samo pri načrtih, če se ne bi za izpolnitev našega načrta tako zavzel naš Janez. Na prvem sestanku, ki smo ga imeli, je Janez prevzel vso skrb za nabavo potnih dovoljenj in vizumov. Imel je res najdelikatnejšo nalogo. Razen tega so Janez, Ivo in Rajko potrkali na marsikatera vrata in intervirali za finančno pomoč.

1. avgust je bil določen, da se zberemo v Zidanem mostu.

Po dvodnevni vožnji po severni Italiji in Franciji smo dospeli v torek, dne 2. VIII. ob 24. uri v Chamonix. Takoj smo se odmajali z našimi nahrbtniki na camping prostor, si na hitro postavili šotora in šli spat.

Sreda je bila določena za odmor, ogled Chamonixa ter pripravo provianta in opreme za turo.

Nato smo takoj nadaljevali pot preko ogromne planote, kjer je bil nedavno še ogromen ledenik, saj je vse pokrito s kamni in gruščem — preko malih snežišč, raztrganih skal in grap počevno proti velikanskemu ledeniku Bossons. Levo od nas so se strmo v višino dvigale stene Chamonških Igel. Neprestano so nam pogledi uhajali k steni, tako da smo morali z energično gesto kreniti dalje k našemu cilju nasproti.

Uživali smo lep pogled na vrh Mont Blanca. Po kratkem ogledu smo nadaljevali pot. Prečili smo dva ogromna hudournika ter dospeli do ledenika Bossons, ki sega globoko v dolino. Pogled na ledenik me je razočaral. Kje je tista lepa modra barva ledu, kakršno ima Pasterca! Toda čim dalj smo hodili po tem labirintu razpok, lepši je postajal. Led se je kar iskril in tudi razpoke so imele lepo modro barvo. Hodili smo tiho, vsak je bil zatopljen v svoje misli... vsak je po svoje preskakoval razpoke ali pa jih je moral obiti daleč naokoli.

Vreme je bilo še vedno lepo, vladala je neizmerna tišina, ki jo je tu in tam zmotil pok ledu.

Krasen pogled so nudile ledene gore, ki so se dvigale z ledenika. Tu bi imel umetnik dosti dela, saj se tudi vsak fotograf rad ustavi ter poizkuša ujeti čim več v svojo kamero.

Zadnji del poti smo že hodili po ogromnem snežišču. Bivak stoji na velikem skalnatem vršacu in je močno zavarovan z jeklenimi vrvmi in drogovi. Dostop iz snežišča k bivaku je v skalnati steni dobro zavarovan. Je precej velik, ima dve sobi, kuhinjo in shrambo. V I. nadstropju pa ležišča. V bivaku je vse na razpolago, štedilnik, posoda, odeje, tako da lahko — če te zaloti slabo vreme — po mili volji gospodariš, seveda če imaš dovolj hrane seboj.

Ko smo prispeli, je bil bivak poln turistov.

Skuhali smo si čaj na bencinski kuhalnik, — imeli smo ga s seboj — in po soglasnem sklepu že ta dan nadaljevali pot do zadnjega bivaka pod Mont Blancem. Dan je bil še vedno jasen, tako smo imeli vso pot lep razgled na vse strani. Ker ni kazalo, da se bo vreme poslabšalo, smo pustili tri nahrbtnike v bivaku ter ves potrebni proviant in opremo naložili v ostale tri ter s temi nadaljevali turo. Hodili smo z derezami in nenavezani. Sneg je bil prav ugoden za hojo, ni se preveč udiralo niti ni bilo preveč ledeno. Od bivaka dalje je pot držala strmo navzgor nad snežnimi vršaci. Nismo še hodili dve uri, ko se je nebo nenadoma pooblačilo in začelo je mestiti sodro. Sodre smo se kar razveselili, saj nam je bilo pošteno vroče od hitre hoje. Nebo se je še bolj stemnilo, iz sodre je nastal gost sneg in začelo je grmeti. Grmenje je odmevalo od vseh vrhov. Ogrnili smo si vetrne jopiče, saj je bil skrajni čas, burja je začela peti svojo pesem. Sneg je zabilisal vsako sled naših predhod-

nikov, pa tudi gaziti smo morali vedno globokeje. Vihar nas je neusmiljeno bičal, pri hudih sunkih smo se kar opotekali. Hodili smo na slepo. Zbesnel je Mont Blanc — zbesneli so tudi njegovi sosedi. Bili smo vznemirjeni, molče lezli zmeraj više, zmeraj v večjo negotovost. Dve polni uri je besnela narava. Okrog šestih, bili smo že v višini 4200 m, se je vreme izboljšalo. Ne daleč pred nami se je zasvetil bivak, zgrajen ves iz aluminijaste pločevine. Ves se je lesketal v zahajajočem soncu. Prijetna je bila zavest, da je pred nami nekaj otipljivega — varnega po vsem tem, kar smo doživeli... Se zadnja strmina in že smo si odvezovali dereze ter hiteli v observatorij. Tam sta nas dva uslužna Francoza postregla s čajem in dovolila, da smo se malo posušili. Ko smo se malo opomogli, smo se zahvalili in odšli v bivak za turiste. Bivak je zgrajen tik observatorija v višini 4350 m. Tudi ta bivak stoji na skalnatem sedlu, tako da ga snežni plazovi, ko divjajo v pomladnih dneh po gorah, ne morejo odnesti.

Noč je bila izredno mrzla. V bivaku je bil prost še en kotic s tremi azbestnimi ležišči. Hitro smo oblekli vse, kar smo imeli s seboj, ter se stisnili na ležišče. Noč je lezla po polževo... Mraz v bivaku, redek zrak, ki se v višini 4350 m že zelo občuti, gneča, skratka, s spanjem ni bilo nič.

Veseli smo bili, ko se je pričelo daniti. Obetal se nam je lep sončen dan, saj je bilo jutro kristalno čisto. V kretnjah smo čutili okorclost, glavobol. Vse to nas ni nič motilo. Pripeli smo dereze, se navezali in jo mahnili proti vrhu. Pot je zelo strma in drži večji del po grebenu, ki je na južno stran strmo odsekan. Pri hoji smo bili vztrajni, prispeli smo na vrh v eni uri 50 minut. Stali smo na strehi Evrope 4807 m visoko.

Tehničnih ovir pri vzponu na Mont Blanc ni posebnih. Važna je oprema — dereze, cepin in vrv. Fizično pa moraš biti odporen, da premagaš dolgi vzpon, višinsko spremembo, ki se preko 4000 m že močno občuti, posebno če vreme ni najbolj ugodno.

Sestopili smo do bivaka, si naložili nahrbtnike, se poslovili od gostoljubnih tovarišev v observatoriju ter jo mahnili v dolino. Dan je bil še vedno sončen in jasen, da smo se brez skrbi zakadili v novem snegu po strmih snežiščih, ogibajoč se razpok in ledu, v dolino.

Nekaj kozarcev vina, pristojbina za camping prostor, pa so šli zadnji franki iz naših žepov.

Sobota je bila določena za pranje, pospravljanje in počivanje. Krasno je počivati po izvršeni turi. Nobenih skrbi, samo lepi spomini na opravljeno turo. Sanjariš in gledaš modro nebo nad seboj, počivaš, čeprav nisi utrujen... in lepo ti je.

*

V nedeljo dopoldne smo se odpeljali iz Chamonixa proti švicarski meji z zobato železnico. Proga je kaj drzo izpeljana po divjih predelih Švice.

V Zermatt smo prispeli ob četrtri uri popoldne. Na postaji pričakajo goste lakaji, portirji s kočijami in nosači. Avtomobilov tu ne vidiš. Pred postajo je postavljen ogromen daljnogled s pogledom na Matterhorn. Mi smo nosili sami, Matterhorn pa občudovali s prostim očesom.

Hitro smo se spravili spat, z upanjem, da drugo jutro opravimo turo. Žal nam je vreme prikrizalo načrte. Deževalo je vztrajno še naslednje dopoldne. Po vrhovih so se podile megle, a kadar so se za trenutek odgrnile, so se pokazali vrhovi, pokriti z novim snegom. Matterhorn je bil trdovratno skrit v megli. Če jo je za trenutek vrgel raz sebe, je kazal veličastno, a nič kaj prijazno lice. Žalostno smo gledali iz šotorov in težko nam je bilo pri duši...

V torek 9. avgusta je bilo spet lepo. Matterhorn se je od časa do časa svetlikal iz megle. Bil je ves zasnežen.

Hitro smo pripravili proviant, opremo in jo mahnili na pot. Pot se je vila med senožeti, pašniki na visoko planoto, kjer stoji lep hotel Schwarzersee. Ob njem stoji lična kočja. Hotel je odprt v poletnih mesecih, preko zime pa kočja. Hotel ima vedno obiskovalce, saj je tura za letoviškarje, ki preživljajo svoje dopuste v Zermattu, prav prijetna. Kočja pa nudi zavetje smučarjem, ki so jim na razpolago krasna smučišča. Mi smo se ustavili ob jezeru, ki je nekaj minut oddaljeno od hotela. Tam smo si skuhalo kosilo in se malo oddahnili. Po enournem odmoru smo nadaljevali pot proti hotelu in koči Belvedere 3300 m. Pot je prav lepo izpeljana. Kar čudili smo se, ko smo srečevali na njej žene in dekleta same ali pa prav stare turiste. Niti niso bili primerno obuti, še manj pa oblečeni. V pičlih dveh urah smo dospeli do kočje in hotela, ki stojita tesno drug ob drugem.

V koči smo se takoj zanimali za ležišča. Prijazni oskrbnik nas je poprašal, če smo člani CAF, žal smo morali zanikati. Pojasnil nam je, da je bolje, če si v hotelu rezerviramo ležišča, ker mora do 6. ure zvečer hraniti prostore za člane, v hotelu je pa geslo, da kdor prej pride, prej melje. Cena ležišč pa je za nečlane ista.

Oskrbnica nas je prav ljubeznivo sprejela in nam zagotovila spanje.

Kmalu smo šli k počitku, vendar spali nismo najboljše. Lojze je po polnoči vsak čas gledal na uro.

Prav hitro smo se pripravili za turo in hiteli za ostalimi, ki so bili že pred nami. Naša včerajšnja skrb, da se bomo z iskanjem smeri zelo mudili, je odpadla. Kljub novemu snegu, ki je padel pred dnevi, se je smer dobro videla. Saj so bile ta dan pred nami kar štiri naveze. Skala je od prijemov naravnost umazana, še v ledeni skali so se videli umazani madeži.

Ubrali smo jo precej hitro. Tura terja 6 do 8 ur plezanja navzgor, za povratek pa nič manj. Vreme se pa v popoldanskih urah rado poslabša. Iz jasnega zvezdnatega jutra je nastal krasen sončen dan. Morda nas bo spremljalo sonce tudi na tej turi...

Zaradi neprestanega dežja je bila skala prevlečena s tanko plastjo ledu in snega. Le tu in tam, v zelo strmem terenu, je bila skala suha.

Smer poteka zelo spremenljivo; kamini, odprta stena, grebeni... Če gledaš iz koč, imaš občutek, da je Matterhorn povsem nerazčlenjen vrh. Ko pa začneš plezati, je sicer grebensko precej povezan, vendar je greben zelo razčlenjen. V treh urah smo pridobili 700 m višine. V višini 4000 m se na grebenu pojavi pred nami lep lesen bivak. Sicer je notri vse ledeno, vendar, če te vreme prisili, da moraš bivakirati, je to udobno zavetišče. Zdaj smo šele razumeli plezalce, ki se prejšnji večer niso vrnili, kako so preživeli noč. Sicer je bilo po njihovem pripovedovanju zelo mrzlo, vendar znosneje kot na prostem.

Dan je bil zelo topel. Kljub ledu in snegu smo turo opravili brez rokavic. Tudi megla je danes prizanašala. Drugače se pojavi povečini vsak popoldan in ravno na grebenu, kjer drži smer, kroži sem in tja.

Iz bivaka se je nadaljnja smer lepo videla. Prešli smo na večje snožišče, na katerem so v skalo zabetonirani v razdalji 30 m 3 drogovi. To so naredili vodniki, da laže prepeljejo svoje turiste, saj je naklonina precejšnja. Zdajci se znajdeš pred strmo steno, ki pa je precej razčlenjena, da tudi za prvega v navezi ni pretežavno. Tudi tu so si vodniki olajšali svoje delo. Preko najbolj eksponirane stene prosto vise konopljene vrvi. Pa tudi pri spustu gre hitreje ob vrveh. Te vrvi vise na treh mestih in so dolge 10 do 12 m. Če je stena zaledenela, kot je bila tokrat, je ta olajšava posebno za vodnika res nujno potrebna.

Nadaljnja smer se vije po snegu in ledu dalje. Posebne naklonine ni, vendar, tu ni poštenih oprimkov niti ni dobrega varovališča. Zmcranj več je snega in zdajci smo se znašli na vrhu Matterhorna 4478 m visoko.

Izpolnila se nam je druga želja.

Vreme sicer ni bilo preveč sončno, vendar jasno.

Ob pol osmih zvečer smo bili že pri hotelu. Vsi so nas pristrčno sprejeli, še vodniki so nam prišli z nasmejanimi obrazi naproti.

Ko smo prišli naslednji dan proti poldnevu v naš camping, smo izvedeli, da se je smrtno ponesrečil alpinist iz Berna pri vzponu na Matterhorn.

Pot ob ledeniškem hudourniku zaradi prahu ni bila nič kaj prijetna. Prav veseli smo bili, ko smo zagledali Zermatt.

Ceprav nismo mogli izvršiti vsega, kar smo meli v načrtu, smo se zadovoljni nad doživetim vračali proti domu.

Vsem, ki so nas materialno, finančno in moralno podprli, da smo naš načrt lahko uresničili, velja naša najtoplejša zahvala.

Popravek: V 8. številki smo pomotoma navedli, da je PD Trbovlje zbralo 1300 din. Pravilno se mora glasiti, da je ta znesek zbralo PD Prevalje.

Planinci, segajte po blokih za gradnjo ZLATOROGA! Pripravlja se drugo jesensko žrebaje dobitkov, ki bo nudilo zopet vrsto večdnevnih brezplačnih bivanj v naših gorah in to v zimski sezoni, ko je v gorah najlepše. Podprite akcijo za gradnjo ZLATOROGA in zanjo zainteresirajte svoje prijatelje in znance. Naj ne bo člana PD, ki ne bi kupil vsaj en bon za gradnjo ZLATOROGA!

Dr. Miha Potočnik — petdesetletnik

»Koliko pa je Miha že star,« je mnog vneti planinec vprašal, ko se je razvedelo za sklep PZJ, da naj Miha vodi našo planinsko odpravo v Himalajo. Torej tudi ni bilo težko ugotoviti, da Smrčarjev letos srečuje Abrahama. Ob takem mejniku pa je prav, da se ozremo na prehojeno pot. Nekaj skromnih besedi si je Miha krepko zaslužil.

Mihova domačija je pod Triglavskimi in Karavanškimi gorami, tam kjer je Dolina najožja, v vasi Belci pri Dovjem. Delavsko-kmečki družini je bil steber Smrčarjev oča — kakor se je reklo tam po domače —, ki je neštetokrat v življenju po planšarskih in gozdarskih poslih usmerjal svoje korake po strminah Čelešnika, Vrtaške planine in Vrtaškega vrha ter Planice in Gozdčiča z divjim hudournikom Belco in nič manj hudourno Savo Dolinko, da bi se preživela številna družina in bi šli fantje lahko študirat.

Tako je hoja po gorah Mihi že »v krvi«, ostal ji je zvest do danes in ji bo do konca življenjske poti. Stari Smrčar je 29. septembra 1907. leta rojenemu sinu Mihi pripomogel, da je dovršil klasično gimnazijo v Kranju in nato pravno fakulteto v Ljubljani. Sodno prakso je opravljal v Kranjski gori in Ljubljani, nato pa je bil odvetniški pripravnik pri dr. Alešu Stanovniku na Jesenicah. Tam je postal tudi samostojen odvetnik.

Neprenehna želja po planinah je vezala Miho na bivanje v planinskih krajih. Tako je lahko deloval v alpinizmu kot praktični alpinist in kot planinski pisatelj. V letih 1927 do 1935 se vrstijo v Planinskih Vestnikih zanimiva in sočna opisanja novih poti po domačih in tujih gorah. Potem pa ta žuboreč, bistri potok najboljših naših planinskih opisov usahne za dolgo časa.

Miho je začel jemati na izlete po Triglavskih in Savinjskih gorah njegov starejši brat inženir Franjo, ki je bil že na Visokih Tratah. Leta 1923. sta že v marcu začela: »V snegu dvakrat k Peričniku in enkrat do Aljaževoga doma v Vratih — krasen pogled na zasneženi Triglav in sosede.« Potem pa se nista ustrašila tudi težjih poti kakor so Grintovec v Savinjskih, Tomiškova in Bambergovca pot v Triglavu, Mojstrovka, Prisojnik in drugi.

Slovensko planinstvo je tisti čas že lahko pokazalo na bogato žetev (Aljaž, Tuma, Tomišek itd.), tudi Kugyjeva knjiga »Iz življenja planince« je v slovenskem prevodu že zagledala beli dan. Prva pota v strmi alpinistiki so bili že utrli Klement Jug, Dušan Kveder, Debelakova, Stanko Tomišek, v Julijcih se pojavlja že Jeseničan Joža Čop in Pavla Jesihova. Razume se po sebi, da je bila mlademu študentu Mihi taka izkušena družčina zelo razelena. »Tri leta sem lazil za Čopovim Jožom kakor Trentar za gamsom; četrto leto me je uslišal. Bil sem le preveč siten in nadležen, da bi se me mogel zlepa odkrižati. Jasna in čista, kakor za nedeljo in praznik, je bila Triglavska stena tistega septembrskega popoldneva sedemindvajsetega leta, ko naju je s prijateljem Hafnerjem Jožetom (sedaj primarijem jeseniške bolnice), vodil Joža po »slovenski smeri«. Tisti dan smo uživali svoje najlepše urice, polne čudes, ki so se nam korak za korakom razodevala s tisto preprosto iskrenostjo in veličino, ki te vsega prevzame za vedno.« Istega leta pleza v družbi Jožeta Čopa in Pavle Jesihove Jalovčevo severno steno. Ta tura je njegov literarni prvenc. Miha se že v tem članku izpove, da ga privlačijo še nedotaknjeni deli naših gora. Temu je ostal zvest ves čas trinajstih let, ko je v eni najstanovitnejših navez z Jožom Čopom in dr. Stanetom Tomiškem preplezal znamenite smeri v triglavski severni steni in drugod, mnoge od teh prvenstveno in tako skupaj s tovariši reševal čast slovenskih plezalcev v domačih gorah pred tujimi alpinisti.

Miha Potočnik je v času med obema vojnami poleg Tume in Debelakove poglaviti glasnik že krepko razvite slovenske alpinistike, ki ji je prerano umrl Jug zgradil trdne temelje. To napredno stopnjo v razvoju planinstva brani Miha že v prvem svojem planinskem članku: »...zaklenil sem v kamrico svojega srca bogastvo, tuje in nerazumljivo večini, ki prav zaradi tega ve toliko ljubeznivih nauk in svaril z viška doli...«

Zvest hrepenenju po neznanem hodi in opisuje svoja in svojih tovarišev »neuhojena pota« v Martuljku, Skrnatarici, Siroki peči, Debeli peči, v Rokavih in v Skrlatici. V prvih člankih je le rahlo opozoril na pomen strme alpinistike, tu pa je že obsirnejši in zajetnejši. »Kaj nas plezalce žene v skale?« Gotovo ne hlastanje po rekordih in tudi ne častihlepje. Eno samo življenje je previsoka cena za vse rekorde v gorah! Ker pa je »komaj za vsako deveto stvar beseda«, ni mogoče

povedati, mogoče je samo doživeti tisto, kar nas zvabi v gore. Najprej preljubi gorenjski svet, drhteče narcise, zagorele murke, kravji zvonec na planini, pisk gamsa, potem pa dalje, više v zapuščene in grozče prepade, med pristno in nepokvarljivo naravo, iskat z mlado, neukrotljivo močjo novih pogumnih in drznih doživljajev.

Ta doživetja niso v navadnem okolju. S posebnim pogumom zaideš v najbolj skrite kottičke, najlepše, najslikovitejše, »ki jim zastoj iščeš spodobne primere.« Na primer v Martuljku, kjer »divja veličastnost, mogočna pesem narave — kakor gotška katedrala — zdrzema raste iz Savske doline gori v nebo.«

Skladno z obiljem bogastva lepote se razigra Mihova nevezana pesem v fortissimo ravno v triglavski severni steni, kjer nas povede, v do takrat še nedotaknjeni Črni graben in čez Ladjo na Triglavov vrh. Dogajanja v še neraziskanih težkih in divjih centralnih predelih Stene so opisana s toliko živahnostjo, sočnostjo in nazornostjo, da jih ponovno podoživljamo. Mnogo zdravega humorja in pristne šegavosti, zavite v klen gorenjski jezik nam pomaga — seveda tudi s pomočjo vrvi in klina in z izredno tehnično izurjenostjo — čez najtežja mesta. Čopov Joža bi dejal: »Z božjo pomočjo in z ekrazitom se povsod pride naprej.«

Opisa gorenjske smeri so vredne samo še Zlatorogove steze, tista mogočna transversala, ki drži od vzhoda do zahoda, skoraj 4 km dolga »pot« po sredini triglavske stene, ena najveličastnejših poti vseh Julijcev. Pravičen do svojih tovarišev sname klobuk pred svojim učiteljem in mojstrskim plezalcem Jožom Čopom. Prizna enakovredno delo tretjemu v navezi dr. Stanetu Tominišku, ne zamolči vrlin Pavle Jesihove, Matevža Freliha in drugih številnih svojih sopezalcev.

Po Zlatorogovih stezah je Miha za nekaj let utihnil. Ne rečem, da ni hodil v gore, da ni lovil divjadi v Karavankah, vendar tisti planinski studenec zanimivega in prijetnega pripovedovanja je za takrat usahnil. Prej in v tem času sta se s Čopom odpravila v gore, da bi skupaj z drugimi tovariši sodelovala pri nastanku prvih slovenskih planinskih filmov: V kraljestvu Zlatoroga in V Triglavskih strminah.

Prišla je druga svetovna vojna. »Inter arma silent Musae«. Tudi Miha nič ne piše, ne pleza, vendar ne miruje. Dela v OF. Preživlja čas v zaporih na Jesenicah, v Begunjah in v St. Vidu. Kljub Kugyjevi dobronamerni besedi je bil pozneje poslan v Dachau, potem na Koroško na delo in se končno znajde pri partizanskih gorenjskih odredih in na Pokrajinskem odboru OF za Gorenjsko. Po vojni je bil direktor Zelezarne na Jesenicah, potem pomočnik ministra za komunalne zadeve, sedaj pa je tajnik skupščine LRS.

Kljub odgovornim poslom Miha ni pozabil na planine in ne na planinsko organizacijo. Tudi pero je že poskusil vzeti v roke. Prečudoviti so bili doživljaji na mogočni kraljici Dauphinéje, na La Meije, da jih ne bi opisal s srcem in razumom, prepomebno je bilo odkritje spomenika dr. Juliju Kugyju v Trenti, da bi bilo mogoče iti mimo njega brez pretehtane besede, kakor je bila še pred vojno preboleča izguba prijatelja Mihe Čopa, da mu ne bi napisal iskreno osmrtnico, Jožetu Čopu pa pristrčne častitke ob 60-letnici. Mihova zakladnica še ni prazna, še veliko bi nam lahko povedal, saj spada med najaktivnejše naše gorolce.

Menim, da je malo vrhov v vseh Julijcih, vzhodnih in zahodnih, od Triglava do Montaža, na katere se Miha ne bi bil ponovno povzpel, in da je malo plezalnih smeri v Julijcih, ki jih še ne bi preplezal. Ni samo videl »Švajca visoke gore«, temveč se je ponovno povzpel na Mont Blanc (enkrat v skrajno neugodnem vremenu), na Matterhorn, La Meije, Col des Cristeaux, pristop po Couloire Wymper, na Aiguille Verte itd., v avstrijskih Alpah na Veliki Klek, Dachstein (tudi po južni steni) itd. Se lani je skoraj enak mladim močem, z neusahljivo mladostno silo obiskal tudi najvišje vrhove Kavkaza. Neutrudljiv in neugnani je vsako prosto nedeljo v svojih domačih gorah, več snega in ledenih vesin kakor suhe skale. »Za trening« gresta z dr. Marjanom Brecljem v triglavsko steno in za počitek na petelinji in gamsji lov v Karavanke.

Leta 1954. je vodil Miha alpinistično odpravo PZS v francoske Alpe. Kakor je svojčas branil mlado alpinistiko pred čudnimi učenjaki, filistri in v sebe zaverovanimi starinami, tako je sedaj v borbi za pravičen glas o mladih tovariših, ki so pogumno stopili še en korak naprej v modernem razvoju evropske alpinistike. Miha pravi o njih, da so »dosegli evropsko stopnjo« in postali enakovredni najsposobnejšim tujcem, sposobni za najtežje vzpone v Alpah, sposobni tudi za težje naloge.

Ta v ničemer izčrpane vrstice o Mihovem delovanju v planinstvu bi bile neodpuščljivo pomankljive, če ne bi omenili Mihovega organizacijskega dela, posebej

dela pri GRS (Gorski reševalni službi). Po osvoboditvi je bil aktiven član pri Planinskem društvu vladnih ustanov, sedaj je član upravnega odbora PZS. Je načelnik komisije za Gorsko reševalno službo. Razširil je krog reševalcev predvsem z mladimi plezalci, poskrbel je za izobrazbo novih kadrov z uvedbo obveznih izpitov pa tudi z uvedbo modernih reševalnih naprav (Graminger, Alcia čolni, sanitetni material, avtomobil itd.). Važnejša obveščevalna mesta so se povezala z brezžičnimi radijskimi postajami in napeljan je telefon v Logarsko dolino. Miha Potočnik zastopa PZS v mednarodni alpinistični organizaciji (UJAA) in je tudi član Mednarodne gorske reševalne službe (IKAR). Pred leti je bil odlikovan s srebrnim častnim znakom.

Slovenska in jugoslovanska planinska organizacija šteje dr. Miho Potočnika med svoje najodličnejše aktivne organizatorje, alpiniste in pisatelje. Naj torej ob svoji petdesetletnici prejme planinske pozdrave tisočev gornikov, ki želijo njemu in njegovi družini vse dobro, njemu pa še posebej srečo v gorah in nove uspehe v planinstvu.

E. L.

Rabske postaje

LEOPOLD STANEK

Krist ni stopal tod.
Naših tal trpin,
ljudske vere sin
šel je križev pot!

Ne le eden, sto!
Tisoči gredo,
v culi pest zemlje
lajše jim gorjé.

V prahu strt leži.
Vleci, veter, dlan
prek krvavih ran,
dež, izperi kri!

Materam srce
je prebodel meč.
Tamrič zeleneč
posušé solze.

Mate, galijot,
mu posodi pot:
»Neka vidi svet,
ča je nama mrit!«

Sredi oljk in trt
ribiško deklé
v domovine prt
srage mu otré.

Spet poljublja tla.
Kje si se rodil?
Noga zdaj našla
zadnji je zaliv.

Matere, čemú
roditi več rodu?
Koliko gorja
nam življenje dá!

V tretje stré ga križ.
V dvomih zanj trpiš?
Stokrat še bo pal,
stokrat še bo vstal!

Slavec onemel,
pal škržat je v mrak.
Smrt, napoj grenak,
v duši vnema gnev.

V znamenje razpet
na Kras pribit trpi.
Da odreši svet,
vzdignil je pesti.

Rabu gospodar,
rabelj je vladar.
Vsak dan za pokop
lačen tuli grob.

Naše grude tù
počivajo kosti.
Kleno naj vzkali
seme nam na dnu!

Romar, tu postoj!
Oljko, rožmarin,
lovora s seboj
nesi za spomin!

Društvene novice

DRUGI ZBOR MLADIH KOROŠKIH PLANINCEV

Dne 14. VII. 1957 je bil na Uršlji gori II. zbor mladih koroških planincev. Zbora so se udeležili mladinski planinski odseki iz Črne, Zerjava, Mežice, Raven, Maribora in Prevalj. Vsega se je zbralo na vrhu Uršlje gore okrog 300 mladincev in tudi precejšnje število ostalih planincev.

Na predvečer zbora so mladinci proslavili svoj praznik s kresovanjem.

Ob sončnem vzhodu so mladi planinci potegnili na visok jambor državno zastavo in svojo planinsko.

Ob 10. uri je tov. Franc Telcer otvoril II. zbor koroških mladih planincev, pozdravil vse mladinske odseke, zastopnike planinskih društev in ostalih organizacij. Prav posebno sta bila pozdravljena od vseh mladincev zastopnik PZS tov. Tone Bučer in Dekleva.

Mladinski pevski zbor pod vodstvom mladincev Jožeta Čegovnika je na otvoritvi zapel pesem »Kdo so pa ti mladi fantje«.

Spregovoril je načelnik mladinskega planinskega odseka Prevalje tov. Ernest Vauh in orisal delo mladinskih odsekov v Meziški dolini. Po govoru so se priglasili k besedi še zastopniki mladinskih odsekov iz Zerjava, Mežice in Raven.

Zbor so pozdravili tudi zastopniki planinskih društev iz Celja in Maribora.

Po govorih raznih zastopnikov je pozdravil mladince še podpredsednik PZS tov. Bučer Tone. — Zastopniku PZS so mladinci naročili, naj prenese pozdrave mladih koroških planincev širom po naši Sloveniji in tudi druge mladinske odseke seznanj z njihovim delom. Tov. Bučer jim je to slovesno obljubil.

Sklenili so, da se bo prihodnje leto vršil na istem mestu 3. zbor.

50-letnica PD Skofja Loka. — Planinsko društvo Skofja Loka je bilo ustanovljeno 21. maja 1907. leta kot podružnica SPD za škofje-

loški okraj s sedežem v Zelcnikih ter se je z občnim zborom z dne 12. maja 1929. leta preimenovalo v škofjeloško podružnico SPD s sedežem v Skofji Loki in tako je praznovalo v letu 1957 svojo 50-letnico svoj »zlati jubilej«.

Ko glavno praznovanje tega jubileja je društvo priredilo planinski teden, in sicer od 9. do 16. junija takole:

9. junija — zbor članov planincev na Lubniku in odkritje spominske plošče z napisom: 1907—1957 V spomin domačim pionirjem planinstva PD Skofja Loka. Slavja se je udeležilo nad 200 članov in mnogo prijateljev. Kamion je trikrat peljal udeležence iz Skofje Loke do Sušnika in dvakrat nazaj. Ker je bilo deževno, je tajnik Savnik na kratko pojasnil pomen slovesnosti, na kar je predsednik Oman ploščo odkril.

10. junija smo v kino dvorani »Partizana« predvajali planinske filme, bilo je dve tretjine dvorane zasedene in so bili vsi s predvajanjem zadovoljni.

11. junija — je bilo predavanje s skiptikonom »Barve gora od jeseni do spomladi«. Predaval je Marjan Keršič-Belač. Ceprav je bilo predavanje dobro, je bila udeležba slaba.

12. junija — smo imeli nogometno tekmo med Turističnim društvom in Planinskim. Udeležba zadovoljiva, izid pa 5:4.

13. junija — je predaval dr. Valter Bohinc o temi »Ljubljanca od izvira do Ljubljanec s plastičnimi slikami. Vseh 180 očaj je bilo oddanih in so bili gledalci zadovoljni. To predavanje bomo v zimskem času še ponovili, tako za odrasle posebno pa za šol. mladino.

14. junija — je bilo prosto, ker smo imeli dovolj dela s pripravami za naslednje dneve.

15. junija — pa je bila slavnostna akademija: pevsko društvo »France Maček« je z domačimi pesmi izvedlo svoj program, predsednik Oman je imel slavnostni govor, Branko Berčič je recitiral odlomek iz Planinskega Vestnika, Polonca Omanova je deklamirala Gregorčičevo »Soči«, Planina Lovro pa je prebral Kroniko o umrlih, ponesrečenih in padlih planincih, za odrom pa so na lahko pevci peli pesem: Na oknu glej obrazek bled... Udeležba je bila zadovoljiva, počastila pa nas je z obiskom PZS s predsednikom Koširjem na čelu. Vsi so bili z odlično izvedbo zadovoljni.

Zbor mladih koroških planincev na Uršlji gori

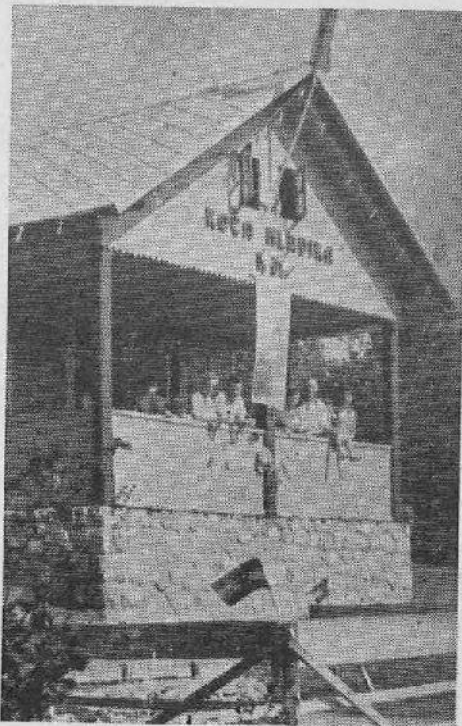
16. junija — pa je bil glavni praznik. Popoldne je bil promenadni koncert domače godbe na trgu, nato je bila povorka planincev po mestu na glavni trg. Vse udeležene zastave so dobile »pušeljce«, in sicer veljico zelenja in pa srček (mali kruhek). Mesto je bilo vse v zastavah. Na trgu na tribuni je imel pozdravni govor predsednik Oman, na kar je govoril tov. Boris Zihel in je tudi novi planinski prapor razvil. Praporu so kumovali: Boris Zihel, KZ Skofja Loka, »Edra« Skofja Loka, Tovarna kloubkov Skofja Loka, »Jelovica« Trata Skofja Loka, SZDL Skofja Loka, Komunalna banka Skofja Loka, »Tehnik« Skofja Loka in »Gradiš« Trata-Skofja Loka. Vsak je pripel svoj spominski trak na prapor. Poleg teh trakov je tudi društvo dalo svoj trak, in to enega za mladince in drugega »V spomin padlim planincem«. Tako ima prapor 12 ozkih svilenih trakov. Palica je cepin, prapor je izdelala tvrdka Ericigovj v Ljubljani. Ima na eni strani planinski grb na sinjo-modri podlagi in obe letnici ter ime društva, na drugi strani pa loški grb in planinsko cvetje. V palici — cepinu — je nad 100 žebeljev, zlatih in srebrnih, imajo obliko našega planinskega znaka, vsak ima ime darovalca. Po razvitju je govoril predsednik MO Skofja Loka Kobal in končno še naš stari prijatelj Copov Joža. Popoldne pa je bila planinska veselica v vseh prostorih »Partizana«. Tako smo zaključili planinski teden.

V nedeljo dne 7. julija pa smo imeli še prireditve na Ratitovcu, odkrili smo prav tako spominsko ploščo kot na Lubniku, saj so začeli naše društvo v Selški dolini. Na Ratitovcu nas je bilo Skofjeločanov nad 70 ter je slovesnost otvoril in vodil naš predsednik Oman, ploščo je odkril mladinec Tone Blaznik, slavnostni govor je opravil Lovro Planina, Jože Čadež pa je kot gospodar PD Skofja Loka izročil ploščo v varstvo PD Zeleniki, nakar se je predsednik Kovač zahvalil in ploščo prevzel v varstvo. Lep dan je bil, vse je bilo zunaj in vse veselo. Naši so večinoma vsi odšli po vrh na Danje in Sorico, kjer sta že čakala kamiona.

Letos je vse naše delo v znamenju praznovanja in smo v to napravili že več izletov. Naj omenim samo nekatere: 27. in 28. aprila smo bili (35 oseb) na Nanosu in Trstelju, za starejše člane je bil avtobusni izlet v Koper in Piran dne 18. in 19. maja, pa tudi na Plitvičkih jezerih in na morju smo bili dne 1. in 2. maja.

Planina Lovro

Nova koča PD Postojna. V nedeljo dne 7. julija je bila v okviru tretjega turističnega tedna v Postojni odprta pionirska koča »Mia-

dika« tik pod vrhom Pečene rebr (760 m) na vzhodni strani mesta. Sem držita iz Postojne dve markirani poti, po katerih je dobre pol ure zložne hoje. Izpred koče se odpira lep pogled na mesto in po Pivški kotlini.

Otvoritve so se udeležili podpredsednik PZS tov. Tone Bučer, načelnica za mladinske odseke tov. Mara Svēt in Ljubljane, zastopniki mestne občine, občinskega komiteja ZK in SZDL in mladinskega komiteja iz Postojne, predstavniki domačega Turističnega društva, Jamskega društva, Zveze borcev, Inštituta za raziskovanje krasa SAZU, Zavoda Postojnske jame itd. Na pečno reber je ta dan prihitelo najmanj 1500 ljubiteljev narave. Uvodnim pozdravnim govorom je sledil pester program, ki ga je razen godbe JLA izpolnilo kulturno društvo »Svoboda« s pevskimi točkami moškega, mešanega in mladinskega zbora.

Koča ima odprto verando in obsega spodaj sobo in kuhinjo s kletjo, medtem ko je možno na podstrešju zaslonno prenočevanje za šest oseb. Prva gradbena dela so stekla leta 1955. Vodil jih je agilni društveni predsednik tov. Ivan Rozman, ki je našel vrsto pomočnikov zlasti med nekaterimi pionirji. Pri gradnji koče je našlo društvo največ po osebnem prizadevanju svojega predsednika izdatno podporo pri ljudski oblasti, ustanovah podjetij in privatnikih. Denarno pomoč so nudili zlasti MLO (150.000 din), Zavod Postojnske jame (60.000 din) in Podjetje za vzdrževanje proge (25.000 din), materialno podporo pa v prvi vrsti Gozdno gospodarstvo, trgovsko podjetje Nanos, Zadržno žagarsko podjetje in LIP iz Postojne in podjetje Javor iz Pivke. Med obrtniki so opravili brezplačna plesarska dela brata Valič, krovska in kleparska dela brata Hlede, medtem ko je izvršil Franc Verbič brezplačno vsa vodna inštalacijska

dela, vsa kovaška dela prav tako brezplačno pa Edo Vilhar.

S pionirsko kočo »Mladiko« je dobila Postojna novo turistično privlačnost, njeno agilno planinsko društvo pa poleg Vojkove kočice na Nanosu drugi svoj dom. S tem se nakazuje projektirani planinski transverzali, ki se zazdaj konča v Postojni, nadaljevanje proti slovenski obali prav preko Pečne rebri.

MALO PISANJA — VELIKO DELA

Pod Karavankami, to je pod Stolom in Beliščico, leži industrijski kraj Javornik-Koroška Bela, ki je zelo gosto naseljen s prebivalstvom. Velik del prebivalstva teh krajev dela v obratih Zelezarne Jesenice, kjer obstajajo težki delovni pogoji, zapljinjeni delovni prostori in ozračje v neposredni bližini tovarne. Razumljivo je, da si prebivalci zaradi tega želijo razvedrila v naravi. V ta namen so že pred 10 leti ustanovili planinsko društvo, ki je danes eno od najmočnejših in najbolj delavnih na Gorenjskem. Dejavnost društva je velika, v društvu pa včlanjenih več kakor 700 ljubiteljev gora in planin. Društvo vodi in oskrbuje tri velike postojanke, urejuje planinska pota in skrbi zato, da se vrste članov planinskega društva pomnožijo z novimi člani - novinci.

V letošnjem letu je bil na pobudo upravnega odbora pri Planinskem društvu na Javorniku ustanovljen mladinski odsek, ki je že začel z delom. V tem odseku so zlasti požrtvovalni in pridni pionirji. Le-teh je nekaj nad 200, sodelujejo pa pri delu že obstoječega markacijskega odseka, zanimajo pa se tudi za alpinizem na splošno.

Upravni odbor PD je v letošnjem letu razpisal anketo, ki je bila namenjena članom pionirskega odreda Zupana Jožeta-Ježka, na tukajšnji osnovni šoli in nižji gimnaziji. Na vprašanja, ki jih je vsebovala anketa, je odgovorilo 464 pionirjev, od teh pa je bilo s strani PD 20 nagrajenih z lepimi in praktičnimi darili.

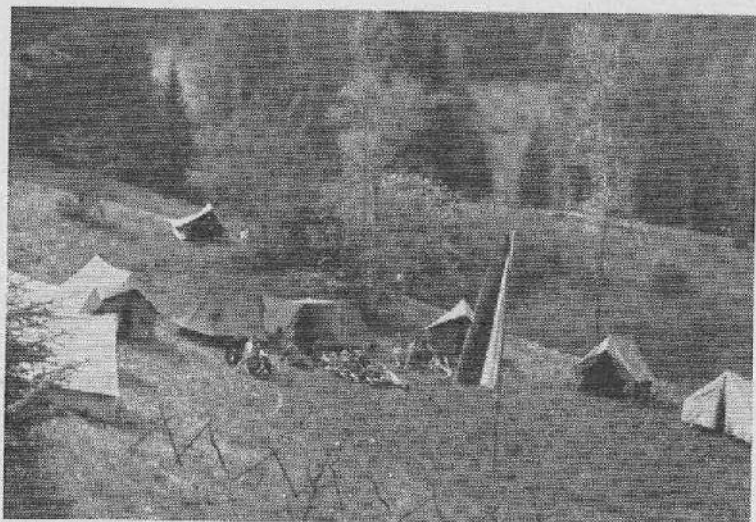
Na šoli je bilo organizirano na pobudo PD Javornik 4-mesečno tekmovanje poverjenikov, ki je bilo tudi zelo uspešno, vendar so bili le trije pionirji-poverjeniki poslani na 10-dnevno taborjenje.

Novoustanovljeni mladinski odsek, je med drugim organiziral tudi taborjenje pri Planinskem domu na Pristavi, odlično pa je uspel tudi partizanski pohod pionirske brigade Zupana Jožeta-Ježka. Pohoda se je udeležilo 492 pionirjev. Hodili so po sledovih partizanov-kurirjev. Pri organizaciji in izvedbi pohoda, ki je bil dne 19. maja, so sodelovali člani pionirskega starošinskega sveta in organizacije ZB, le-ti pa so pionirjem pripovedovali doživljanje iz partizanskih let.

Zbor mladih planincev na Pristavi 19. V. 1957

Taborjenje mladih
planincev na
Pristavi
18. — 19. 1957

Izlet oziroma partizanski pohod je bil zaključen v Javorniškem rovtu na Pristavi, kjer je bilo pionirjem razdeljeno tudi partizansko kosilo ter nagrade za udeležence že omenjene planinske ankete. Organizatorji te velike in nepozabne prireditve pa so ta dan poskrbeli za športne prireditve in razvedrilo za udeležence pohoda.

Za enoletno tekmovanje, ki ga organizira PZS, vlada med pionirji-člani mladinskega odseka veliko zanimanje, zato je pričakovati, da bodo tekmovalni rezultati, ki bodo objavljeni v prihodnjem letu, ko bomo zopet praznovali dan mladosti, zadovoljivi in da bo dosežen napredek.

Prav posebno pa se pionirji veselijo nagrad, čeprav je njihov sklad še skromen. S sodelovanjem pri akcijah, ki jih organizira PD na Javorniku (oskrbovanje planinskih po-

stojank, markiranje poti in naprava drv) pa bodo ta sklad še povečali, zbrani denar pa bodo pionirji in mladinci koristno uporabili pri organiziranju izletov in taborjenj v lepi naravi.

Franc Svetina

Podelitev odlikovanj zaslužnim planincem iz Ljubljane. — V okusno aranžirani dvorani fizikulturenega provizorija je PZS dne 26. VI. 1957 izročila odlikovanja z diplomami petim zaslužnim planincem iz Ljubljane, ki jih je s srebrnim častnim planinskim znakom odlikoval plenum PZS. Odlikovanje so prejeli tov. Škrajnar Tone, Torelli Albin, Cesar Jože, Stajdohar Tone in Kersnik Stane. Značke jim je izročil in čestital v imenu PZS predsednik tov. Fedor Košir. Po oficelnem delu so se odlikovanci še zadržali krajši čas v družbi funkcionarjev PZS v živahnem pomenku o raznih planinskih doživetjih.

Razdelitev nagrad
udeležencem
Planinske ankete
19. V. 1957

Iz planinske literature

Bilten Saveza planinarov Bosne in Hercegovine je začel prihajati v upravo PV lani in je službeni organ Saveza BiH, namenjen za interno uporabo v organizacijah in odborih planinskih društev po Bosni in Hercegovini. Pri roki imamo 4 zvezke letnika 1957, ciklostirane z ovitkom, ki ima tiskan naslov. Bosanska planinska zveza se je odločila za takole povezovanje svojih društev in je nedvomno prav storila. Tiskana beseda ostane, tudi če izide v še tako skromni obliki, in predstavlja organizacijsko središče, manifestacijo programa in njegovo uresničevanje, če dopisniška mreža stanovitno poroča o delu raztresenih planinskih udov. Vsebinsko Biltena tvorijo referati na skupščinah in občnih zborih, dopisi društev, razni natečaji, sklepi važnejših sej na Zvezi BiH, nekrologi in sem in tja še kaka novica iz inozemstva, ki naj pobudno učinkuje na delavnost domačega planinskega članstva. Opozorili bi na izčrpen referat Nisima Albaharija na akademiji ob 50-letnici planinstva v delavskem gibanju BiH.

T. O.

Tabor, revija tabornikov in ljubiteljev narave, št. 1—2, 3—4, 1956—1957. Opozarjamo na članek I. P. »Delo gorskih stražarjev v zimskih mesecih«, ki govori predvsem o sodelovanju z lovci in o varstvu gozdnih živali, in na članek R. Godca »Kje smo«, v katerem govori znani taborniški aktivist o tehniki taborjenja, o pomenu dobre opreme za uspešno spoznavanje sveta in narave. Za planince zanimivo čtivo je tudi članek »Pod Kamniškim sedlom v snegu in mrazu« in poročilo o zimskem taboru na Uskovnici.

T. O.

Turistični Vestnik, glasilo Turistične zveze Slovenije, l. 1957, št. 1—6. Redkokatera slovenska revija se je tako hitro utrdila in razvila kakor ta. Peto leto izhaja in že se nam zdi, da nam od nekdanj prihaja na mizo, tako je nepogrešljiva. Nedvomno je to dokaz, kako prepotrebna je bila renesansa nekoč cvetočega turizma pri nas, renesansa, ki je morala dobiti tudi svoj odraz v periodični literaturi. Turistični vestnik vrši svojo nalogo z ambicioznostjo in prizadevnostjo, ki je nujna, če hočemo našo turistično dejavnost vzdigniti na nivo, primeren prirodnim pogojem, ki jih naša domovina za turizem ima. Poleg drugih odlik izkazuje revija tudi izredno poslovno solidnost, pač lastnost, brez

katere si dobre turistične ustanove ne moremo misliti. Turistični Vestnik je revija, ki izhaja brez zamud. S svojimi članki opozarja tudi na lepote in mikavnosti našega gorskega sveta. Ing. Hugo Weiss je napisal članek o evropskem turizmu, ki govori o sodelovanju evropskih alpskih dežel. Viator poroča o Srednjem vrhu nad Rutami, ki ga imenuje zanemarljen biser, Albin Kokalj piše o izletu v Trento, Vekoslav Sršen o novi cesti Podbrdo—Sorica—Bohinjska Bistrica, sem spada tudi članek o Kobanskem. Anton Blažej piše o zgodovini gorskih potov v Vzhodnih Julijcih, Lojze Sunčič o Kopitniku, Drago Ulaga, Kako je postala Planica slavna, Jurkovič o izletu na Kum in Lisco, Rudolf Badjura o Jamskem gradu pri Postojni, Kokalj o izviru Soče, Žuro o planinskem cvetju in njega čuvanju, Šibila o Bohorju in senovskih planincih, Darko Radinja spet o Srednjem vrhu nad Martuljkom.

S turističnim Vestnikom nas veže tudi okus pri izbiri zunanje oblike, ne samo okus, tudi fototematika: Prvih šest številk ima na ovitku lepe posnetke iz našega gorskega sveta, pri št. 5 pa sta obe redakciji izbrali isto naslovno sliko, vendar menda nehoti.

T. O.

Planine mladini, glasilo Planinskega društva Medvode št. 8, 9. Planinsko društvo v Medvodah je načelo mladinsko vprašanje s prav posebnimi prijemi. Eden med njimi je tudi izdajanje lastnega tiskanega glasila. Ni naša stvar, razpravljati o tem, ali to ne stane preveč. Kaže, da je uredništvo bolj v zadregi zaradi stalnih in vnetih sodelavcev kakor pa zaradi sredstev. Vsekakor je razveseljivo, da sredstva niso problem in da izhaja glasilo tega društva na boljšem papirju kakor pa glasilo PZS.

T. O.

De berggids, januar, marec in maj 1957, je redkobesedno glasilo holandske kraljevske planinske organizacije. Ravno Holandija, ki komaj kje premore kak griček, pa ima nekaj fanatičnih alpinistov, ki svoje ture skrbno dokumentirajo v tem skromnem glasilu, ki pa razpolaga seveda z lepim, trdnim papirjem in je zato tudi primerno ilustriran. Paul van Lookeren Campagne je opisal Aiguilles Mummery in Ravanel in efektno fotografiral znano Mummeryjevo poč, Wittich in Boucher pa sta opisala Chardonnet (Arête Forbes) in severno steno Bionnasay. W. Jolles se spominja alpinističnega meteorja Georga Winklerja, F. Saltet popisuje turo po zahodnem grebenu na Grand Combin, B. Wittich in Lookeren pa turo na Gré-

pon. J. Sommerwill pa je povedel Ho-landce na plezarijo v arktični norveški pokrajini.
T. O.

Gebirgsfreund, Mitteilungen der Sektion Österreichischer Gebirgsverein in Österreichische Touristenzeitung, Mitteilungen des Österreichischen Touristenklub nista po vsebini niti po obliki nič takega, kar bi nam lahko vzbujalo nevoščljivost, vendar po svoje dokazujeta izredno razširjenost najrazličnejših športov, ki vodijo človeka v naravo. S tega stališča je listanje po takihle biltenih zanimivo in celo poučno, saj nam pove, kako važna je taka javna povezanost med ljudmi, ki jih združujejo ista nagnjenja, ideje in cilji. V boljši opremi izhajajo *Mitteilungen des Deutschen Alpenvereins*, ki so bolj podobni ilustriranemu magazinu, značilna zanje pa je intenzivna propaganda za smučanje, nekaj, česar v naši športni publicistiki zelo manjka. Nemci pa imajo poleg tega še razkošen smučarski magazin *«Der Winter»*, ki izhaja v Münchenu že 44 let in ga izdaja znana založba Rother, urejuje pa ga spretni športni publicist dr. F. Grafler, prejšnji urednik *«Bergkamera»*, ki je dobro urejevan štirinajstdnevnik, poln ažurnih alpinističnih novic in bistre propagande za planinstvo, ki in vrsi spet založba Rother. DAV izdaja v Alpiner Verlag še revijo *«Jugend am Berg»* kot glasilo mladinskih sekcij in ekip. Urejuje jo Fritz Schmitt z referentom za mladino pri DAV. Časnik za široko planinsko in turistično javnost je *Österreichische Bergsteigerzeitung*, ki izhaja že 35 let pri Hamann-Sinek na Dunaju in izhaja vsak teden v obliki dnevnega tiska na boljšem papirju. Svo-dnevne glasilo ima seveda die Naturfreunde, organizacija planinstva za delavstvo ozi-roma za socialistično stranko. Naslov ima revija *«Der Naturfreund»* in smo o njej že večkrat poročali.
T. O.

Die Alpen — Le Alpi — Les Alpes — Les Alpes, glasilo SAC je za I. četrletje 1967 izhajalo tako, kakor so se odločili lani. Vsak mesec izide mesečni bilten, ki vsebuje vse, kar je prej imela rubrika *«Varia»*, zapiske, društvene novice, poročila občnih zborov, novice iz vsega sveta in čisto organizacijske objave. Vsaka taka številka obsega 28 strani. 15. marca pa je izšel literarno znanstveni del revije na 80 straneh, na leto bo torej tega dela za 320 strani, biltenkega pa tudi za približno toliko. Urednik je še Max Oechslin iz Birkenhofa in od lani prof. Edmond Pidoux iz Lausanne. Naročnina znaša 18 šv. fr., za inozemstvo 24 (za Italijo 3300 lir). Celostranski in-

serat stane 860 šv. fr., s čimer je tudi povedano, koliko sredstev revija dobiva iz tega vira. Literarni četrletni almanah prinaša najprej zelo izčrpno, mestoma dolgovezno pripoved Hansa Grimma o švicarski ekpediciji na Mt. Everest l. 1956, obsežno, natančno in suvereno pi-sano Himalajsko kroniko, ki jo v *«Die Alpen»* redno objavlja prof. G. O. Dy-hrenfurth, in opis vzpona na Kangčend-zöngo, ki ga je poslal reviji Anglež Charles Evans. Tem trem velikim adu-tom, po katerih se danes meri tehtnost neke planinske revije, kajti himalaizem stoji v ospredju velikih nalog, stoji ob strani članek M. Oechslina o novih prvenstvenih smereh v Švicarskih Alpah v l. 1956. Članek spada sicer med hude nasprotnike športnega alpinizma, vendar z veseljem ugotavlja, da tudi švicarski alpinizem ve, kam se obrača današnje plezalstvo, in tudi z veseljem notira redke švicarske VI+ in VI—. Za njim popisuje Hecker svojo švedsko transver-zalo na smučeh, Piero Ghiglione pa svoje lanske dosežke na Ruvenzoriju. Slede krajši članki o turah v Vzhodnih Alpah, med katerimi je najzanimivejši članek o katastrofi na Mauvoisinu l. 1818. Večina člankov je pisanih v nemščini, kar je tudi posledica reformiranja švicarske revije. Francoščina toliko, da je še za-stopana. Vendar bo redakcija še naprej vztrajala pri vseh štirih jezikih in se bo izogibala prevodov. Če pa laških in ladinskih prispevkov ne bo, tudi ne bo teh dveh jezikov. V tem vezku je tudi en laški prispevek, dva francoska, med-tem ko je Ghiglione preveden na nem-ščino.
T. O.

Die Alpen — Le Alpi — Les Alpes — Les Alps, II. četrletje letnika 33/1957. Iz vsebine drugega vezka tekoče planin-ske literature SAC omenimo zanimivo razpravo o pojavu, ki ga je zabeležil Whymper 14. julija 1865 na Matterhornu. Napisal jo je L. G. Vallette, iz francoščine prevedel M. Oechslin. V francoščini je iz-šel povzetek o alpski flori v Chesseralu v Jura — pogorju, ki ga je napisal Maurice Thiébaud. Znani alpinist Adrien Voillat je popisal znamenite vzpone iz leta 1956 v ledenih stenah: severni bok Aiguille d'Argentiére in severno stran Dolden-horna. Louis Seylaz obuja spomine na hudo nesrečo iz pionirske dobe v Mont Blancu, ko se je Hudson ponesrečil 18-letni John Birgbeck. Marcel Cretton jed-rnato opisuje svoj vzpon po sevrovzhodni steni Petit Clocher du Portalet, Marcel Bron po južni steni Capucina. O znani turi na Monte Roso po Marineli-jevem ozebniku poroča Richard Ayrton.

Ernst Reiss iz Brienza, znani himalajec, razmišlja in pripoveduje o svojem razvoju, o gorah, o turah, o Himalaji. V prvem poglavju govori o svoji gorniški učni dobi v raznih težjih smereh švicarskih Alp. V drugem poglavju pripoveduje o svojih doživetjih v Wilder Kaiser, v tretjem poglavju pa o svojih turah v območju Mont Blanca, kjer se je srečal z Reistom in Luchsingerjem. Ta dva sta ga spremljala tudi v Himalajo. Sepp Walcher, znana dunajska alpinistična osebnost, opisuje plezalska pota v Zillertalskih Alpah, Miroslav Rosenhal iz Ostrave pa zgodovino alpinizma v Tatri. Uredništvo je njegov članek objavilo, potem ko je črtalo vse »politične« ozire, kajti »gorništvo je povezano z naravo, narava pa ne pozna nobene politike.« (To seveda ni oviralo redakcije glasila SAC, da ne bi bila zavzela ostrega stališča ob madžarskih dogodkih oktobra 1. 1956). Walter Sievers iz Züricha obravnava problem »Taffonijev« na Korsiki in svoj članek opremlja z nazornimi risbami. Marsikateremu ljubitelju bo prišel prav pregled dr. Hankeja o vzponih vzhodno-alpskih alpinistov, ne samo v Alpah, marveč po vseh kontinentih. Max Eiselin iz Kriensa zaključuje alpinistično bogato publikacijo z opisi zermatskih ledenih sten: severovzhodno steno Obergabelhorna (4062 m), severozapadno steno Breithorna (4163 m) in severno steno Dent d' Hérensa. Vsebinska te četrtletne publikacije je pestra, vendar to pot večji del posvečena plezalskim opisom, nato pa prav malo zgodovini, geologiji, folklori, flori in ideologiji. Vrednost zvezka visoko vzdigujejo zanimive in izvrstne ilustracije (Whymperjeva risba, Sončni halo v polarnem svetu, Petit Clocher in Capucin ter tehnični plezalski momenti v teh stenah, Monte Rosa, Lauperjeva smer v Eigerju, Wilder Kaiser, Mer de Glace, Dru, Visoka Tatra, Taffoni, Dent d' Hérens, Rhönski ledenik). Kadar bomo mi objavljali take posnetke, bomo stopili z alpinistično fotografijo pred mednarodni forum z zavestjo, da hodimo s svetom vstric. Vsak zbornik prinaša tudi po eno reprodukcijo gorskega pejzaža, to pot Staufferjevo »Senožeti v Lauenen«.

La Montagne et Alpinisme, december 1956, febr., marec in april 1957. Francoski reviji se po združenju z »Alpinisme« pozna, da ji je koristila literarna in moralna transfuzija, ki jo pomenijo asi Groupe de la Haute Montagne, ki dobro sučejo tudi pero. V biltenskem delu pa je revija mehanično združila Alpinisme in La Montagne: Zraven novic iz sekcij je prav tako izčrpna alpinistična

kronika iz vsega sveta, kakor smo je bili navajeni v »Alpinisme«, prav tako je ocenjevanje literature združilo oba vidika. Ni videti, da bi simbioza med alpinistično elito in širokim literarnim omnibusnim glasilom močno škodovala glasilu CAF. Nekaj prostora pa alpinisti v vsaki številki odstopijo širšim planiniskim množicam. Iz redakcijskega odbora so v začetku l. 1957 vendarle nekateri izstopili: Jean Paul Gardinier, Jacques Lesneret, Pierre de Radzitzky in Roland Truffaut. Za ozadje izstopa ne vemo, verjetno je bil prejšnji uredniški odbor, mehanično združen iz obeh, zaradi številnosti manj gibljiv. Redakcija pa je ostala kakor prej. Iz vsebine: Roger Salson opisuje vzpon po jugozahodnem stebru Druja, Claude Maillard francosko ekspedicijo v južno Groenlandijo, James Couttet La Flégère, smučarsko postojanko. Jean Couzy presoja himalajcem l. 1956 pod naslovom »8000 m l. 1956«, Claude Dufourmantelle La Tour du Marboré, vzpon preko severne strani, Lionel Terray opisuje ekspedicijo v Peruske Ande, Jean Auniac pa uganko v Mont Bégo. Po opremi, obliki, po modernem metiranju ostaja francoska revija slej ko prej vodilna revija v svetu. Izkazuje ne samo okus in skrbnost, marveč tudi publicistično tehtnost, impozantnost.

T. O.

Rivista Mensile, glasilo CAI, 75. letnik, št. 9—10, 11—12, 76. letnik, št. 1—4. Italijanska revija je zadnji dve leti v zunanji opremi tudi zelo napredovala, z vsebino pa skuša čim bolj afirmirati italijanski alpinizem, vendar tako, da obenem s skoraj pretirano kurtoazijo priznava tudi uspehe drugih. Kakor druge vodilne revije tudi ta snubi vidne himalajce in se zadovolji, če ni drugače, s prevodi njihovih opisov. Tako je Charles Evans našel s svojo Kangčendzongo tu vodno mesto, takoj za njim pa se je Pietro Meciani razpisal s himalajsko kroniko. Tudi tu so proslavili Winklerja, in sicer sam urednik ing. Giovanni Bertoglio. Tudi Lionel Terray se lahko tu bere v prevodu. Italijani so prevedli njegov članek o Makalaju, dalje Couzyjev članek o kisiku. Meschia in Tonoli poročata, kakšno znanstveno bero je zbral ing. Piero Ghiglione na Ruvenzoriju. Fritz Luchsinger je prispeval svoj famozni pohod na Lhotse, v isti številki pa Renato Chabod lep spominski članek ponesrečenemu vodniku Arthurju Ottozu. Ta številka obširno govori o gorski reševalni službi, Cesare Guidici pa opisuje jugovzhodni steber Malega Druja. Na dolgo in na široko se je razpisal stari

p. Alberto M. de Agostini o vzponu na M. Sarmiento in Italija na Ognjeni zemlji. Poseben mik za svetovno alpinistično javnost je gotovo imel članek W. Bonattija »Božič na Mt. Blancu«, saj je v njem obrazložil in pojasnil svoje srečanje z obema tragično ponesrečenima, Francozom Vincendonom in Belgijcem Henryjem na prehodu l. 1956 na 1957. Pietro Meciani poroča o milanski ekspediciji na saharški Hoggar, na široko so se v tej številki razpisali o vzponu čez južno steno Matterhorna, ki ga izpodbijajo Momu in Pofiju. Primo Momo in Bruno Pofi pa ne marata kapitulirati. Italijanska revija po formatu ne doseže francoske, je pa nedvomno najbolj skrbno klubsko glasilo. V njem najde član CAI vse, kar dela vodstvo organizacije, obširna društvena poročila, ki jih drugod izdajajo separatno, obvestila o tečajih in šolah, skrbno zabeležene vse vzpone v italijanskih Alpah, skratka Rivista Mensile je shramba vseh dokumentov o delavnosti CAI. Ker načelo pri metiranju izkazuje prizadevanje za pestrostjo, je nekoliko nepregledna in našemu okusu ne prija. Velik del društvenih novic je vrinjenih med reklame, verjetno iz komercialnih razlogov.

T. O.

Der Bergsteiger, julij 1957, 24. letnik. Po daljšem času smo spet prejeli to renomirano glasilo ÖAV, ki dve leti sem nosi dvojni naslov: »Bergsteiger« und »Berge und Heimat«, ker sta se ti dve planinski reviji iz praktičnih razlogov združili. Izdaja ga Bruckmann v Münchenu, urejuje pa dr. Hans Hanke, München—Salzburg. Oprema je tradicionalna. Novost je le barvna priloga in številne ilustracije na najfinejšem papirju. Vsebinska ne prinaša kaj senzacionalnega niti kako literarno vrednost, pač pa mnogo pisanega branja, kratkih opisov, potopisov in sem in tja kako pesem prigodnico. Iz francoščine je preveden Migotov potopis na kitajsko svežo goro O-mei-šan. Dr. Briner poroča o zgodovini Št. Gotardskega prelaza, Kümmerle Auckenthalerjevo smer v Laliderer, Max Eiselin severno steno Dent d' Hérensa, Sep Wallner turo od Traunsteina do Dachsteina, Kebling pa o plezalskih paradizih v Polabju, ki se jih poslužujejo dresdenci plezalci.

T. O.

Naše planine 1956; št. 1 in 2

Tudi v letu 1956 so bile Naše planine prisiljene omejiti svoj obseg na štiri številke letno. Alpinizem zastopata v pomladanski in poletni številki Drago Belčić in Branko Lukšič. Prvi opisuje vzpon čez Centralno smer v Siroki peči, drugi pod naslovom »Najdražji uspeh«

vzpon čez Aschenbrennerjevo smer v Travniku. Ta vzpon je prvi hrvaški vzpon po Aschenbrennerjevi smeri in ne pomeni le velikega osebnega uspeha plezalcev Lukšiča in Hanzerja, temveč tudi lepo afirmacijo hrvaškega alpinizma. Zanimive so avtorjeve primerjave težavnosti posameznih mest s težavnostmi hrvaških smeri. Julijske alpe so v prvi polovici letnika sploh bogato zastopane. Drago Paulić obuja spomine na zimski vzpon na Triglav leta 1912, Nenad Paulić je napisal »Slike iz Alp«, kjer opisuje plezanje v Triglavski steni in v Rokavih, ing. Oleg Ščedrov pa slika Piran, kamor je prišel iz Zagreba čez Križko steno in Bovec. Uroš Zupančič pripoveduje o novi poti po policah Kanjavca, Julka Ledić pa o zagrebškem zavetišču na Planini v Lazu.

Poletna številka je posvečena planinskemu društvu Univerze »Velebitu« ob njegovi šestletnici. Vse članke in fotografije v tej številki so prispevali člani »Velebita«. Dr. Branimir Gušić poustvarja protiplezalsko vzdušje v Zagrebu pred štirimi desetletji, Borislav Mikulić je pod naslovom »Minuta molka« napisal zelo dobro ideološko utemeljitev plezanja, dr. Zeljko Poljak pa podaja kroniko društva.

O Velebitu, tem največjem gorskem hrbtu v Hrvaški, pišejo Minarić, Oštrić in Petek. Literarne ambicije imata Ž. Š. v svoji »Volčji povesti« in Branislav Mikulić v članku o Crvenem jezeru. Predvsem zadnji opis je tako živ in nazoren, da jezero med strmimi stenami kar vstane pred našimi očmi.

Hrvaške gore obravnavajo v svojih prispevkih še dr. Zeljko Poljak (Ilica planina), dr. Ivo Lipovšćak (Medvednica), Mladen Brkić (Hvar, Korčula in Pelješac) in Vlado Oštrić (Lička Plješevica). I. B. opisuje svoj dopust na morju. Markedonske gore (Korab) opisuje Mirko Marković, pohod po gorskem svetu Črne gore pa Ivan Gušić. Zelo dober je tudi opis Zeljka Černiča o hoji in plezanju po škotskih in valiških gorah.

Naše planine posvečajo stalno nekaj prostora tudi goram v svetu. Tako piše Nenad Paulić o neosvojenih vrhovih Andov, prispevka o vzponu na Fudži in o japonskem vzponu na Mansulo sta privedila Čedo Mikinac in Zorka Zubović. O fotografiranju v gorah piše Zeljko Krčadinac.

Za liričnost revije so poskrbeli trije avtorji s pesmicami, podpisani samo z začetnicami.

Obe številki zaključujejo vesti in planinske novice od doma in iz tujine, tudi razgled po planinski literaturi ne manjka.

J. B.

Razgled po svetu

Smučarski veterani v Švici niso redki. Tako so letošnjo zimo nekateri preživeli svojo »smučarski teden« v smučarski koči Salwydeli. Najstarejši je imel 82 let, najmlajši 69, povprečna starost je znašala 73 let. Pomen teh veteranov je za normalen razvoj večji, kot bi človek mislil na prvi pogled.

Desieva knjiga »Zavzemanje K 2« (La Conquista del K 2) je naletela na sorazmerno lep sprejem v evropskih alpinističnih krogih. Poročevalce pa bode v oči pretiran nacionalni fanatizem, s katerim je Desio na več mestih zastrupil svoje delo (prim. oceno J. B. v PV 1957). Švicarski ocenjevalec E. Px. imenuje te nacionalistične izpade — madež. Kako more pisati alpinist, da »državljeni stoje, da bi aklamirali ponosne šampione svoje rase«. Kam naj človek gre, v kakšne višave, da bi »rknil« ta škodljivi virus? Desievi knjigi se ni posrečilo spraviti s sveta neprijetne polemike, ki se še vedno počepa po italijanskem tisku.

Alpes Maritimes (Obmorske, Primorske Alpe) tudi niso brez svojih sestogradov. Tako sta J. C. Müller in W. Mascr 9. avg. 1956 drugič preplezala zapadno steno vrha IV v Caires de Cougourde. Smer sta prvič preplezala 23. junija 1955 Demenge in Dufour in se šteje za najtežjo v tem delu Alp. Smer je znana posebno po prečnici šeste stopnje.

Nekaj osnovnih načel o prehrani in jedi: Jej počasi, dobro prežveči, kajti to je že pol prebave. Med jedjo ne pij, ker to moti želodčne sokove. Med juho in glavno jedjo počivaj pol ure, namesto juhe je pametneje jesti sadje, salato, kajti s tekočino se želodec le nabije, medtem ko surova hrana vzpodbuja prebavilne žleze. Pij v majhnih požirkih, kajti občutek žeje tiči v grlu, ne v želodcu. Nezdravo je uživati prevročo maščobo in olje. Svinjskega mesa se izogibaj, ker je najteže prebavljivo.

Pri pripravljanju hrane pazimo, da ostane hrana čim bolj naravna, zato uporabljaj razne divje zeli, čebulo, zelje, zelenjavo, solato (brez kisa, s citronovim sokom). Zelenjave ne kuhaj, marveč deni v vročo vodo, nato pa praži. Čebula naj ne zarumeni! Ne soli preveč, po možnosti samo z morskjo soljo, ki vsebuje razne druge mineralne soli. Popra ne uporabljaj, ker škoduje dihalnim organom, stolčena paprika se priporoča. Razne druge začimbe (kumina, majaronček, timian) prideni šele gotovim jedem, ne kuhaj jih. Namesto mesnih beljakovin

pripravljaj raje mlečne. Kislo mleko je boljše od sladkega, dnevno ga popij do $\frac{3}{4}$ litra. Jogurt in razne vrste sira se priporočajo. Meso naj se pripravlja kakor angleški beefsteak, naj se ne prepeče. Zadnji obrok tri ure pred spanjem! Vendar naj ne bo obilen, po možnosti le zelenjava, krompir, mleko. Alkohol, nikotin, kava, ruski čaj pomenijo za telo težko obremenitev, zato ne spadajo v jedilnik resnega himalajca.

Rimski legionar je imel za dnevni obrok hrane 750 gramov pšeničnih zrn. Ta preprosta hrana je baje pripomogla k uporabnosti rimskih legij. Mešanica rženih in pšeničnih zrn mora biti zmleta, dokler se zrna ne posuše. Ta mešanica se potem nalahno prekuha, ohladi in naslednji dan pogreta poje. Vendar se ne sme segreti preko 105°, da se ne izgubi vitamin B 1. Naš moderni kruh ni več tako dober in hranljiv. Indijci in Nepalci zmeljejo žito tik pred peko. Tak kruh uporabljaj himalajec! Avstrijci so dnevno dobivali polg drugega le dve prgišči sadežev (oreh, suhih sliv, rozin, fig, mandljev). V želodcu so ves dan čutili praznino, vendar lačni niso bili, ker so imeli dovolj sadnega sladkorja, ki gre takoj v kri. Naš želodec pa je navajen večjih množin manjvrednih hraniv. Vsi tečajniki so imeli s seboj kaj prekajcnega, vendar ni po tem nobeden posegel.

Avstrijci so v Karakorumu poleg tega brašna kupovali v Baltoru ovce, kože in perutnino, dokler so mogli. Velik del reformirane prehrane jim je kasneje vzela plaz, tako da ne razpolagajo s končnimi zaključki. Vendar ing. Moravec ni edini, ki priporoča to reformo. O njej je pisal v našem listu tudi dr. ing. Avčič, za njim Preinfalk, o tem smo že večkrat sproti poročali. Gotovo brez težav pri spremembi ne gre, vendar se sprememba bogato izplača.

Sedanji avstrijski zvezni predsednik dr. Adolf Schärff je tudi član Naturfreunda. »Za nas socialiste v Avstriji je gibanje NF najlepši izraz kulturne volje množic. Socialistična stranka je brezpravnega proletarca spremenila v državljana. NF pa je ovenčal to socialno delo s tem, da je pogled in duh delavca dvignil iz ožine vsakdana k lepoti sveta... Dejavnost NF dokazuje, da osvobojenje delavskih množic odpira pot k razvoju individualnih nagibov in dejavnosti.« Glasilo NF je na naslovnj strani pozvalo pristaše NF gibanja, naj volijo dr. Schärffa.

Hameau v Wienerwaldu je poleti 1956 pogorel obenem z gostiščem. Hameau

(462 m) je nastal v času Marije Terezije. Neki feldmaršal si je izmislil, da bi tu imel letno hišo, vendar ne palačo, marveč s naravno skladno preprosto kočo. L. 1782 je postavil kar 17 kočic, lesenih, s slamo kritih. V cni je stanoval sam, v drugi nečak, ostale je namenil za družabnost in personal. Pred vsako kočo je po holandskem običaju zasadil drevo, med seboj pa so bile povezane s senčnatimi stezami. To aristokratsko vas so zato imenovali holandsko vasico ali Hammeu (= vasica). 174 let so se hišice upirale navalom časa. Še lani so bile nekatere uporabne tudi pozimi. Moda weekend hišic pa se je razpasla dosti kasneje. Terezijanski feldmaršal je hodil daleč spredaj.

Poškodbe zaradi mraza, ozeblina, zmrzline, splošna podhladitev, spadajo nedvomno med najbolj kočljive poškodbe, ki lahko dolete gornika. V viharju, na priliko, se telo hitreje ohlaja, kakor če je ozračje mirno, v mrzli vodi še hitreje, medtem ko se človek, zasut v plaz, razmeroma počasi ohlaja, ker je sneg sorazmerno slab prevodnik toplote. V vodi, ohlajeni na $1-2^{\circ}\text{C}$, nastopi smrt že v 20 minutah, v plaz, utegne živeti ponesrečenec tudi po več dni. Seveda vpliva pri tem tudi kondicija, v kakršni je ponesrečenec. Če je izčrpan, negiben, podhranjen, se golovo ohlaja hitreje. Smrt nastopi, ko pade temperatura notranjih organov na 27°C . Do 34°C se telo z vsemi silami bori zoper ohladitev, srce deluje hitreje, tako da vsa miškulatura preide v drgetanje, kisika pri tem porabi človek štirikrat več kot v normalnem stanju. Ko pade temperatura izpod 34°C , se srce umiri, dihanje postane počasnejše in neritmično, miškulatura začne otrdevati; ponesrečenec postane brezčuten, zaspan. Pri 30°C se pulz komaj še čuti, nastopi omedlevica. Temperatura udov pada hitreje, tudi po 5 do 10°C , kot temperatura glavnih organov. Če bi podhlajenega ponesrečenca zavili v odeje in ne dovajali nobene aktivne toplote, bi zaradi diference v temperaturi med jedrom organizma in udi ponesrečenec umrl po naši krivdi, ker bi se pomešali dve krvi, ena z 32°C , druga z 22°C . Zato je treba pohiteti s toplo kopeljo ($37-40^{\circ}\text{C}$). Če te ni na razpolago, je treba telo obložiti vsaj s toplimi oblogami (kompresi). Strah pred kolapsom v topli kopeli je neutemeljen. Če je poškodovanec pri zavesti, pridejo prav tople, močno oslajene pijače s primesjo alkohola. Protiranje in masiranje je brez koristi, povzročata le ranice. Zdravila za poživitev krvnega obtoka (adrenalin) so brez pomena, ker nižajo

pritisk. Analeptika učinkujejo toksično, so celo smrtnonevarna. Kot injekcija lahko povzročijo kumulacijo, potem ko se bolnik ogreje. Ponesrečenec naj ostane dalj časa pri miru, s transportom je treba počakati. Ko je popolnoma pri sebi, mu lahko dajemo vsa sredstva za krvni obtok.

Lokalne zmrzline so sicer podobne splošni podhladitvi in zmrznenju v tem smislu, da tudi tu mraz zoži ožilja, vendar ne povsod, marveč samo na nekaterih delih telesne površine, posebno tam, kjer ima mraz pristop z več strani hkrati, to je nos, ušesa, lica, prsti na rokah in nogah. Ti predeli postanejo beli in trdi, ožilje se zoži prav do členkov oz. gležnjev, čeprav tega ni videti. Nastane pomanjkanje kisika. Ko se udje kasneje ogrejejo, zožene žile ne morejo v zadostni količini dovajati hranilnih snovi, nakar nastopi zaradi razkroja telesnih beljakovin zastrupljenje, posledica pa je odmiranje celic, ud postane črn, odpade ali pa se mora amputirati. Poškodba nastane pri zopetnem ogrevanju nekako tako kakor pri slani. Na vzhodni strani se drevo, na katerega je padla slana, prehitro ogreje, na severni pa se ogreva počasneje in zato mu slana manj škoduje. Vsako obravnavanje lokalne zmrzline je brez pomena, dokler je celotno telo v stadijih reakcije na zmrzovanje. Poškodovanca je treba najprej prenesti v tople prostor in ga s toplimi pijačami in z alkoholom najprej ogreti. Sobna temperatura je za ozeble ude takoj pretopla in nastopijo na njih takoj okvare. Najbolje je ozebli ud vtakniti v mrzlo vodo ($+6^{\circ}\text{C}$) in ga počasi, po več ur tajati. Injekcije se niso izkazale kot posebno koristne (euphyllin, padutin, ro-nicol, acetylcholin, priskol). Priporoča se za prvo pomoč periarterialna in ganglijska anestezija. Mrzla vodna kopel ob enem odstranja nesnago, ki se pri zmrzovanju zagriže v vsako razo kože (nevarnost tetanusa). Zato se ne priporoča natanjanje, ki te raze samo poveča in nesnaga se še bolj zarije vanje. Potem ko se ud segreje, se pokrije s suho sterilno gazo, poškodovanca pa naj prevzame zdravnik. Če istočasno nastopa splošno zmrzovanje in lokalne ozeblina, kar je navadno pri nesrečah v plaz, je treba oboje obravnavati. Ponesrečenec naj dobi toplo kopel, roke in noge pa naj leže v mrzli vodi. To se da z obkladki urediti tudi v planinskih kočah brez udobja. Življenje zavisi od prve pomoči! Bolj kot pri ranah. Tako pravi dr. Neureuther, zdravnik nemške GRS.

Plazovi so na zimskih turah nevarnost št. 1. Vsako leto terjajo smrtne

žrtve pa tudi mnogo ljudskega premoženja uničijo. »Bela smrt« preži tako rekoč povsod in treba je vedeti, kje in kako najraje sproži svojo roko. Nevedni in lahkomišljeni ji težko uidejo. Vsak planinec, ki se ne more ustavljati klicu gorske zime, bi moral znati na pamet in se na vsak korak zavedati naslednjih osnovnih pravil:

1. Preden stopimo v nevaren teren, se pogovorimo o nevarnosti, o ravnanju v primeru nesreče in o reševanju.

2. Domnevno najboljšo smer določimo vnaprej in pripravimo lavinsko vrvice.

3. Če je le mogoče, naj preči nevarno mesto ena sama oseba, ostali pa naj z varnega mesta opazujejo brez prestanka.

4. V vsakem primeru pa določimo vsaj enega opazovalca, ki z varnega mesta opazuje pobočje, dokler ga ne minejo vsi ostali. Potem oni prevzamejo opazovanje, dokler ni na varnem še on. Če je pobočje že prehojeno, še ni rečeno, da je varno. Nasprotno, zelo mnogo plazov se je sprožilo prav na »prerezanih« strminah, ker so gorniki preveč obtežili sneg, misleč, da ni več računati na plaz.

5. Če mora na pobočje istočasno več oseb, potem naj gredo brezpogojno po 80—100 m vsaksebi, če je pobočje odprto, na pobočjih, ki prete s klozastim plazom, pa toliko, kolikršna je nevarna dolžina. 10, 20, 30 m razdalje med gorniki, to ni na plazu nič, le znamenje, da vodnik nima pojma o plazovih.

6. Smuške vezi, jermena se morajo zrahljati ali celo odpeti, tako da se smučī lahko takoj same od sebe sezubejo. Smuške palice in cepin ne držimo v zanki, da oboje lahko takoj odvržemo.

7. Vetrovke, anorake, kapuce zapnimo, zadrgnimo! Nataknilimo naušnike, rokavice, zapnimo vse gumbe. Naj nas ne bo po krivem sram!

8. Brezpogojno pripravimo lavinske vrvice in naj nas ne bo sram!

9. Reševalno orodje, lopate, sonde pustimo pri opazovalcu oziroma pri zadnjih možeh.

10. Napačno kritiko teh priprav je treba takoj energično zatreti. Previdnost ni bojzaljivost. Plaz lahko vselej pomeni smrt, zato preziranje previdnosti ni upravičeno, ker slabi obrambo.

Starodavni hospic na Arlbergu je januarja letos uničil ogenj. Ustanovljen je bil l. 1386, pravzaprav pa njegova zgodovina seže prav do 1218. l., ko je grof Hugo de Monfort ustanovil tu samostan. Redovniki (johaniti) so se zaobljubili, da bodo revnim popotnim nudili streho, ognjišče in vodo, zato so sezidali zavetišče na prelazu. Vendar to ni trajalo

dolgo. Po več ko sto letih je ustanovil novo zavetišče Heinrich Findelkind, vojvoda Leopold III. pa ga je vzel pod zaščito. V sedmih letih je ustanovitelj s svojim hlapcem rešil 50 ljudi gotove smrti. Pri zavetišču so naslednje leto sezidali še cerkvice s pokopališčem, za patrona pa izbrali Kristofa, zaščitnika popotnikov. Nato sta nabirala milodare po Nemčiji, Poljski in Ogrski ter ustanovila Kristofovo bratovščino z Arlberga. Zavetišče je bilo izredno obiskano. Švicarji imenujejo ustanovitelja »velikega človekoljuba«. L. 1847 je zavetišče doživelo generalno obnovo. Za časa Napoleona je bila steza čez prelaz razširjena v kolovoz, l. 1824 zgrajena cesta, l. 1834 pa železnica. Ta je za nekaj časa jemala goste, nato pa so se začeli zbirati turisti iz vsega sveta, kasneje pa še smučarji. Švicarji bodo hospic obnovili v prostorni obliki v spomin in čast ustanovitelja pastirja Heinricha Findelkinda.

Ixtaccihuatl se imenuje vrh v Mexici blizu vrha Popocatepetl (5452 m). Je vulkan, visok 5286 m. Mehikanci ga imenujejo »speča žcnca«. Ima štiri vrhove: Cabeza (4146 m) — glava, Pecho (5286 m) — prsi, Rodillas — kolena in Pies (4741 m) — noge. Letos so se na ta vrh povzpeli Švicarji pod vodstvom Renéja Ditterta. Zraven sta bila tudi dva mehikanska alpinista Tito Bargagli in Navarro.

Milanska sekcija CAI se je vrnila januarja 1957 iz centralne Sahare, kjer je raziskovala Hoggar. Vodil je ekspedicijo dr. Paola Grünanger, njegovi sodelavci so bili dr. Giorgio Gualco, Lorenzo Marimonti, Pietro Maciani in Lodovico Gaetani (zadnja dva sta mladince). Ekspedicija se je mudila predvsem v Tahabri, jugovzhodno od Tainanrasseta in se je povzpela na Atakor in Tigmal. Obenem je kartografirala in proučevala jezik saharskih plemen.

Nepalske takse za ekspedicije nekatere evropske alpiniste že skrbe, kajti Nepal bo dajal dovoljenja le tistim ekspedicijam, ki imajo uradni značaj. Čemu je Nepal izdal predpise in ovire zdaj, ko so razen Dhaulagirija obrani že vsi osemtisočaki? Čemu zapora poročil, fotografij, risb? Ali je zadaj politika? Kaj če tudi Pakistan stori kaj podobnega? Ali se himalajske dežele čutijo že dovolj močne, da bodo same raziskale svojo domovino? Taka vprašanja se zastavljajo. Verjetno pa se tudi ta nepalska juha ne bo snedla tako vroča, kakor se je skuhala. Nepalska vlada ne dovoljuje, da bi poročilo o delu ekspedicije izšlo prej, preden ni dostavljeno njej. Dovoljuje pa objave v dnevnikih, filme in osebna sporočila.

Raymond Lambert je s svojo ženo Annette, smučarsko šampionko Renée Colliard in Franciscopom Birkigt stopil na mnoge vrhove v Peruju, Boliviji in Argentini. 2. febr. 1957 so šli iz Guayaquila (ekvator). Vrhovi, ki so jih dali podse, so: Aguja Nevada (5886 m), Pirame Glacier (5855 m), Quebrada Alta (5874 m), Tarapapaju (5787 m), Cassan (5701 m), Huantsen (5789 m), Huamasraju (5443 m), vse v Boliviji in Peruju. V Argentini so obdelovali vrhove v pokrajini Puna.

Drama na Mont Blancu je v začetku leta 1957 razburjala vso evropsko alpinistično javnost, pa tudi — po zaslugi žurnalpinizma, ki se rad polasti gorskih nesreč, da bi iz njih koval večjo naklado — širše množice, ki se na gore prav malo razumejo ali nič. Švicarsko glasilo SAC je molčalo do marca, nato pa obširno spregovorilo. Prav je, da se zdaj, ko je stvar že za nami, tudi mi spoznamo z zaključki, ki so nastali po obravnavi.

Kronologija dejstev: 24. dec. 1956 sta v fiksnem bivaku na Fourche bivakirala Francoz Roger Vincendon, 27 let star, in Belgijec François Henry, 24 let star. Tu sta bila tudi slavni italijanski vodnik Achille Bonatti in njegov klient poročnik Gheser. Naslednji dan sta Vincendon in Henry vstopila v Brenvo. Bonatti in Gheser sta izbrala Poire, lažjo smer, ker se je vreme kujalo. Prišla sta nad prvo navezo. Noč sta obe navezi prebili malo pod grebenom, Italijana kakih 40 m nad onima dvema. Dan in noč sta bila mučna. 26. dec. jima je Bonatti vrgel vrh in okoli 15. ure so bili na Col de la Brenva. Odločili so se, da krenejo k zavetišču Vallot preko vrha, ne pa preko Corridorja na Grand Plateau in Grands Mulets. Ta pot je bila zelo zasnežena in daljša. Obe navezi sta se ločeno naprezali, da v metežu dosežeta vrh. Bonatti je onadva nazadnje videl 150 m pod seboj. Nato jih je vihar ločil in Italijana sta zaman čakala na Francoza in Belgijca v Vallotu. Sklepala sta, da sta vendarle izbrala Corridor, ker je manj eksponiran. To sta mladeniča res storila, vendar sta pot zgrešila pri izhodu iz Grand Plateau, držeč se preveč desno. Morala sta drugič bivakirati. Sneg je bil globok, vihar, mraz, megla, povrh pa so se Vincendonu vnele oči (oftalmija), snežna očala pa so bila zaradi meteža neuporabna. 27. dec. so iz Chamonixa opazili zablodivša alpinista. Vprašanje reševanja je stopilo pred vodnika. Zaradi nevarne pasaže na Junction proti Grands Mulets so se vodniki branili iti reševat. Dali so pismo izjavo, da bi šli v takih razmerah avtomatično reševat samo v primeru, če bi šlo za enega izmed njih.

28. dec. je alpinista preletel helikopter in jima vrgel brašno ter pokazal pot. Veter je imel bržino 100 km.

29. dec. se še nista ganila nikamor. S helikopterjem so jima odvrgli šotor, gorilnik in odeje. Žena Lionela Terraya je telefonsko pozvala moža, naj gre v akcijo.

30. dec. je Terray startal s prostovoljci. Vendar je startal šele ob treh popoldne, isti dan torej ni mogel na Grands Mulets. Bilo je lepo vreme. Vincendon in Henry sta šestič bivakirala.

31. dec. je težki helikopter Sikorski skušal pristati blizu obeh alpinistov, pa se je ponesrečil. Eden od pilotov je bil ranjen, oba sta pa bila v nevarnosti, ker nista bila gorniško opremljena. Nastala je nova skrb. Drugi helikopter Sikorski, ki je bil priča novi nesreči, je opozoril Terrayevu ekipo. Terray je razumel, da sta Vincendon in Henry mrtva, in je obrnil. Na povratku je srečal švicarsko ekipo iz Ženeve, nesporazum je bil pojasnjen in Terray se je spet usmeril na Grands Mulets. Medtem je drugi helikopter odložil štiri vodnike pri Dôme du Goûter. Dva sta šla v Vallot, dva pa v pomoč ponesrečenima oficirjema. Vodnika Germain in Bonnet, ki ju je odložil prvi Sikorski, sta prenesla v kabino Vincendona in Henryja, nato pa hotela spraviti v Vallot oba ogrožena pilota. Pomagala sta jima dva vodnika, odložena pri Dôme du Goûter. Vendar je le ena naveza dospela v Vallot brez bivaka, druga se je izgubila in bivakirala zunaj, pribočnik Blanc pa je celo zdrsnil v razpoko, iz katere so ga le težko spravili.

1. jan. 1957 je šlo v Chamonix še več reševalcev. Lionel Terray in prostovoljci so se umaknili z Grands Mulets. Padel je nov sneg, nevarnost plazov.

2. jan. je bilo spet lepo vreme. Čakali so na helikopterje Alouettes, ki pa so prišli šele ob 16. uri in niso hoteli v akcijo še isti dan. Vincendon in Henry sta prebila devet bivak. Alouettes (lastovke) pa niso priletele ponju, marveč po reševalce z Vallot.

3. jan. so Lastovke izvršile evakuacijo tega žalostnega bojišča. Pilot Geiger je končno dobil vizum in bil navzoč pri operaciji na Vallot. Francoske vojaške oblasti so menile, da je že dovolj stroškov in naporov. Geiger ni mogel startati, ker ni bilo pri roki nobenega vodnika. Zakaj ga ni bilo, ni pojasnjeno. Nato je sam preletel mesto, kjer je prvi Sikorski doživel brodolom. Nič se ni ganilo, drama je bila končana.

Terray je izjavil, da vodniki niso hoteli reševati. Bil je zato izključen iz vodniške organizacije istočasno, ko je

sam demisioniral. Armand Charlet je Terraya podpiral. Javno mnenje je bilo razdvojeno. — Ti so obsojali lahkomišelnost obeh alpinistov, drugi so obsojali počasnost in pomanjkljivost »uradnih« reševalcev. Terrayeva izključitev in demisijsa pa sta bili preklicani.

Oba ponesrečenca sta bila resna vodniška kandidata in sta trenirala za Himalajo. Tura v normalnih razmerah ni pretežka in zato ni prav, če so ju nekateri proglašali za »usijane tikve«. Instinkti, ki so jih vzbudili neodgovorni, senzacij željni časnikarji, v množicah, so vredni vse graje. Zagrešili so dva sadizma: Lizali so kri žrtev, obenem pa jima držali moralne pridige, zraven pa služili denar, s katerim bi se lahko opremile vse reševalne ekipe v Alpah. (Eden od ameriških časnikarjev je izjavil: We want to see blood, hočemo videti kri, ko je švicarska zračna reševalna služba priletela reševat v Grand Canyon.)

Glede reševanja: Vodniki niso dolžni, da tvegajo vse, tudi življenje. Chamoniški vodniki baje tudi niso zavarovani. Vendar pa so dolžni, da prostovoljnimi ekipam pomagajo pri akciji in sodclujejo z njimi. Pri reševanju ni bilo prave povezave med vojsko in reševalno službo. Geigerju je carinarnica delala nepotrebne težave. Cela vrsta vprašanj je vstala pred francosko, pa tudi pred svetovno planinsko družino. Ali smo pripravljeni, da gremo reševat kogarkoli, kadarkoli in kjerkoli? Ali so reševalne postaje zares v redu, dobro opremljene?

Francoski pisatelj Thierry Maulnier je ob nesreči zapisal takole: Če so se javili prostovoljci, bi jim morali olajšati njihovo nalogo, naj so bile okoliščine že kakršnekoli. Nobeden ne brani družinskemu očetu, če se hoče vreči v vodo, da reši samomorilca, nobeden pa ga k temu tudi ne more prisiliti. To je vse.

Tudi na Bonattija so nekateri vrgli kamen, vendar je njegova izjava v »Epo-ca« (13. jan. t. l.) vsako obrekovanje razbila. Bonatti je Vincendonu in Henryja pohvalil, da sta dobro plezala, ne dosti počasneje od njega, čeprav sta bila manj trenirana.

Louis Seylaz, bivši urednik »Les Alpes« pa vidi glavni vzrok nesreče v sedanjem pohlepu po rekordih in v pretiranem šovinizmu, ki ga je v vrste alpinizma prinesel fašizem. Tekmovanje med nacionalnimi navezami ni odprto, prikrito pa je hujše kot kdajkoli. Vendar, pravi Seylaz, vse kaže, da bo alpinizem vedno nevaren, ker postavlja človeka pred težke naloge in je sam po sebi zato šola poguma, zdržljivosti in volje.

OJOS del Salado, 6885 m. Pravda je končana. Izmerili so ga člani American Alpine Cluba, ki so 18. julija 1956 odšli iz Autofagaste v severni Chile. Pridružil se jim je stotnik René Gajardo, vojaški instruktor alpincev v Río Blanco. Ekspedicijo je oskrbovala vojska, podprla pa jo je rudniška družba Andes Copper Mining Company. V vznožje Ojos de Salado so prišli pri Barrancas Blancas. Prvi dan so morali počakati zaradi viharja. Nato so se srečali z grupo Instituto Geografico Militar de Chile. Srečanje ni bilo ravno prijazno. Triangulacija je bila po treh tednih izvršena in gora izmerjena. Poljaki so se 1. 1937 zmotili komaj za pet metrov. Pri tej zadnji meritvi pripuščata ing. P. C. Weaver možnost pomote kvečjemu ± 3 m. Aconcagua je torej 75 m višja (6959,7 m), kakor je ponovno izmeril dr. ing. E. Baglietto, direktor Geodetskega inštituta univerze v Buenos Airesu. Aconcagua je doslej imela zabeležene najrazličnejše višine: Od 1. 1887 do 1946 med 6940 in 7130 m. L. 1854 je C. Gay v svojem »Atlasu« navajal celo 8610 m, Burmeister pa jo je 1875 ponižal na 6834 m. Ojos de Salado je bil dve leti senzacija, zdaj pa je že dalj časa vsemu svetu razglašeno, da Aconcagua ni detronizirana s prestola najvišjega vrha zapadne hemisfere.

Švicarski alpski muzej v Bernu odgovarja modernim načelom muzejske vede. Nemi, mrtvi material je lepo oživljen in predstavlja zgodovino alpinizma kot kontinuiteto in harmonijo pojavov. Načelo muzeja je bilo: zbrati vse, kar Alpe posebej nudijo. Stirinajst prostorov je namenjenih oblikam gora in alpski klimi, glaciologiji, mineralogiji in geologiji Alp, flori in favni, stari in novi kartografiji, panorami, reliefu in topografiji, osebni opremi, SAC, vodništvu, reševalni službi, gorskemu pejsazu v umetnosti, naseljevanju in gospodarstvu v Alpah ter folklori. Letos razstavlja muzej posebno razstavo pod naslovom »Osvojitve Mt. Everesta 1956«, ki je posvečena švicarski ekspediciji na Mt. Everest 1. 1956. V središču pozornosti je oranžnordeči šotor in polno opremljeni himalajec, zavit v vestone, mokasine, s kisikovim aparatom itd. Poročilo o tej razstavi pravi, da dobro razkazuje, kakšni so napor švicarskih alpinistov in znanstvenikov pri raziskovanju gora na našem planetu, pogrša pa poudarek na delu dr. Tonija Hagena, ki je kot geolog UNESCO preiskal skoraj ves Nepal in je prehodil največ himalajskih dolin in stopil na največ manjših vrhov.

Komisija za vrvi UIAA je konec 1. 1956 zborovala v St. Gallenu in kakor

smo že poročali, se je zborovanja udeležila tudi Jugoslavija po dr. ing. Francetu Avčinu (glej PV 1957/2 stran 79, članek dr. Avčina). Uradno glasilo švicarskega SAC se pritožuje, da je o zborovanju izvedelo šele iz »Mitteilungen des DAV«.

Troje znanih montblanskih zavetišč bodo v kratkem obnovili. Albert I., Grands Mulets in Dôm du Gôûter. Država bo prispevala 70%. Zemeljska dela so začeli že letos, stroški so preračunani na 150 milijonov frankov. Na prošnjo CAF in Francoske planinske zveze (FFM) se je za obnovo teh koč, ki jih poznajo tudi naši gorniki, zavzelo francosko ministrstvo za prosveto. Baje je bil že skrajni čas, za nas pa je zanimivo predvsem to, da se za te kočice zanima prosvetno ministrstvo.

Izbijanje klinov še vedno povzroča razburjenje pa tudi različna mnenja. Tako se Vittoz ne strinja z R. Schatzem, čigar mnenje smo že navedli. Vittoz pravi, da to ni tako strašna stvar, saj gre le za malokatero smeri, v katere se vpikujejo dolomitske »veverice«. Vittoz pravi, da ga je že marsikateri zarjaveli klin pustil na cedilu, ko je bilo najmanj treba, večkrat pa ga je tudi speljal s prave poti. Naježena smer za ponavljalca pač ne pomeni tistega užitka kakor smer, na kateri ima ponavljalec občutek, da ga vendar ne vlečejo čez steno neizbrisni sledovi prvopristopnika. Vittoz se sicer ne strinja s početjem veveric v Veliki Cini, vendar je mnenja, da mora plezalec izbiti sleherni klin, ki se mu pri tem preveč upira. Vittoz se sklicuje na znamenitega Franza Lochmatterja, ki je na vprašanje, če ima rad kline, odgovarjal: »Ali imate radi gore?« Vittoz je torej zoper to, da bi neizbiti klini omogočali ponovitve raznim »filištrom in slepcem«. Gotovo ni edini, velike družine pa okoli njega tudi ni videti.

Alpski aerodrom bodo naredili v Toeschu blizu Zermatta. Swissair je uspešno izvedla ateriranje na pisti, dolgi 600 m, pokriti s snegom, ki so ga prej pretlačili. Letalo bo lahko sprejelo 12 potnikov in bo vozilo na progi Ženeva—Zermatt s hitrostjo 200 km/h. Cena za sedež 70 fr. (švicarskih). Z letalsko zvezo pa bo Zermatt povezan še z drugimi večjimi centri. Letalo, ki že obratuje, imenujejo Twin-Pioneer. Švicarski smučarji in alpinisti gredo torej že v čase aerobusov. V eni uri bodo švicarski meščani lahko sredi najlepših smučarskih terenov, alpinisti pa v vznožju sten.

Epilog montblanske drame se je izvršil 19. marca 1957, ko je 29 moč odšlo iz Chamonixa, da prinese v dolino Vin-

cendona in Henryja, ki sta od januarja ostala mrtva v kabini helikopterja Sikorski. 45 minut so potrebovali, da so s cepini vdrli v helikopter, ki je bil na debelo pokrit z ledom. Kabina je bila polna snega. Položaj, v katerem so reševalci našli oba nesrečneža, priča, da sta v kabini še nekaj časa živela. Mrliški ogled je opravil dr. Dartigue, predsednik GRS v Chamonixu. Njegova izjava se nanaša na izjave vodnikov, ki sta ponesrečenca videla še živa 31. dec. Vincendon je umrl nekaj ur potem, ko so ga pustili samega, medtem, ko je Henry utegnil živeti še 24 ur. Reševanje teh dveh mladih ljudi je gotovo ena najbolj zamotanih zgodb, kar jih pozna zgodovina alpinizma. Za svetovno javnost je bila senzacija, za gornike tema za široko diskusijo. Nemeec Franz Schmitt se vprašuje, zakaj reševalci niso vzeli s seboj Akia Čoln, saj kabina helikopterja za močno ozebla študenta ni pomenila rešitve. Zakaj so najprej rešili pilota, čemu ne prej izčrpana alpinista, ki sta imela za seboj že vrsto strašnih bivakov? Zakaj niso startali helikopterji takoj, čim je prispela novica, da alpinista pogrešajo? Mnogo vprašanj, mnogo odgovorov. Eno pa drži: gora je bila močnejša od obeh, močnejša od reševalcev. Ostanje nauk, ki ga nikoli ne upoštevamo dovolj: Treba je biti previden, treba je oceniti svoje moči. V istem času so se na Ben Nevisu ponesrečili štirje Angleži, na Škotskem, komaj sta smrti ušla mlada nemška alpinista v vzhodni steni Watzmanna, eden star 17, drugi 18 let. GRS ju je po naključju našla, že vsa močno ozebla.

CAI se je v letu 1957 mnogo bavil z mislijo, da stopi v tesnejšo zvezo s komisariatom za turizem predvsem v upanju, da bo državna podpora zaradi tega večja. Ta podpora je že tako precejšnja (82 milijonov lir). Večina uglednih sekcij CAI iz Severne Italije je zoper »podržavljenje« CAI, medtem ko se za to navdušujejo manj pomembne sekcije v srednji in južni Italiji. CAI je ob tem s ponosom poudarjal, da je ohranil kolikor toliko proste roke celo v dobi fašizma.

Deljiv oziroma zločljiv cepin je nedvomno sen slehernega alpinista, ki se nameri v stene s kopnim in zasneženim svetom, z ozebniki in snežišči. Tak cepin je E. Dubose, preizkušen in precizno izdelan.

Dhaulagiri je usodna gora za Argentine. Jeseni l. 1955 so v Pokhari spet pripravljali ekspedicijo, februarja l. 1956 pa je ekspedicija krenila. Na bazno taborišče so prispeli 7. aprila, 16. aprila

pa so se tu zbrali vsi nosači, šerpe in sahibi. 23. aprila so postavili taborišče II. v višini 6000 m, kot gornje bazno taborišče. Sem so prenesli velik del brašna in opreme. Taborišče III. je ostalo v višini 6400 m, taborišče IV. v višini 7200 m, taborišče V. v višini 7600 m. Sem so prišli 11. maja. Tega dne so vsa znamenja govorila, da bo nastopil monsum. Začelo je snežiti, vendar Argentinci niso odstopili, marveč so do 29. maja zdržali v taborišču V. v višini 7600 m, komaj 500 m pod vrhom. Ker pa je bilo snega vedno več, so morali drugi kloniti. 2. junija so bili v spodnjem baznem taborišču, 6. junija pa so odšli spet v Pokharo in to proti severu, pri čemer so morali preko dveh 6000 m visokih prelazov.

Znanstveno nagrado K 2 je razpisala furlanska pokrajina. Nagrada znaša 300 000 lir. Namen ji je, da bi italijanski študentje z večjo vnamo raziskovali Karnijske in Julijske Alpe. Posebej se v razpisu podčrtava narodnost. Inorodec se za nagrado ne more potegovati.

Georg Winkler je res eden od največjih plezalcev, saj se je neizbrisno zapisal v zgodovino alpinizma, čeprav star komaj 18 let. Nobeden mu ni bil učitelj nobeden vodnik. Ko so lani našli njegove ostanke, je doživela njegova mlada osebnost, prežeta z entuziazmom in strastjo za novimi cilji v Alpah, pravo renesanso.

Hribovska zaselja delajo skrbi švicarski vladi. Hribovci beže s svoje grude, s tem pa nastopa nevarnost, da bodo švicarske gore ostale brez svojega značilnega kulturnega vznožja, brez ljudskega elementa, ki je povezan z zgodovino gora, pa tudi z zgodovino alpinizma. Zato namerava švicarska vlada skrbeti za ohranitev in pomnožitev obdelovalne površine, za povečanje dohodkov, boljše vnovčevanje hribovskih pridelkov, znižanje davkov, povečanje možnosti za zaslužek. O tem se je govorilo sicer že pred 30 leti, vendar je ostalo pri besedah. Elaborat, ki ga je izdelal dr. Hohenstein, najprej določuje pojem »hribovske področje«. Tu ni važna samo višina zaselja, marveč težave pri kmetijski proizvodnji, trajanje rasti, padavine, strmina, povezanost s svetom. Za določanje tega pojma so rabili tudi kataster proizvodnje (1944—49) in kataster živinoreje (1955). Od 3101 švicarskih občin jih 758 pripada predvsem gorskemu področju, 512 pa deloma. Od obdelovalne zemlje odpade 30% (354 000 ha) na hribovske zemlje. V to niso všteti gozdovi in planšarije.

Hribovskega prebivalstva je bilo l. 1950 700 000. Planinskih travnikov je 1 000 000 ha. Hribovskih prebivalcev je v

Švici razmeroma malo, komaj 15%. Od 1000 prebivalcev je v Švici povprečno 466 zaposlenih v industriji in obrti, v prometu 44, v gostinstvu 42, v kmetijstvu pa 165. Modernizacija prometa, tujski promet, industrializacija v Švici neprenehno vabita hribovce v dolino, mestni običaji, šege in navade so s civilizacijo prodrli v zadnjo hribovsko vas. Čeprav v Švici nikoli niso zanemarjali tega vprašanja, vendarle stoje danes pred dejstvom, da izginja hribovski kmet s področja, ki ga je stoletja obvladoval. Dekle in hlapci si iščejo zaslužka tam, kjer ga je več in je lažji, za strica in teto pa tudi nobeden ni rad, če ima priložnost, da si osnuje ognjišče v lažjem svetu. Pravijo, da bo treba veliko naporov, če bodo hoteli vzbuditi v hribovcih stari hribovski ponos, hribovsko zavest, ki ne visi v zraku, marveč na obstanku, na gmotnem temelju. Treba bo zagotoviti hribovskemu posestvu trdnost in rentabilnost, obenem pa hribovcem nuditi postranske zaslužke pri gradnji cest, gozdnih poti, raznih hidrotehničnih del, pri pogozdovanju, domači obrti.

Cez Alpe na smučeh so se podali trije Švicarji. 21. febr. 1957 so se sešli na Dunaju Scherer iz St. Gallena, Meier iz Zürichu in Maeder iz St. Gallena z namenom, da v 110 dneh po dolgem prekižajo verigo Alp na smučeh in pri tem obiščejo čim več vrhov. Zraven bi študirali vprašanja prehrane s fiziološkega in psihološkega stališča. Za stvar so vedeli zdravniki, podpirali so jo tudi znanstveniki in vojska. Vsi trije so dobri alpinisti in so bili v dobri kondiciji. 25. marca so dosegli Zillertalske Alpe. Wilhelm Scherer je ogledoval, kje bi se dalo sestopiti na Wildlahner-Scharte pa je pri tem zdrsnil v globino in se ubil. S prečenjem seve potem ni bilo nič.

Aviacija v Alpah postaja že nepogrešljivo dejstvo. Pilot Geiger ima že vrsto učencev in posnemalcev. Tudi pri nas se vedno močneje govori o tem, da bodi GRS pri roki helikopter ali primerno letalo na ljubljanskem letališču za Savinjce, za Julijce pa na letališču pri Lescah.

Himalajski snežni človek se po mnenju Edwarda Halestrona, direktorja zoološkega vrta Taronge v Sydneyu, že nahaja v njegovem varstvu. Njegovi namestenci so študirali sledi orjaških himalajskih medvedov, ki žive v zou, in jih primerjal s sledovi živali, ki jo je svet odel v plašč skrivnosti pod imenom »the abominable snowman«, »yeti« in tako dalje. Verjetno se pristaši skrivnosti ne bodo dali tako hitro in na kratko odpraviti.

Iz občnih zborov ...

PD Ruše. Razveseljiv pojav pri tem društvu je stalno naraščanje članstva iz leta v leto. Medtem ko je n. pr. v letu 1954 štelo društvo 261, v letu 1955 že 388, se je članstvo v letu 1956 povzelo že na 698 članov. Od teh je bilo 322 starejših članov, 63 mladincev in 311 pionirjev. Ko so v letošnjem letu pričeli z zamenjavo članskih izkaznic, so že krepko prekoračili lansko število članstva. Vzporedno z dvigom števila članstva pa se ne dviga tudi število naročnikov na Planinski Vestnik, ki ima v Rušah le 72 naročnikov.

Mladinski odsek vključuje 63 mladincev in 311 pionirjev, skupno torej 374 članov. Tu je vključena tudi vajeniška mladina in mladinci iz Selnice. Da bi bilo delo tega odseka uspešnejše, je društvo ustanovilo samostojni mladinski odsek. Odsek je do šolskih počitnic priredil več skupinskih izletov na Pohorje in Kozjak. Pri Bataljonu se je vršila kratka komemoracija padlim junakom, ki so jih pionirji počastili z deklaracijami in petjem. Vsi šolski izleti so se usmerjali v planine. Tako so pionirji obiskali vse postojanke vzhodnega Pohorja, kočo na Pleševcu, na Gori Oljki in na Kozjaku. Za velike šolske počitnice pa je mladinski odsek organiziral taborjenje pri Ruški koči in pohod v Julijce. Taborjenje pri Ruški koči se je izvršilo v petih izmenah, ki so se menjavale tedensko. Vseh tabornikov je bilo 150. Prve štiri skupine so sestavljali pionirji in mladinci iz PD Ruše, v peti skupini pa so bili mladinci in pionirji iz Selnice. Iz tabora so stalno prirejali izlete v bližnje okolice, prosi čas v slabem vremenu pa so izkoristili vodje tabora za predavanje o planinstvu, o ponašanju v gorah, o favni in flori, o prvi pomoči in se pripravljali za orientacijske pohode. Krajše izlete so pionirji namenili tudi nabiranju gozdnih sadežev. Dan vstaje so počastili s pravim partizanskim pohodom k Bataljonu. O poslednji borbi je pionirjem in mladincem pripovedoval preživeli bорец Pohorskega bataljona tov. Zalaznik Leon. Posebno doživetje so bile večerne zabave pri tabornem ognju. Pionirji so sami pripravljali programe in se s tem utrjevali v samostojnosti. Urili so se tudi v spretnosti pri postavljanju šotorov. Pridno so prebirali članke v Pl. Vestniku, razpravljali o njih in s tem poglobljali idejo planinstva. Zanimivo je, da je društvo organiziralo mladinski tabor takorekoč le z izposojenimi rekviziti in manjšimi podporami in da dnevni prispevek za enega pionirja ali mladince ni znašal več kot 140 din.

Gospodarski odsek je dogradil verando na Ruški koči in adaptiral bivšo ledenico, s čimer je pridobil 8 novih ležišč. Gradbena vrednost verande je ocenjena na dva in pol milijona dinarjev, adaptacija ledenice pa na 220.000 din. Ker je odsek gradil v lastni režiji, so znašali stroški za postavitev verande le 1.403.000 din in ledenice 114.000 din, tako, da so na ta način društvu prištedili skoraj en milijon dinarjev. Ruška koča je zabeležila 4728 obiskovalcev in 1607 prenočnin, promet je znašal 2.500.000 din. Kočo nad Sumikom je obiskalo 2353 planincev, nočnih pa je izkazala 332. Promet je znašal 1.056.000 din. Za vse potrebne investicije je društvo prejelo dolgoročni kredit pri PZS v znesku 736.764 din, kratkoročni kredit od Zveze prijateljev mladine 200.000 din, dotacijo OLO Ruše 100.000 din in dotacijo OLO Maribor 184.400 din. Iz lastnih sredstev so investirali 775.626 din. V vsakem oziru pa jim je šla vedno in povsod na roke Tovarna duška v Rušah.

Med drugimi so občni zbor pozdravili podpredsednik PZS tov. Bučer Tone, načelnica

mladinske komisije pri PZS tov. Sveta Mara ter predsednik PD Maribor tov. ing. Degen Friderik.

Za novega predsednika je bil izvoljen tov. Čuček Ivan.

PD Domžale. Društvo je štel v preteklem letu 379 članov s plačano članarino, t. j. 231 odraslih članov, 93 mladincev in 50 pionirjev.

UO je štel 9 članov, od katerih pa dva služita v JLA. Članstvo že od leta 1952 stalno pada, ker odsek mladino ne zna zainteresirati za alpinizem. Organizirano delo odseka je bilo ovirano tudi zaradi tega, ker so v njem po večini študenti, ki končujejo svoj študij. Svoj delež k temu je doprinesla tudi nezgoda tov. Robiča Dušana v severni triglavski steni, ki se je pa konec koncev kar srečno končala. Kljub vsem tem objektivnim težkočam pa so člani odseka izvršili 18 letnih plezalnih vzponov. Ponovljene so bile smeri v stenah Javlovca, Triglava, ostenja Planjave, raz Skute, v Koglu Zupanova smer in prva ponovitev centralne smeri v Rzeniku. V zimskem obdobju niso izvršili nobenega izrazito plezalnega vzpona, pač pa so izvedli v tem času več vzponov na zasneženo Mojstrovko, Planjavo in Ojstrico. Vse te ture so bile običajno združene z visokogorskim smučanjem. V okviru markacijskega odseka so alpinisti na novo markirali in opremili z napisnimi tablami pot Črna—Kranjski Rak, Gojška planina—Velika planina in obnovili markacije na poti Velika planina—Dol—Konj—Presecljaj.

Društvo upravlja od leta 1953 Dom na Veliki planini, v katerega so tudi v preteklem letu vložili precej finančnih sredstev. Ko je bil dom navedenega leta izročen v uporabo, namreč še ni bil popolnoma dograjen niti opremljen. Denarna sredstva so bila potrošena predvsem za oblogo severne stene postojanke, za okusno opremo jeditnice in za strop jeditnice, za opremo ležišč skupnega ležišča, za nabavo posteljnega perila in za dopolnjevanje drobnega inventarja kakor steklenine, porcelana itd. Cimprej pa bo moralo društvo dovršiti zunanjo oblogo še neobloženih sten, ograjo okrog doma, kakor tudi nekatera vzdrževalna dela, kakor n. pr. temeljno popravilo vhodnega stopnišča. Mnogo skrbi je društvu povzročilo iskanje dobrega oskrbniškega kadra. Pri reševanju tega problema je upravni odbor društva zašel v spore, katerih posledica je bila bojkot sodelovanja s strani nekaterih odbornikov ter razni očitki in namigovanja, anonimna pisma in podobno. Kljub slabi sezoni je bil pozitiven finančni uspeh postojanke. Aktivna je bila tudi tovorna žičnica, ki prevaja material iz Črne na Veliko planino. Poleg društva se žičnice poslužujeta tudi Sindikalni dom Induplate Jarše na Mali planini in Zeleničarski sindikalni dom na Kisovcu. Žičnica zahteva mnogo popravil, redno obratovanje pa zlasti ovira vlačilna vrv, ki je, že od vsega početka v slabem stanju in se vedno trga. Društvo je tudi hotelo elektrificirati dom in v ta namen potrošilo že precej denarja, kaže pa, da električna luč še ne bo tako hitro zasvetila v domu, ker bi za to potrebovali najmanj milijon dinarjev, katerih pa društvo za enkrat ne zmore. V pretekli poslovni dobi se je društvu posrečilo urediti svoje finance. Zaradi nejasnosti iz prejšnjih let, ko še niso uspeli priti do urejenega finančnega knjigovodstva in urejene evidence, niso nikakor mogli ugotoviti dejanskega društvenega finančnega stanja. V preteklem letu pa so vse to uredili in izplačali stare upnike ter tudi sproti plačevali vse naročene usluge. Med drugimi so tudi PZS v celoti vrnili 300.000 din obratnih sredstev. Prvič v zgodovini svojega društva lahko trde, da so samostojni, ker upravljajo izključno z lastnimi sredstvi.

Problemi, ki jih je društvo med letom reševalo, so bili večinoma gospodarskega značaja in so se tikali oskrbnosti na Vel. Planini, okoli dograjevanja in vzdrževanja doma in opreme ter okoli poslovanja z žičnico.

Zbor je pohvalil tov. Flerina Milana za delo z mladino, tov. Hrovata Milana za vodstvo gospodarskih poslov, tov. Fraprotnika za vzorno vodstvo blagajne in za materialno pomoč ter tov. Goropečnika Pavla, ki je za malenkosten honorar vzorno vodil knjigovodstvo, administracijo in društveni arhiv ter bil s svojim delom in nasveti stalno na razpolago. Prav njegov smisel za red in njegova trdna volja sta predvsem vplivala na urejenost društvenega gospodarskega poslovanja. Ker se je društvo v glavnem izklopalo iz finančnih težav, je sklenilo, da se bo v bodoče v večji meri posvetilo reševanju organizacijskih problemov, predvsem pa vzgoje članov, zlasti mladincev. Za potrebe AO-ja je zbor v ta namen odobril 110.000 din, tako za odrasle člane kot za mladince pa bo organiziralo čim več skupinskih izletov.

Zbor je v imenu PZS pozdravila načelnica mladinske komisije pri PZS tov. Svetlana Mara, ki je pohvalila njihovo delo, priporočila pa čimprejšnjo ustanovitev mladinskega odseka. Mladino naj vodijo na izlete alpinisti, ki so se za to na občnem zboru sami ponudili.

Izvoljen je bil v glavnem dosedanji upravni odbor pod vodstvom dosedanjega predsednika tov. Franca Skofica.

R. L.

PD Dovje-Mojstrana. Društvo vzorno upravlja Aljažev dom v Vratih, ki je imel v preteklem letu 1.857.000 din prometa. V primerjavi s preteklim letom je promet narasel za ca. 8%, kar pa gre predvsem na račun zvišanih cen alkoholnih pijačam. Zanimiva pa je ugotovitev, da je iztržek za prodana živila znašal kar 45% in je torej prvič po vojni dohodek od hrane presegel dohodek od prodanih pijač, kar je pač dokaz, da je vedno manj tistih, ki pijejo in razgrajajo. Oskrba postojanke je v glavnem potekala brez ovir, kuhinja pa je nudila gostom precejšnjo izbiro po zmernih cenah. V preteklem letu je društvo izvršilo v domu le manjša, najnujnejša popravila, odlašala pa je 125.000 din posojila. Dom je potreben nujnih preureditev, vendar pa društvo za to nima potrebnih finančnih sredstev. Preurediti bi bilo treba kuhinjo in jedilnico, skupna ležišča in prostore v I. nadstropju, predvsem pa nabaviti agregat za električno razsvetlavo (električna instalacija je že izvršena) in popraviti vodovod. — Alpinistični odsek je bil zelo marljiv. Šteje 7 članov in 8 pripravnikov, ki so lansko leto izvršili skupno 85 letnih in 8 zimskih vzponov, ter 8 zimskih in 63 letnih pohodov. Vsi člani odseka so hkrati organizirani gorski reševalci. Odsek je organiziral dve plezalni vežbi in tridnevni tečaj v Vratih, katerega se je udeležilo 13 oseb. V avgustu so izvedli petdnevni tečaj v Kamniških Alpah, en član pa se je udeležil tudi alpinističnega tabora v Krnici. Alpinistični odsek pa je podal na občnem zboru tudi poročilo o uspehih svojega desetletnega dela, ki je dokaz, da je alpinistični odsek pri PD Dovje-Mojstrana vseskozi marljivo deloval in žel tudi temu primerne uspehe. Ne da bi se spuščali v podrobno navajanje vseh vrst uspehov, naj navedemo le to, da je odsek v teh desetih letih izvršil 559 letnih, 241 zimskih plezalnih vzponov od I. do V. tečajavnostne stopnje, od tega 23 prvenstvenih letnih vzponov in 22 ponovitev, dalje 44 letnih skupinskih in 22 zimskih skupinskih vzponov, 422 letnih in 195 zimskih skupnih pohodov in organiziral 4 zimske plezalne vežbe, tri zimske in 4 letne plezalne tečaje, poleg tega pa se je stalno udeleževal tudi vseh ostalih alpin. tečajev in taborov.

Postaja GRS je v preteklem letu sodelovala v treh reševalnih akcijah. Skrbni pa tudi za naraščaj med alpinisti, od katerih so že štirje opravili izpit iz prve pomoči, kar je glavni pogoj za sprejem v GRS.

Društvo šteje skupno 274 članov, med temi 43 mladincev in 20 pionirjev. Ni pa iz poročil razvidno udeleževanje mladine.

Društvo upravlja tudi knjižnico, ki šteje nekaj nad 950 knjig. Knjižni fond je znatno izpopolnila z dotacijo ObLČ Jesenice, ki jim je za nabavo knjig dodelil 40.000 din.

V imenu PZS je zbor pozdravil podpredsednik PZS tov. Bučer Tone. Za predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Tolar Franc.

PD Kostanjevica na Krki. To mlado društvo se še vedno bori tako z organizacijskimi kot gospodarskimi težavami. Te so tako velike, da nikakor ne more priti na zeleno vejo. Na Opatovi gori v Gorjancih je preuredilo bivšo gozdarsko poslopje v planinsko postojanko, manjkajo mu pa še vedno znatna finančna sredstva za ureditev sodobnih ležišč. Postojanka sicer že služi svojemu namenu, vendar pa še ne v toliki meri, da bi bila aktivna. Težave ima društvo tudi z oskrbnim kadrom. Postojanka trenutno razpolaga le z 12 zaslinimi posteljami. Promet postojanke je znašal v preteklem letu 465.436 din, na prenočni pa so kasirali 8720 din. Dasi je bila postojanka skozi vse leto dobro zažena, postrežba ni bila zadovoljiva. Društvo upa, da bo promet postojanke občutno pozivil priključek na cesto, ki drži iz Hrvaške.

Društvo je v slabih odnosih z nekaterimi krajevnimi faktorji, kar še bolj zavira društveno delo. Slabi odnosi pa vladajo tudi med kmetijsko gozdarskim posestvom v Novem mestu in društvom ter Gozdniško gospodarstvom v Brezicah in društvom, ki so dovedli celo do tožbe. Če bo hotelo društvo uspevati, bo pač moralo najti pot pomirjenja. Sicer pa tudi v odboru samem ne vlada ona delavoljnost, kot bi bila pri takem mladem društvu zaželena. Vse delo sioni le na nekaj društvenih odborih. V celoti so se v preteklem letu vršile le 4 sklepne odborove seje. Sklicanih je bilo baje več odborovih sej, ki se pa zaradi slabe udeležbe s strani odbornikov niso vršile. Društvo še ni ustanovilo mladinskega odseka, ker nima primernega tovariša, ki bi delal z mladino. Društvu pa je v tem pogledu priskočilo na pomoč sosednje PD Lisca Videm Krško, ki je vključilo v svoj skupinski izlet tudi 5 mladincev tega društva. PD Lisca Videm Krško pa se je tudi sicer zavzelo za čim prejšnjo ustanovitev mladinskega odseka pri tem društvu. Društvo vključuje 42 odraslih članov, 4 mladince in 14 pionirjev. Članstvo se je v primerjavi z letom 1955 povečalo za 10.

Markacijski odsek je markiral, deloma pa tudi obnovil pot iz Kostanjevice mimo žage na Spodnji Orehovec, Ravne na Dom na Polomu, dalje Kostanjevica — žaga — Dolžce — Dom na Polomu, Kostanjevica — Globočice — Dom na Polomu, Kostanjevica — grad — Zg. Orehovec — Rigle — Ravne — Dom na Polomu, Kostanjevica — grad — Vodenice — Mirčev križ, Dom na Polomu — razledna točka, Dom na Polomu — Ječmenišče — Poganja jama — Dom na Polomu, Dom na Polomu — Tjrdin vrh, Kostanjevica — Zale Vodenice — Spilarjeva spica do Tisovca. Društvo je poskrbelo povsod, kjer je bilo potrebno, za kašipotne tablice in naročilo tudi orientacijsko tablo Gorjancev, ki jo bodo namestili v svoji postojanki.

Zbor, katerega se je udeležilo le 17 članov in ki je bil po številu navzočih članov najslabše obiskan občni zbor od vseh PD, sta v imenu PZS pozdravila tov. Dekleva Janko in Bučer Tone. Za PD Lisca Videm Krško sta bila na občnem zboru navzoča tov. Ogorc in Potisek. Za predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Jankovič Jože.

Otvoritev Doma Planinskega društva Ljutomer. Dne 7. julija 1957 so marljivo planinci PD Ljutomer v Jeruzalemski slovesno odprli Dom PD Ljutomer. Poleg številnih planincev in njihovih prijateljev, ki so se podali na pot kljub neznosni vročini, so se slovesnosti udeležili še predsednik OLO Murska Sobota tov. Franc Rogel, predsednik ObLO Tone Gruden, urednik Turističnega vestnika tov. Joško Sotler in tov. ing. Jože Jelenc, ki je poleg PD Maribor zastopal tudi PZS. Po pozdravnih nagovorih uradnih zastopnikov, ki so pozdravili idejo PD Ljutomer, da je v tem prepletem vinorodnem kraju odprlo svoj dom, je povzel besedo društveni predsednik tov. Loparnik Avgust, ki se je vsem govornikom zahvalil za njihove pozdrave ter bodrilne in navdušene besede, nato pa je izrekel zahvalo vsem, ki so kakor koli pripomogli do otvoritve tega doma. Pri tem je zlasti naglasil veliko razumevanje, ki so ga za ta dom pokazali Turistično in Lovsko društvo, v enaki meri pa tudi ObLO Ljutomer. Tudi drž. posvetov Jeruzalem ni stalo pri tem ob strani. Društvo je prepričano, da bo Dom le ob tesnem sodelovanju z upravo tega drž. posvetstva lahko v celoti služil svojem namenu. Za sam naslov »Dom PD Ljutomer« nam pove, da tu ne gre za neko izrazito planinsko postojanko, temveč za dom društva, ki želi sprejemati v goste vse planince iz gorskih krajev in od drugod.

Dom bo oskrbovan vse leto, po naročilu tudi s toplo hrano. Gostom bodo na razpolago tudi razne sorte Zlathnega grozdja.

Po otvoritvi se je razvila živahna zabava, k čemur je mnogo pripomogla godba na pihalu DPD Svobode Ljutomer, ki je neutrudljivo igrala. Ta godba že dalje časa tesno sodeluje s PD Ljutomer, leta 1955 pa je tudi že igrala na vrhu Triglava.

Posvet zastopnikov planinskih društev Zasavja na Sv. Gori. — Dne 23. junija t. l. so se zastopniki zasavskih planinskih društev ponovno sestali — tokrat na Sv. Gori — da pregledajo doslej opravljeno delo in se pogovore o bodočem delu. Posveta so se udeležili zastopniki PD Kum-Trbovlje, Bohor-Senovo, Hrastnik, Dol pri Hrastniku, Radeče in Zagorje, v navzočnosti predsednika okrajnega odbora Socialistične zveze tov. Viktorja Kovača in zastopnika PZS tov. Hribar Stanka pa je posvet vodil sekretar okr. odbora Socialistične zveze tov. Janez Jesenšek. Posveta se je dalje udeležil tudi zastopnik OLO Trbovlje tov. Maks Černe.

Po pregledu sklepov zadnjega posveta v Trbovljah so se največ zadržali pri obravnavanju zasavske planinske poti. Ugotovili so, da vsa društva še niso v celoti izvedla svojih markacij in niso zbrala potrebnega gradiva za vodnik. PD naj določijo, kateri kraj, objekti, letovišča itd. bi prišli v poštev, prav tako pa naj tudi preskrbijo slikovni material za vodnik kakor fotografije planinskih koč, zgodovinskih znamenitosti, lepih krajev, industrijskih centrov, bližnjih letovišč, spomenikov iz NOV itd. Redakcijski odbor bo do konca leta vse gradivo pregledal in obdelal in vodnik že prve mesece prihodnjega leta izročil v tisk. Vodnik bo poleg ostalega objavil tudi dva zemljevida Zasavja. Zastopniki PD so na tem posvetu tudi sprejeli značko zasavske planinske poti, za katero je izdelal osnutek tov. Weinberger. Po vzorcu te značke bodo izdelali tudi štampiljke za društva.

Zastopniki društev so nato obravnavali investicijske potrebe zasavskih društev, za kar je bil tudi že poslan PZS dopis s planom gradnje in izpopolnitve planinskih postojank. Te znašajo 3.750.000 din. Če PZS ne bi mogla v celoti kriti teh potreb in bi dodelila zasavskim društvom manjši znesek, se bodo sestali ožji odbor in predsedniki prizadetih PD in

prejeti znesek smotno razdelili. Sklenili so dalje, da bodo iz sredstev, ki jih bodo zasavska PD prejela od OLO, porabili 150.000 din za izdajo »Vodnika po zasavski planinski poti«, 50.000 din pa za kritje stroškov prihodnjega posveta zasavskih PD na Prehodavcih dne 4. avgusta 1957. Organizacija tega posveta je bila poverjena PD Zagorje.

Tov. Jesenšek se je dotaknil tudi vprašanja vmesnih bivakov, ki so za obisk zasavskih planin nujno potrebni. Razdalje med posameznimi planinskimi kočami Zasavja so ponekod tako velike, da so nujno potrebna vmesna zasilna zavetišča. Tako bi prišlo v poštev za PD Kum zavetišče na Ostržu, za PD Radeče pri Lovrencu itd.

Posvet je sklenil, naj bi se zbor planincev zasavskih PD vršil vsako leto, vendar pa vedno drugje. Letošnji zbor planincev bo dne 8. septembra t. l. na Sv. Gori. Organizacijo zbora je prevzelo PD Zagorje, poskrbeti pa je treba, da se bo udeležilo tega zbora čim več planincev iz vseh PD. K sodelovanju naj se povabijo vsa PD v Sloveniji in PD iz Zagreba. Program zbora bo postavljen na posvetu na Prehodavcih.

Ob zaključku je predsednik okrajnega odbora Socialistične zveze tov. Viktor Kovač obširno govoril o bodočih nalogah planinske organizacije, ki naj se tudi v bodoče tesno povezuje z delom Turističnih društev in Društvom prijateljev prirode. Zlasti pa naj posveti vso pozornost vključevanju mladine v PD.

Zbor načelnikov alpinističnih odsekov na Dobrči. Dne 22. in 23. junija t. l. je bil v koči na Dobrči delovni sestanek načelnikov alpinističnih odsekov, na katerega je poslalo svoje zastopnike 14 odsekov, medtem ko je šest odsekov opravilo svoj izostanek. Sestanek je vodil načelnik komisije za alpinizem pri PZS tov. Bučer Tone, kot gosta pa sta bila navzoča tov. dr. Robič Andrej in predsednik PD Tržič tov. Globočnik Karel.

Uvodoma je tov. Bučer ugotovil, da so alpinistični odseki v svojem desetletnem delu že dosegli neko trdnost in da se na podlagi njihovih doseženih uspehov lahko računa na AO kot na neko trdno oporo v planinskem delovanju, saj se danes ne uveljavljajo samo v svojem ožjem okviru, temveč prevzemajo tudi razne funkcije v PD, torej delo na področju vsega planinstva. Glede njihovih bodočih nalog je tov. Bučer opozoril predvsem na tesno sodelovanje z GRS in na dolžnost, ki jo imajo AO napram ustanovljenim mladinskim odsekom, ki so zlasti letos pričeli z intenzivnim delom. Dasi je dolžnost alpinistov, da dosežejo v pogledu reševanja enako sposobnost kot reševalci, vendar ni nujno, da se tudi vsi vključijo v GRS. Alpinisti, ki so tudi reševalci, prevzemajo s tem nase veliko večjo dolžnost in so dolžni prenašati svoje izkušnje neposredno na vse članstvo AO. Popolnoma nepravilno pa je, da se nekateri alpinisti, ki so postali reševalci, v celoti izločijo iz AO in se zanimajo le za delo GRS. Ti alpinisti-reševalci ne smejo misliti, da so s tem, ker so se vključili v GRS, dosegli neko višjo stopnjo in da jim zato ni treba več delati v AO, ker je tako naziranje popolnoma zmotno. Dokler pa alpinisti ne bodo sposobni nuditi svojemu splezalcu vso potrebno pomoč in transport v dolino, toliko časa ne more govoriti o vzgojenih alpinistih.

Z vključevanjem vedno večjega števila mladincev in pionirjev v planinsko organizacijo pa se je pred njo postavilo tudi vprašanje vzgoje tega mladega kadra, kar ni dolžnost samo mladinskih vodij in prosvetnih delavcev temveč vseh planincev. Zato ni stvar AO samo vzgoja svojega članstva, temveč tudi pomoč mladinskim odsekom, ker se morajo zavedati, da bodo svoj alpinistični

kader laže dobili iz mladinskih odsekov kot sedaj, ko so jemali v svoje plezalne šole načrtno ljudi, ki so po kratkem času izpadli iz odsekov. AO morajo zaradi tega preusmeriti svoje delo do neposrednega dela z mladino, da z njimi sodelujejo na mladinskih izletih in sestankih in da jih navajajo k ljubezni do gora. Šele potem bi lahko mladino postopoma vključevali v AO. Vso začetno vzgojo naj bi mladinci prešli že v mladinskem odseku, nato pa naj bi se prešlo šele na tehnično področje.

Zbor načelnikov je nato razpravljali o začetniških alpinističnih tečajih, ki jih za svoje člane prirejajo vsako leto razni AO in pri tem ugotovili, da tak način dela ni priporočljiv, ker ti tečaji običajno ne dosežejo onega efekta. Po raznih poročilih AO je že komisija ugotovila, da AO večkrat vključujejo v te tečaje ene in iste ljudi, in sicer ljudi, ki imajo za seboj že številne vzpone in da se tako začetniški tečaji večkrat izrode v popolnoma nekaj drugega. Zato je komisija za alpinizem že razmišljala o kakih drugih oblikah začetniških tečajev in prišla do zaključka, da bi se organiziral enoten začetniški tečaj in to za vso Slovenijo. S tem bi se na eni strani preprečilo nekoristno trošenje finančnih sredstev, na drugi strani pa bi bila omogočena enotna vzgoja. V vodstvu tečaja pa bi seveda sodelovali tudi posamezni AO. Zbor je osvojil predlog komisije in sklenil, da bo prvi tak začetniški alpinistični tečaj od 1. do 7. VIII. t. l. v Vratih. Vodstvo tečaja je bilo poverjeno tov. Kočevar Radu, instruktorje naj postavijo AO. Tečaj naj se nastani v Slajmarjevi vili. Vsak udeleženec bo prispeval eno tretjino k vzdrževalnim stroškom, t. j. 120 din dnevno, ostali dve tretjini bo krila komisija za alpinizem. Izgubljeni zaslužek instruktorjev se ne bo nadomestil, pač pa naj instruktorji uporabijo svoj redni letni dopust, oziroma naj to urede v okviru svojega PD. Komisija bo pravočasno dostavila vsem udeležencem program tečaja, na izkušnjah tega tečaja pa naj bi se potem postavila stalna oblika začetniškega tečaja.

Zbor je nadalje sklenil, da naj se tudi letos organizira alpinistični tabor, ki se je doslej izkazal kot najuspešnejša oblika dela. Ta bo v nadaljevanju začetniškega alpinističnega tečaja z začetkom 9. VIII. t. l. in končal 10. IX. t. l. Prav tako kot začetniški alpinistični tečaj bo tudi tabor ložiral v Slajmarjevi vili, dnevna oskrbnina pa bo ista kot za začetniški tečaj. Ker vsako leto pri organiziranju raznih tečajev nastopajo razne težave glede kraja, kjer naj bi bili tečaji, ker so planinske postojanke zasedene s planinci, je komisija za alpinizem predlagala UO PZS, da bi Slajmarjevo vilo določil kot postojanko, v kateri naj bi bili stalno vsi tečaji PZS. V zvezi s tem je tudi predlagala, da odobri PD Mojstrana, ki upravlja to postojanko, 200 000 din investicijskega kredita za popolno ureditev Slajmarjeve vile, s čimer bo društvo lahko dvignilo tudi kapaciteto postojanke na 45 ležalnic.

Načelniki alpinističnih odsekov so razpravljali tudi o tem, kdaj se mladince lahko vključijo v AO. Soglasni so bili v tem, da mora izpolniti vsaj 16 let starosti in izvršiti vsaj 15 vzponov v višini nad 2000 m.

Zivahno so nadalje razpravljali o preventivnih ukrepih v zvezi z alpinističnimi nesrečami. Kljub temu da je bilo izvršenih veliko plezalnih vzponov, je bilo razmeroma zelo malo alpinističnih nesreč in je odstotek teh v primerjavi z inozemstvom zelo nizek. Vendar pa vsaka nesreča sproti nakazuje vedno večjo potrebo po preventivnih ukrepih. Primer v Ojstrici je pokazal, da je nujna večja povezava v samem AO. Dolžnost vodstev AO je, da navezujejo tesnejše stike z alpinisti, da bodo ti popolnoma zaupali vodstvu. Zaradi nezaupanja se dogaja, da alpinisti ne obveščajo svojih vodstev o nameravanih plezalnih vzponih, zaradi česar se često dogajajo nesreče. Potrebno bi bilo, da alpinisti javljajo vodstvu AO vsak nameravani vzpon, kar pa se ne da doseči s kakimi administrativnimi ukrepi. Zato je treba mlajše alpiniste že v začetku vzgajati v tem. Drugo pa je to, da bodo vodstva AO dosegla, da se bodo alpinisti za težje vzpone posvetovali z njimi, in sicer ne samo glede vzpona, temveč, da bodo v okviru AO dobili tudi navezo, ki bo spremljala njihov vzpon in bila tako z njimi v stalni povezavi in v neposredni bližini. Že pred vojno se je prakticiralo, da so tovariši spremljali vzpon z vzhodja stene in po potrebi donášali hrano, pri izstopu pa pričakovali navezo. To tovarišvo je treba zopet uvesti, kar pa je možno le z izboljšanjem odnosov v AO.

V zvezi s preventivo pa je tudi potrebno, da AO v večji meri posvečajo pažnjo vzgoji alpinističnega kadra, predvsem kadra v mladinskih odsekih. Zbor je zato sklenil, da morajo vsi alpinisti obvezno opraviti izpit iz prve pomoči do julija 1950. Komisija bo tudi predlagala UO PZS ponovno uvedbo plezalne knjige v vseh izhodiščnih planinskih postojankah, dolžnost oskrbnikov pa naj bi bila, da bi pazili na to, da bi v njo plezalci vpisovali smeri svojih nameravanih plezalnih vzponov.

Komisija za alpinizem je že večkrat razpravljala o evidenci vseh plezalnih vzponov, predvsem pa o evidenci prvenstvenih vzponov. O tem je razpravljala tudi koordinacijska komisija za alpinizem in GRS v Sarajevu, kjer je bilo predlagano, da naj bi se izdajal alpinistični bilten, ki naj bi registriral vse plezalne vzpone v vsej Jugoslaviji. Komisija se je sedaj odločila, da bo zbrala vse prvenstvene plezalne vzpone od leta 1943 dalje, jih registrirala in objavila, kje in kdaj so bili že objavljeni, za vse ostale vzpone pa bo zbrala tehnične opise. Alpinistični bilten bi bil ciklostiran in bi izhajal po potrebi dvakrat na leto v nacionalnih jezikih.

Na predlog komisije so bili nato na sestanku razdeljeni razni plezalni rekviziti, s katerimi je razpolagala komisija, tako da je vsak odsek prejel vsaj po nekaj rekvizitov. Na mesto službeno premeščenega člana komisije tov. Janka Blažaja in smrtno ponesrečenega Joska Frangeša sta bila izvoljena kot člana komisije tov. Marjan Keršič in Janko Mirnik. Končno so sklenili, da se bodo zopet sestali po končani sezoni, kjer bi pregledali delo in letošnje uspehe ter napravili načrt za prihodnje leto. Sestanek naj bi bil na Ribniški koči, na Nanosu, na Češki koči ali v Tamarju.

NAROČAJTE

Planinski vestnik!

Državni zavod zavod zavarovalni

DIREKCIJA ZA LJUDSKO REPUBLIKO SLOVENIJO V LJUBLJANI

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jih nudi lepa priroda!
Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!
Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

Telefon 39-121

Zastopniki v vseh večjih krajih

TOVARNA DUŠIKA RUŠE

PROIZVAJA

KALCIJEV KARBID

KALCIJEV CIANAMID

NITROFOSKAL

FEROKROM

ELEKTROKORUND IN

KOMPRIMIRANE PLINE

RUŠE PRIMARIBORU

tel: 35-48 in 36-48 Maribor — przojav: Azot Maribor — teleprinter: 03312

MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA

Maribor

Poštni predal: 9 — Telefon: 40-11

Telex: 033-17

Brzovjavni naslov: Tekstiltvor

Maribor št. 640-T-150 NB podružnica

PREDILNICE

PROIZVAJA: bombažno prejo, sukanec za šivanje in vezenje, hlačevino, klote, bombažne in umetno svilene podloge, flanele, popeline za srajce in pižame, tiskanine in modne tkanine iz bombaža in stanične volne

TKALNICE

Vse naše tkanine iz stanične volne ter tropikali so apretirane proti mečkanju in so opremljene s posebnimi ščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apreture tudi po večkratnem pranju

BARVARNE

TISKARNA

IZVAŽA: sukance za šivanje, klote, svilene serže, popeline, cefirje ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke

APRETURE

UVAŽA: surovine, barve, kemikalije, utenzilije

YSI NAŠI IZDELKI SO ZNANI PO IZREDNO DOBRI KVALITETI IN NIZKIH CENAH

Tovarna •

• dokumentnega

in kartnega •

• papirja

PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev in kartonov,
specialne papirje,
surovi heliografski in foto papir,
paus papir,
kartografski, specialni risalni „Radeče“,
papirje za filtre itd.

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

Železn. postaja: ZIDANI MOST — Telefon št. 24

TEHNOMETAL

TRGOVINA S TEHNIČNO ŽELEZNINO IN KOVINSKIM BLAGOM

Ljubljana, Titova cesta 16

*Valjani in vlečeni proizvodi črne metalurgije
Valjani in vlečeni proizvodi barvaste metalurgije
Plemenita jekla vseh vrst. Kroglični ležaji
Orodje in stroji za obdelavo lesa in kovin
Sanitarni instalacijski material. Tesnila. Vijačno blago*

TELEGRAM: TEHNOMETAL — POŠTNI PREDAL 189 — TELEFONI: 20-149, 21-547, 23-398, 23-453

INTERTRADE

 GENERALNO ZASTOPSTVO ZA OBDELOVALNE STROJE

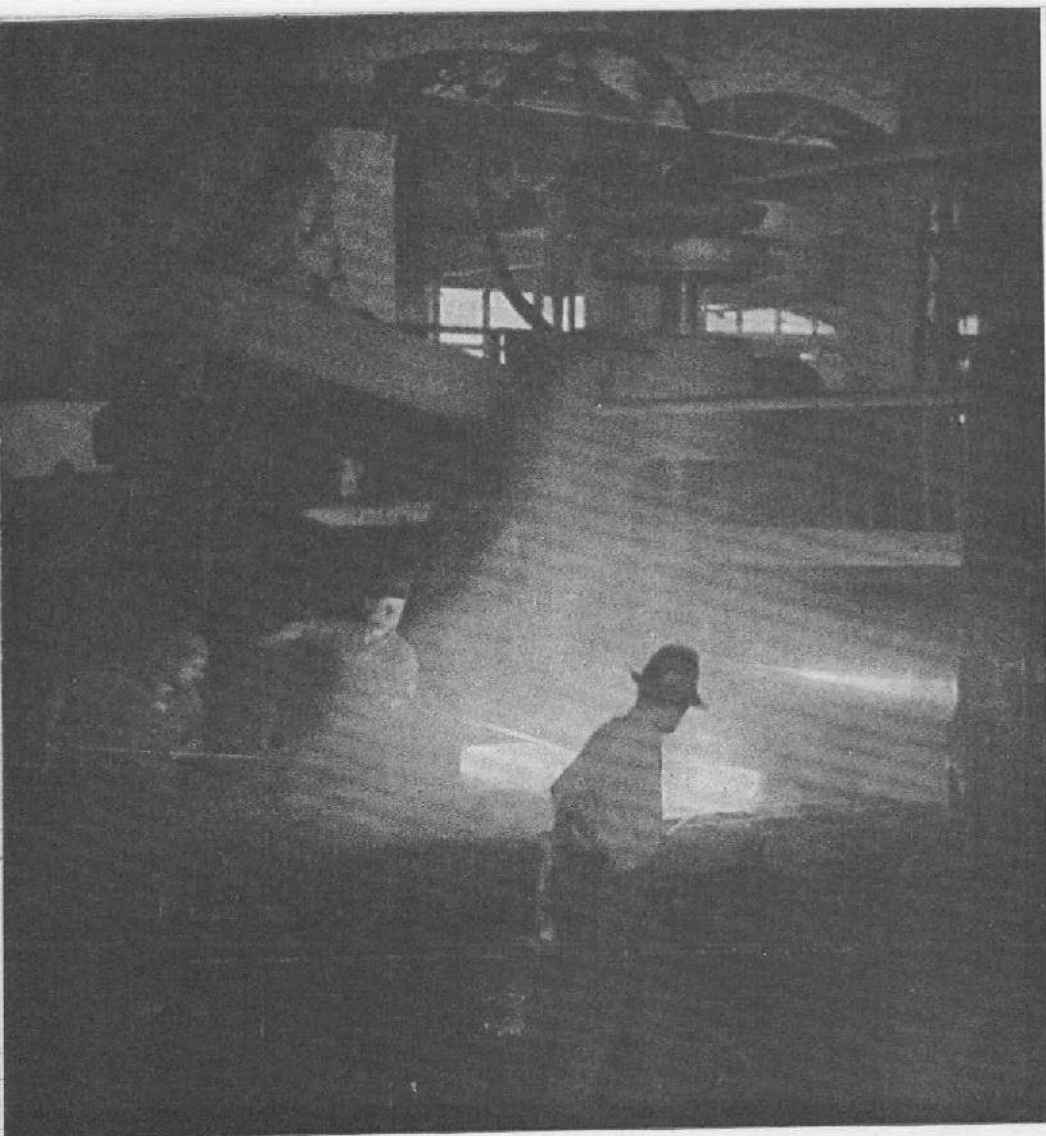
 UMETNE MASE

 TEKSTILNE BARVE IN

 TELEVIZIJSKE NAPRAVE

PODJETJE ZA MEDNARODNO TRGOVINO — LJUBLJANA, CANKARJEVA 1

T E L E F O N: 21-756, 21-757 — T E L E X: 03181

Železarna Jesenice

Telefon

244 - 245 - 246 - 250

Jesenice